

matris poenis, quas eo ipso, si contrafecerint, absque alia declaratione, incurrant, et a quibus, non nisi a nobis vel successoribus nostris Romanis Pontificibus canonice intransitibus, praeterquam in mortis articulo constituti et debita satisfactione praemissa, absolvi, et interdicti huiusmodi relaxationem obtinere possint, in virtute sanctae obedientiae, districtae praecipiendo mandamus ne iudices et executores litterarum apostolicarum ac notarios et tabelliones super his requisitos, quo minus litteras apostolicas huiusmodi exequi possint, quoquo modo impedire praesumant; ac eos, qui executionem litterarum huiusmodi impedientibus auxilium, consilium vel favorem, quovis modo, directe vel indirecte, publice vel occulte praestare praesumpserint, etiamsi patriarchali, archiepiscopali, primatiali, episcopali et quavis alia ecclesiastica vel mundana, etiam imperiali, regali, reginali aut ducali vel alia praeferant dignitate, eidem excommunicationis et anathematis sententiae, a quo non nisi ut praefertur absolvi possint, subiacerent; ac civitates, terras, castra, oppida et loca praedicta, et ad quae inobedientes et contrafacientes declinare, et in quibus moram trahere contigerit, ecclesiastico supposita interdicto, tamdiu firmiter observando, donec, compuncti corde, huiusmodi interdicti relaxationem, debita satisfactione praemissa, meruerint obtinere, ac ibidem permanserint, et per triduum post eorum inde discessum, motu, scientia, auctoritate et potestatis plenitudine similibus decernimus. Ac sub dictis poenis, etiam mandamus illis, in quorum libris constitutiones synodales et provinciales huiusmodi descriptae reperiuntur, ita deleri et cassari faciant, ut amplius legi non possint.

Non obstantibus quibuscumque.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon omnibus illis, quae idem Bonifacius praedecessor in suis litteris voluit non obstande, contrariis quibuscumque. Aut si patriarchis, archiepiscopis,

primatibus, episcopis et aliis personis praefatis vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, et quibuslibet aliis privilegiis, indultis et litteris apostolicis generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorem existant, per quae, praesentibus non insertis, effectus eorum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum sit in nostris litteris specialis mentio habenda, quae, quoad hoc, cuiquam nolumus aliquatenus suffragari.

Iussio et effectus publicationis in Urbe.

§ 6. Ut autem praesentes litterae ad omnium notitiam deducantur, volumus et mandamus, illas in Cancellaria Apostolica et valvis basilicae Principis apostolorum de Urbe nostra affigi, ut ii, quos huiusmodi litterae concernunt, quod ad ipsos non pervenerint, aut illas ignoraverint, nullam possint excusationem praetendere vel ignorantiam allegare, cum non sit verisimile quoad ipsos remanere posse incognitum quod iam patenter fuerit publicatum.

§ 7. Verum, quia difficile foret etc. Nulli ergo etc. Si quis etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo decimo octavo (1), kalendis martii, pontificatus nostri anno vi.

Lecta et publicata fuit haec constitutio Romae, in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis dominicae MDXIX, die vero XVIII mensis iunii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Leonis, divina providentia PP. X., anno VII.

Publicatio in Cancellaria Apostolica

Melchior de Campagna, custos.

Anno Domini MDXIX, indictione VII, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Leonis, divina providentia Papae X,

Et in Urbe.

(1) Legendum millesimo quingentesimo decimo nono, ut cum ceteris chronologicis notis concordet (R. T.).

anno VII, diebus XVIII, XIX et XX mensis iunii, in basilica Principis apostolorum de Urbe; et XXII, XXV et XXVIII eiusdem mensis iunii successive, etiam in Cancellariae Apostolicae valvis seu portis, diebus cancellariae, istae litterae apostolicae affixae et publicatae fuerunt, per nos Henricum Bousmardi, sanctissimi D. N. Papae cursorem, et per me Cirardum Dubier, praefati sanctissimi D. N. Papae et Romanae Curiae cursorem.

Dat. die 1 martii 1519, pontif. anno VI.

XXXIV (1).

Canonizatio sancti Francisci de Paula, Ordinis fratrum Minorum institutoris, eiusque adscriptio catalogo sanctorum confessorum, et institutio festivitatis pro die secunda mensis aprilis, una cum octava.

SUMMARIUM

Deus Ecclesiam suam pretiosissimis lapidibus construxit. — 1. Cuius primi fundatores fuerunt patriarchae et prophetae, — 2. Apostoli deinde, — 3. Martyres, — 4. Doctores postea, — 5. Confessores etiam, — 6. Virginesque et viduae. — 7. S. Franciscus Religionem fundavit. — 8. Origo S. Francisci de Paula. — 9. A puerilibus annis religionem dilexit; — 10. Semper orabat aut laborabat; — 11. Affabilis erat; — 12. Ordinem suum appellavit Minimorum; — 13. Super ignem, spinas, etc. ambulabat; — 14. Claruit miraculis; — 15. Ob quorum famam a cubiculario PP. visitatus fuit; — 16. Illo praesente, ignem manib. accepit; — 17. Apostema incurabile Iacobi de Tarsia sanavit; — 18. Paralicum et leprosum curavit; — 19. Mutum a nativitate liberavit; — 20. Puellae caecae visum reddidit; — 21. Obrutos illaesos reperiit; — 22. Fabas sine igne coxit; — 23. Lampadem absque igne accendit; — 24. Filium viduae mortuum fere sanavit; — 25. Oculi albuginem abstulit; — 26. Mortuum in

(1) Bulla canonizationis in Rom. Edit. reperitur sub. numero XLI, ratione temporis non habita (R. T.).

sepulcrum mittendum vitae restituit; — 27. In fornacem ignis intravit, et exinde incolumis exivit; — 28. Alium ab evidenti mortis periculo liberavit; — 29. Ardentes titiones manibus propriis ad proximi salutem accepit; — 30. lussu Sixt. IV, ad regem Franciae accessit, qui benigne eum recepit et ecclesiam edificavit. — 31. Regulas tres B. Franciscus instituit; — 32. Romanique Pontif. plurima illi privilegia concesserunt. — 33. Is, praevisto suae mortis die, sacris susceptis, obdormivit in Domino in die Veneris Sancti. — 34. Miracula post eius obitum Deus edidit. — 35. Rex Franciae ac alii institerunt pro canonizatione. — 36. Hic ergo Pontifex, annuens canonizationi petita, examen et processum fieri mandavit. — 37. Eiusque relatio facta fuit in publico consistorio. — 38. Postquam Papa preces ad Deum emitti praecipit, et deinde vota pro canonizatione recipit; — 39. Modo B. Franciscum Ss. catalogo adscribit; — 40. Festumque die 11 aprilis celebrari iubet; — 41. Orationes proprias de Sancto decrevit. — 42. Oratio prima. — 43. Secreta. — 44. Postcommunio. — 45. Transumptorum fides. — Sanctio poenalis.

Leo episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Excelsus Dominus militantem Ecclesiam pretiosorum lapidum vivorum, ipsi summo angulari lapidi Christo Iesu unitorum, ornatissima varietate decoratam, structura mirabili fundare disposuit.

Deus Ecclesiam suam pretiosissimis lapidibus construxit.

§ 1. Hinc processere beati patriarchae, qui in fide praeclari, sanctorum etiam angelorum susceptores effecti, facie ad faciem videre Deum meruerunt. Hos sequuti sunt sancti prophetae, quibus ostendit Deus secreta sua, ut ventura, quasi praesentia, Spiritu Sancto illuminati, agnoscere atque enunciare potuerint.

Cuius primi fundatores fuerunt patriarchae et prophetae,

§ 2. Postquam autem venit plenitudo temporis, et nos in assumpta sibi humanitate Oriens ex alto visitare, nostraeque salutis mysteria (iuxta quod praedixerant prophetae) adimplere dignatus est, constituti fuere beati apostoli, divinae legis

Apostoli delat.

promulgatores et praedicatores, qui, per orbem universum, genus humanum, quod sub diabolicae potestatis iugo tenebatur, ad salutem excitantes, Dei verbum in omnibus terrae finibus praedicarunt.

Martyres,

§ 3. Hos subsequuti sunt martyres splendidi, qui, fidei lorica induiti, et inconcussae stabilitatis baltheo succincti, stolas suas in sanguine innocentis Agni lavantes, candidato exercitu Christum Iesum imitati, supernae civitatis Hierusalem, hoc est triumphantis Ecclesiae, cum gloriosa victoria palmas manibus gestantes, se dicto vivo lapidi Christo adiunxerunt, sempiternam sui memoriam et exemplum venerabile militanti Ecclesiae relinquentes.

Doctores potius,

§ 4. Progressi sunt et doctores lucidi, qui suis doctrinis et exemplis catholicam et orthodoxam fidem defensantes, falsisque prophetis ac iniquis doctoribus, fidem ipsam subvertere satagentibus, se opposcentes, dictam Ecclesiam militantem multipliciter illustrarunt, quibus eadem Ecclesia coniuncta progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.

Confessores etiam,

§ 5. Sequuntur postea sancti confessores, qui, virtutum gemmis coruscantes, Domino rationem de talentis creditis deposcenti (utpote fideles et boni servi) multiplicatum de suis laboribus fructum attulerunt, et in arcem coelestem deposuerunt; omniaque mundi blandimenta (ut venenum aspidum) fugientes, latibula in terris fecerunt, a terris obliti, rudi victu et scaturientis aquae levi potu carnem macerantes, tegmine hircino amicti, iunco vel stramineo cubili fessa membra somno foventes, nudis pedibus Dominum quaesierunt, aeternamque patriam invenerunt.

Virgines et viduae.

§ 6. Adsunt et virgines nitidae, mundo corpore, sincero corde sanctaque mente, cum oleo in lampadibus suis sponso (qui est prae filiis hominum speciosus) obviam venientes; devotae tandem continentesque

viduae, et aliae quamplurimae sexus utriusque personae, piis ac sanctis operibus semper intentae, cum plenae etiam manipulis eidem coelesti sponso se repraesentant, cum angelis gloriam in altissimis Deo et in terra pacem hominibus bonae voluntatis mirifice depromentes. Haec omnia unus atque idem Spiritus admirando plurimum operatur mysterio; sicut Altissimus ab initio vineam suam talibus piis cultoribus (iuxta sanctam promissionem suam) visitavit, firmavit et auxit, sic semper ad illam suae protectionis auxilium multipliciter impertitur.

S. Franciscus
Religionem fundavit.

§ 7. Novissime vero diebus nostris coelestis ille Agricola vineam suam, more solito, visitans, virum fortem ad huiusmodi vineae culturam adduxit, gloriosum scilicet confessorem, beatum Franciscum de Paula, superno coetui merito sociandum, immo verius sociatum, qui, inter ceteros Christi athletas, suis meritis et exemplis ipsam sanctam Ecclesiam (divina coeoperante gratia) multipliciter decoravit, praesentis temporis caligines suae lampadis fulgore mirabiliter illustravit; ipse enim adversus mundum, carnem et daemonem fortiter dimicavit, ac in odorem suavitatis Altissimi currens, copiosam utriusque sexus fidelium multitudinem salubriter post se traxit, ac (velut effusam super faciem terrae) religiosam professionis suae generationem dereliquit, ut ad illuminationem gentium celebris sui memoria (tamquam rutilum sydus) in Ecclesiae firmamento servaret.

Origo S. Francisci de Paula.

§ 8. De cuius quidem origine, vita, moribus et fama, necnon mirabilibus (quae, in praemium sanctitatis eius, Deus mundo multipliciter ostendere dignatus est), ne de tam celebri viro etiam posteritas ipsa remaneat ignara, pauca ex multis duximus recensenda. Constat siquidem, in regno Neapolitano, inter Brutios et Lucanos, Paulae oppidum situm esse, quod itinere unius diei a Cusentia, illius provinciae metropoli, distat. Inde originem traxit

Iacobus Martolilia; illi proximum est castrum Foscandi, ubi nata est Vienna, quondam ambo in fide Christi baptizati et confirmati ac (ut veri catholici) educati, qui invicem, secundum ritum sanctae Romanae Ecclesiae, matrimonium contrahentes et (ut fideles decet coniuges) mutua charitatem vitaeque honestatem servantes diu cohabitarunt; ex hoc matrimonio beatus Franciscus de Paula procreatur.

A puerilibus
annis relig. dilexit;

§ 9. Qui sacri baptismatis fonte lavatus et chrismatis sacramento confirmatus, ab eisdemque parentibus sub Dei timore et amore educatus, insigne specimen sanctitatis futurae praesefrens, solitudinem et religionem diligere, ac orationibus et ieiuniis assidue vacare coepit; quae cum eius parentes animadvertissent, ipsum, annum circiter decimum tertium agentem, iuxta votum per eos emissum, domui sancti Francisci civitatis Sancti Marci obtulerunt. In qua puer, in sortem Domini electus, anno per eum exacto, nullaque professione emissa, vocatis parentibus, eos, ut se ad ecclesiam sancti Francisci de Assisio et sanctae Mariae de Angelis, devotionis causa, ducere vellent, enixe rogavit, qui pio eius desiderio annuentes, sese itineris comites praebuerunt. Quibus ecclesiis devote visitatis, in patriam reversus, idem beatus, Sancto Spiritu inspirante, ad ecclesiam construendam animum addixit, ipseque primus fundamenta effodere coepit, quo inter vicinos divulgato, undique ad opus iuvandum concurrerunt; alii operi incumbabant, nonnulli calcem, lapides, cementa et alia id genus, futuro aedificio necessaria, deportabant; fertur etiam tunc fratrem quemdam, sancti Francisci habitu indutum, ex improviso beatum Franciscum de Paula increpasse quod tam angustam aedem facere incoepisset, eandemque demoliri sibi mandasse, ac aliam maiorem designasse; beatoque Francisco de Paula asserenti sibi vires ad tam ingens opus perficiendum

non sufficere, divinitus respondisse Deum omnipotentem ei nullo pacto defuturum, e vestigioque, disruptis muris, evanuisse; unde non immerito plerique illumque beatum Franciscum fuisse existimarunt. Postridie vero nobilis quidam Consentinus supervenit, qui eidem beato, pro aedificanda ecclesia, magnum auri atque argenti pondus obtulit, unde, iuxta situs designationem, ecclesiam notabili forma, non parvo sumptu construere coepit.

Semper orabat
aut laborabat;

§ 10. Numquam a laboribus cessabat, nisi cum orationi divinisque rebus intendebat, qui, etsi vigiliis ieiuniisque maximis esset attritus, lapides tamen, calcem et ligna aliaque ad fabricam necessaria propriis etiam humeris deferre non desinebat.

Affabilis erat;

§ 11. Erat adeo in loquendo humanus atque affabilis, ut nullus unquam ad eum accesserit, qui, mellifluis eius verbis delectatus et incredibili quadam sermonis dulcedine captus et quasi divino spiritu repletus, ab eo non recesserit.

Ordinem suum
appellavit Minimorum;

§ 12. Humilitatem eius, etiam instituti per eum Ordinis cognomentum ostendit, quod, ut is omnium minimus esse volebat, ita Minimorum censuit et instituit; eiusdem etiam Ordinis institutor et generalis corrector existens, omnium se infimum (quoad poterat) exhibebat, et ad omnia etiam servilia opera (ut et ceteris humilitatis praeberet exemplum) descendere non dedignabatur; quippe discipulis suis discumbentibus ministrabat, saepeque ecclesiam et altaria verrebat et mundabat, ac paramenta et alia ad divinum cultum necessaria componebat, aliorumque fratrum, etiam novitiorum, indumenta propriis manibus abluebat; et cum iuvenis adhuc esset, Calabriamque incoletet, numquam, nisi nudis pedibus, etiam per glacies, nives, montes et acuta saxa, vepres spinasque incedebat, nullamque ex eo, etiam gravissimo saepe pondere pressus, laesionem in pedibus patiebatur.

§ 13. Ipsum saepius ignem nudis pe-

Super ignem,
spinas, etc. am-
bulabat;

dibus conculcasse, ac ignitos candentes-
que lapides manibus portasse, liquido con-
stat: admirabilis erat vitae eius austeritas,
quae propterea admirabilior censenda est,
quia in pueritia, adolescentia, iuventute,
senecta et decrepita eius aetate inter labo-
res, vigilias, ieiunia, abstinentias innume-
rasque corporis macerationes eundem pene
vivendi modum servavit.

Claruit
miraculis;

§ 14. Horum et plurimorum aliorum
sanctorum operum ratione habita, adeo S.
Spiritus gratia hominem complexa est, ut,
piis eius meritis et precibus, in Christi
nomine daemones a corporibus humanis
saepius eiectiones; pluresque infirmi, diversis
morborum generibus oppressi, et iam a
medicis destituti, ac morti propinqui, pri-
stinae sanitati restituti fuerint; idemque
Beatus aliis compluribus, qui memoria et
sensibus capti, seu intelligentia debilitati
erant, sanitatem praestiterit, ac multis clau-
dis incessum, surdis auditum, mutis lo-
quelam caecisque lumen restituerit, et
leprosos mundaverit, nonnullosque mor-
tuos, vel pro mortuis habitos, ad vitam
pristinamque lucem reduxit.

Ob quorum fa-
mam a cubicu-
rio Papae visita-
tus fuit.

§ 15. Quorum quidem miraculorum
fama cum iam per totum fere orbem va-
garetur, et ad aures felicitis recordationis
Pauli II praedecessoris nostri pervenisset,
cubicularium quemdam suum ad bonae
memoriae Pyrrhum archiepiscopum Con-
sentinensem misit, mandavitque ut ipse su-
per miraculis huiusmodi se diligenter in-
formaret, ac deinde ipsum de veritate cer-
torem efficeret. Qui quidem archiepisco-
pus, Pontificis mandato parere desiderans,
ac neminem habens, qui talia melius, quam
ipsemet cubicularius explorare, fideliusque
referre posset, idem suasit ut is, cum socio
quem ei adiunxit, ad dictum beatum virum
se conferret, ac de illius vita, miraculis et
fama huiusmodi plenam informationem ca-
peret.

Illo praesente,
ignem manibus
accepti;

§ 16. Cubicularius, archiepiscopi fre-
tus consilio, hominem adiit, et cum inter
salutandum dicti beati viri manum oscu-

lari vellet, ille omnino renuit, eumque ro-
gavit ut sibi potius manum deosculandam
porrigeret, asserens id multo iustius et
convenientius fore, eo quod ipse cubicu-
larius triginta tres annos iam presbyter es-
set; quod cubicularius memoriam repetens,
ubi id verum esse cognovit, miratus est
hominis spiritum, et cum eo ad colloquium
in cameram concessit, ubi cum primus
sermo de tam ardua difficilique vita fuis-
set, ut eam nulli, nisi robusto ac valido,
tolerabilem fore cubicularius asseveraret,
beatus pater, audito illius verbo, igni ap-
propinquans, ardentisque prunas, absque
laesione, manibus arripens, dixit, *Qui per-
fecto corde Domino serviunt, omnia creata
illis obtemperant*; exterritus ille eo mi-
raculo, veniam petiit. Cumque eius pedes
humiliter osculari vellet, ipseque vir bea-
tus id recusasset, eius tunc vestem ma-
nu apprehensam devote osculans, ab eo
recedens, ad Pontificem rediit, eique mi-
racula, quae viderat, enarravit.

Apostema inco-
rabile Iacobi de
Tarsia sanavit;

§ 17. Olim etiam vir nobilis Iacobus
de Tarsia, baro terrae Bellimontis, Consen-
tinensis dioecesis, cum gravissimo et pene
insanabili apostemate longo tempore in
crure laborasset, insignesque medici et
chirurgi in eo nihil proficerent, quin ulcus
illud quotidie ingravesceret, omnibusque
remediis adhibitis, iam in desperationem
salutis res adducta esset, tandem dictus
Iacobus, fama sanctitatis et miraculorum
beati viri, qui tunc Paulae degebat, addu-
ctus, ad eum, non sine magno labore, ac-
cessit, illique plagam detexit, et se devo-
tissime commendavit. Primum siquidem
ipsi beato et omnibus, qui astabant, ulcus
grave et miserabile ac pene insanabile vi-
sum est. Illum tamen Beatus admonuit
ut in Deo firmam fidem et certam spem
haberet, quia sanitatis gratiam consequeretur.
Ac statim unum ex suis fratribus
misit, qui aliqua folia herbae, quae ungula
caballina dicitur et inibi nascitur, colli-
geret, et cum ipsis foliis, certos pulveres,
quos in cella sua ipse Beatus retinebat,

sibi afferret. Dum frater ille mandata exe-
quitur, beatus vir ad propinquam crucifixi
imaginem conversus oravit ut baroni, in
suae divinitatis gratia confidenti, miseri-
cordiam suam aperiret; nec multo post,
foliis ac pulveribus huiusmodi sibi, ut
iusserat, apportatis, facto signo crucis, ali-
quantulum de dictis pulveribus ulceri im-
posuit, illudque tribus ex foliis dictis coo-
peruit, et omnia circumligavit, in Domino
spem reponens quod sanitatem recupe-
raret. Illi ergo, benedicens, iussit ut illico
suam repeteret domum, ad quartumdecim-
um ferme lapidem inde distantem. Qui
cum aliquamdiu equitasset, ad uxorem
Ioannam, quae illum semper in eo itinere
comitata fuerat, conversus, *Mihi videtur*,
inquit, *quod sim sanus, quia acerbum
dolorem et pessimum foetorem amplius non
sentio*; et cum iam certum monticulum
superasset, Iacobus, avide cupiens in-
telligere an posset ambulare, ex equo de-
scendens, propriis pedibus ambulare coe-
pit, et calce terram percutiens, nec aliquid
doloris sentiens, se liberum et sanum in-
tellexit. Deo igitur et B. Francisco de
Paula gratias agentes coniuges, voti com-
potes, ad propria rediere.

Paraliticum et
leprosum cura-
vit;

§ 18. Iisdem ferme diebus, in civitate
Consentina fuit quidam Marcellus de Car-
dilla, pedibus et manibus contractus, ac
totus leprosus, adeo ut iam vocem quasi
omnem amisisset, eiusque loquela vix au-
diretur, qui cum per consanguineos suos
ad Paulae monasterium adductus et beato
viro praesentatus fuisset, ille, misericordia
motus, parum secreto oravit, mox vero
rediens, eum manu sublevavit, et ab omni
membrorum contractu et lepra incolumem
reddidit. Guidonem quoque Lipantum, no-
bilem Consentinum, gravissima infectum
lepra in domo Paterni, quam vir beatus
tunc aedificabat, ad se venientem, sanitati
restituit.

Motum a nati-
vitate liberavit;

§ 19. Cum idem beatus vir fabricam
domus iuxta Paulae oppidum incepisset,
adductus est ei quidam a nativitate mu-

tus, quem cum parentes eius iuxta eccle-
siam posuissent, dixit eis vir beatus, ut
alte secum ter *Iesum* acclamarent, et ita
aperiretur illi sensus. Beato viro inchoante
dictisque parentibus prosequentibus, mu-
tus similiter alta voce dixit *Iesus*, et deinde
liber atque integer usque ad eius obitum
in loquela permansit.

Puellae caecae
visum reddidit;

§ 20. Rursus Iulia, Antonii Catalani
in dicto oppido Paulae habitantis filia, ab
ortu caeca et nihil prorsus videns, cum
a parentibus ad beatum virum, qui forte
tunc in horto domus erat, adducta fuisset,
idem beatus vir, herbam quamdam emul-
sit, eamque, signo crucis facto, super ipsius
puellae oculos apposuit, quae statim videre
coepit, ac sensus visus tamdiu quamdiu
postea vixit fructa est.

Obrutos illae-
sos reperit;

§ 21. In fabrica dictae domus Paterni,
cum duo laborantes terram effodiendo obruti
fuissent, ita ut iam pro mortuis haberentur,
ad succurrendum invocatus vir beatus a
duobus partibus terram effodi fecit, quo
facto, dicti laborantes vivi et illaesi sua
(ut creditur) gratia sunt reperti.

Fabae sine igne
coxit;

§ 22. Dum quidam Antonius archite-
ctus ad dictae domus Paterni fabricam
accessisset, et beatus vir, ut pro cibo illi
ministrando nonnullae fabae coquerentur
cuidam fratri iuniori inibi existenti man-
dasset, frater ille ollam cum dictis fabis et
aqua frigidis in coquina cineribus super-
posuit, oblitusque ignem, quo coquina ca-
rebat, aliunde afferre, discessit; sed cum
vir beatus, dictas fabas iam coctas esse
credens, una cum hospite in coquina, nul-
lusque ibi ignis adesset, dictus Antonius
subrisit de dicti beati praecepto et eius
ferculo, quod nondum coqui coepisset;
cui vir beatus ferculum ipsum paratum
esse respondit, tetigitque manu ollam, quae
illico fervere visa est, statimque fabae co-
ctae fuere, ita ut idem Antonius de ipsis
prandium sumere potuerit, qua de re dic-
tus Antonius et nonnulli alii tunc prae-
sentes, maxima sunt admiratione affecti.

§ 23. Idem etiam beatus vir die qua-

Lampadem ab-
que igne ac-
cendit;

dam, more solito, missam audire cupiens, ecclesiam ingressus est; cumque tunc ecclesiae lampas accensa non esset, et aliqui ex his, qui ibi missae audiendae causa aderant, ignem foras quaesitum ivissent, illumque iam afferrent, vir beatus chordam lampadis accepit, ut eam deduceret, illa vero in medio descensu absque aliquo igne miraculose accensa effulsit, ex quo circumstantes candelas pro missa tunc celebranda necessarias devotissime accenderunt.

Filium viduae,
mort. fere, sa-
navit;

§ 24. Cum in terra Montisalti, dictae Consentiniensis dioecesis, quidam Franciscus, ipsius terrae incola, febre adeo vexaretur, ut de eius salute nullam medici spem promitterent, laboraret in extremis, ac omnibus ecclesiae sacramentis devote susceptis, et candela benedicta, more solito, accensa, in eiusque manibus posita, a circumstantibus iam pro mortuo haberetur; tunc Ioanna mater eius, ad B. Franciscum de Paula specialem gerens devotionis affectum, illum lacrimans deprecata est ut filium suum sanare ac vitae restituere dignaretur, ut illius ope tribus suis ex dicto eius filio nepotibus providere posset; praeterea, si voti compos fieret, et statim huius saeculi vanitatibus omnino renunciaturam, et in habitu Tertiae Regulae eiusdem Beati Deo perpetuo famulaturam devote vovit; quo voto emisso, statim eius filius quasi a morte resurgens, circumstantes aspicere, seque melius habere incepit, ac non multis postea diebus pristinae fuit saluti restitutus et per triginta fere annos idem supervixit.

Oculi albugi-
nem abstulit;

§ 25. Cum in dicto oppido Paterni idem beatus vir moram traheret, quidam oculi albuginem patiens ad eum accessit, humiliterque rogavit ut sibi opem afferret, cuius precibus motus, vir beatus hominem sacro latice aspersum super virginem calcem, quae forte pro ecclesiae fabrica ibi aderat, convolvit, et ea oculum, macula huiusmodi infectum, abstersit, signoque crucis desuper facto, ab omni albugine et macula statim liberavit.

§ 26. Cum quidam dicti oppidi venatores, hyemis tempore, in montibus nivibus repletis, hominem nullum viventis signum praeseferentem invenissent, illum sepeliendum ad locum detulerunt ubi tunc beatus vir morabatur, qui in illum respiciens, *Per caritatem*, ait, *vivit homo iste*, et ad eum conversus, *Surge*, inquit, *et ambula*: ad cuius verba homo in sepulcrum mittendus illico surrexit, ac pedestris ambulare coepit, moxque hospitii domum ingressus, ac cibo et potu refectus, pristinaeque valetudini restitutus, ad propria salvus et incolumis remeavit.

Mortuum in se-
pulerum mit-
tendum vitam re-
stituit;

§ 27. Praeterea in dicto oppido Paulae, dum sui Ordinis domus aedificaretur, et calx in fornace coqueretur, accidit quod, vel propter nimium ignem vel aliam causam, fornax ipsa ruinam minaretur. Tunc illius magistri, nullum penitus remedium adhibere scientes, ad beatum virum pro auxilio recurrerunt, qui illis *Per caritatem*, inquit, *ad collationem seu prandium eatis, mihi curam fornacis relinquetis*; quibus discedentibus, ipse statim, signo crucis facto, intrepide dictam fornacem ardentem intravit, ac illam solus temperavit, indeque absque laesione aliqua incolumis exivit.

In fornacem i-
gnis intravit, et
exinde incolu-
mis exivit;

§ 28. Iulius Barthuchius etiam de Paulae, juvenum multitudine adiutus, post beati viri obitum, e Cusentiae castro Paulam versus eximiae magnitudinis bombardam transportari curans, additis etiam ad laborem viginti bovum iugis, apud quemdam declivem locum non longe a Paula distantem, Lamachiam nuncupatum, funem maximum cuiusdam navis onerariae, quo bombardam ipsa alligata erat cuidam arbori (ut paulatim laberetur) involvit, quam nec Iulius ipse neque tot socii, propter impetum velocem, quo ex magnae molis lapsu ferebatur, retinere valerent, ibi dum idem Iulius, ultra quam eius vires ferebant, nititur, iuxta arborem cui circumligatus erat funis prostratus cecidit, pedesque suos intra funis orbem involvit. Unde cum nullo pacto (nisi munere divino), quin eius crura

Alium ab evi-
denti mortis pe-
riculo liberavit

frangerentur, evadere posset, arborem amplectens, summa cum devotione clamavit: *O beate Francisce de Paula, opem fer mihi misero*. His dictis, currus cui bombardam ipsa imposita erat, in loco praecipiti statim restitit, apparuitque eidem Iulio quidam frater Ordinis beati Francisci de Paula, qui tunc funem ipsum manibus retinuit. Idem, vero Iulius tanto periculo ereptus, omnesque qui illuc, quasi ad spectaculum, convenerant, omnipotenti Deo beatoque Francisco de Paula immensas illico gratias egerunt, ipseque ante alios omnes nudis pedibus ad eiusdem beati viri monasterium profectus, imaginem suam ceream fune pedibus implicito pro devotione, in tanti miraculi memoriam, obtulit.

Ardentes titio-
nes manib. pro-
priis ad proxi-
mi salutem ac-
cepit;

§ 29. Cum a quodam fratre Antonio, Ordinis Minorum professore, viro doctissimo integerrimaeque vitae, idem beatus vir, etiam in publicis praedicationibus carperetur quod videlicet tam imprudens esset, ut simplex laicus et literarum penitus ignarus, quibusdam herbis aegrotis salutem promitteret, accidit ut idem frater Antonius ab aliis dicti Ordinis Minorum fratribus ad eundem beatum virum missus fuerit, quatenus eum de praemissis redargueret; qui cum ad eum venisset et magnis illum contumeliis affecisset, increpassetque eius ignaviam et crassitudinem, vir Dei constantissimus patientissimusque tot convitiis et iniuriis nullatenus fractus, ac nec commotus quidem fuit, sed loco appropinquans ardentes titiones nudis manibus accepit, cosque stricte compressit, ac manifeste ostendit, in Dei virtute omnia fieri posse. At ille prudentissime prospiciens hominis simplicitatem et fidem, omniaque ab eo divina gratia et ardentissimo fidei spiritu fieri, eius pedibus advolutus, illos arcte complectens, oscularique sategens veniam ab ipso humillime postulavit. Neque inde surrexit, donec ab eodem beato patre benediceretur; quo factum est, ut qui antea in illum publice maledicta plurima congesserat, proprium confessus errorem,

beati viri sanctitatem dignis verisque postea laudibus merito efferret.

§ 30. Quae omnia cum mirabilem quamdam et raro auditam viri sanctitatem arguerent, eorumque celebris fama iam ad clarae memoriae Ludovicum XI huius nominis, Francorum regem christianissimum, perlata esset, rex viri beati sanctitate motus, ipsum coram videre cupiens, a pia memoriae Sixto Papa IV, etiam praecessore nostro, impetravit ut eidem beato viro in virtute sanctae obedientiae mandaret ut ex Calabria in Franciam se conferret, dictumque Ludovicum regem visitaret; quibus iussis Dei famulus obediens, in Franciam ivit, ubi eum praefatus rex singulari devotione suscipiens, seque ab eo benedici postulans, illi tamquam viro Dei magnum honorem et reverentiam exhibuit. Cognita deinde viri sanctitate, ei eiusque fratribus sedem propè civitatem Turonensem et regium palatium assignavit, amplamque et magnificam domum cum ecclesia, quae in hanc usque diem extat, pro ipsius B. Francisci de Paula suorumque fratrum usu et habitatione, construi fecit.

Iosau Sixti IV,
ad regem Fran-
ciae accessit,
qui benigne eum
recepit et ec-
clesiam ad idon-
vii.

§ 31. Tanta insuper continentiae fuit idem beatus vir, ut non carne sed solo spiritu compactus esse videretur. Prius enim quam ab hac luce discederet, ad omnipotentis Dei laudem et gloriam, suaeque Religionis propagationem, divina (ut pie creditur) inspiratione instructus, tres Regulas, fratrum scilicet ac sororum et utriusque sexus fidelium Tertiariorum nuncupatorum instituit; et ut humilitatis amator erat, illamque a suis etiam coli desiderabat, fratres sui Ordinis *Minimos*, et sorores *Minimas* vocari debere ordinavit, iniunxitque illis ut, decem mandata divina et Ecclesiae praecepta salutaria vigilanter observantes, Rom. Pontifici pro tempore existenti fideliter obedirent, ac sub obedientiae, castitatis et paupertatis quadragesimalisque vitae sacris votis perseveranter vivere profiterentur, nonnullis ad Regulas

Regulas tres B.
Franciscus in-
stituit;

fratrum ac sororum huiusmodi, tam circa personarum ipsarum directionem et informationem, quam divini cultus augmentum, debitam observationem et institutionem, opportunis adiectis capitulis.

Romanq. Pontif. plurima illi privilegia concesserunt.

§ 32. Ipsas vero fratrum ac sororum cum decem, dictorum autem utriusque sexus Tertiariarum Regulas cum septem capitulis, per eum pie institutas, recolendae memoriae Iulius Papa II, similiter praedecessor noster, eodem beato viro tunc in humanis agente, matura praehabita deliberatione, tamquam religioni consonas, postquam idem Sixtus, praedecessor noster, ac sanctae commemorationis Innocentius VIII et Alexander VI, Romani Pontifices etiam praedecessores nostri, eidem beato viro eiusque Ordini, ac eius personis et domibus quamplura privilegia concesserant, per suas primo, et deinde nos per alias nostras literas approbavimus et confirmavimus, diversisque privilegiis, gratiis et indultis Ordinem ipsum multipliciter communivimus, prout in ipsorum praedecessorum et nostris ad id confectis literis plenius continetur.

Id, praevio suae mortis die, sacr. susceptis, obdorm. in Domino die Veneris Sancti.

§ 33. Cumque vitae suae finem iam proximum (divina inspiratione) prospiceret, idem beatus vir, pridie quam decederet, qui fuit dies Coenae Domini, pluribus ex variis provinciis et regnis, qui tunc ad eum venerant, astantibus, in missa conventuali et post poenitentiae sacramentum susceptum, cum profundissima humilitate uberrimaeque lacrymarum effusione, pectus suum percutiendo, sacrosanctum Eucharistiae viaticum e manibus unius ex sui Ordinis presbyteris magna cum devotione suscepit. Postea Domino nostro Iesu Christo beataeque Mariae Virgini et sanctis omnibus devote peractis gratiarum actionibus, missaeque huiusmodi celebrata, ad cellam suam propriis pedibus (licet pro senectute debilis et infirmus), baculo, quem more solito gestabat, innixus, rediit. Postero autem die, cum beatus fidelisque Dei servus tempus instare videret, quo sibi ex hac lacryma-

rum valle migrandum erat, dictos fratres suos ad se convocari iussit, eosque ad fraternam pacem mutuamque caritatem dulcissimis verbis ac salutaribus monitis caritative exhortatus est, illisque benedictione more solito impertita, cum iam nonagesimum primum, vel circa, annum feliciter implevisset, anno a Partu Virgineo millesimo quingentesimo septimo, aprilis vero die secunda, quae tunc fuit Parasceves, Veneris Sancta nuncupata, circa horam, qua pro nobis Christus passus est, signo sanctae crucis devote signatus, omnibusque sacramentis ecclesiasticis debite communitus, perlecta coram eo Dominica Passione, iunctis devote manibus, erectisque in coelum oculis, sanctae crucis triumphum pie amplectens, reverenterque osculans, ac saepius, *In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum*, aliasque pias orationes devotissime repetens, dimissa huius carnis sarcina, quasi vivens, absque aliquo doloris aut mortis notabili signo, migravit ad Christum.

§ 34. Cumque tunc per undecim dies eiusdem Beati corpus insepultum remanserit, illucque maxima virorum et mulierum ac religiosarum personarum multitudo accesserit, ut sanctum virum, quem viventem summa fuerant veneratione prosequuti, etiam defunctum viderent; et illius apud Deum suffragia mererentur, mirum omnibus fuit, quod eius caro per tot dies incorrupta permanserit, nec ullum prorsus foetorem emisit, quin potius odor quidam suaviter fragrans ab ea manaverit. Post ipsius etiam obitum, multis eius suffragia devote implorantibus omnipotens Deus quamplures gratias elargiri, magnaeque miracula palam operari dignatus est.

§ 35. Propter quod carissimus in Christo filius noster Franciscus, huius nominis primus, Francorum rex christianissimus, carissimaeque regina, quae a correctore Ordinis tunc generali ac aliis nobilibus personis emisso voto, quod si gratiam pro masculo assequeretur, in B. Patris honorem, Francisci nomen ei imponeret, fulgentis-

Miracula post eius obitum Deus edidit.

Rex Franciae ac alii instituerunt pro canonizatione.

simum puerum in lucem edidit, illique, iuxta dictum eius votum, Francisci nomen imponi fecit; necnon dilecta etiam in Christo filia nobilis mulier Aloysia de Sabaudia, Andegavensis et Angolismensis ducissa, Cenomanensisque comitissa, eiusdem Francisci regis genitrix, nobis per venerabilem fratrem nostrum Dionysium, episcopum Macloviensem generalem, ac dilectos filios Iacobum Lucam, decanum ecclesiae Aurelianensis et nobilem virum Antonium Raphi, alias de Protom, dominum temporalem loci de Podio Calvario Agennensis dioecesis, pro nonnullis particularibus ipsius christianissimi regis negotiis, nuncios et oratores ad nos destinatos, humiliter supplicari fecerunt ut, praemissis diligenter inquisitis et exploratis, ad eiusdem viri canonizationem procedere dignaremur.

Hic ergo Pontifex, annuens canoniz. petiti, examen et process. fieri mandavit.

§ 36. Quorum quidem precibus, licet libenter annuere vellemus summopereque gauderemus, huiusmodi canonizationem nostris temporibus divino quodam misterio contigisse, ac nobis aequum videretur ut idem B. Franciscus de Paula, quem iam Deus in coelesti gloria sanctorum choro dignum fecisse pluribus ac manifestis indiciis et miraculis ostenderat, in terris etiam sibi debito sanctorum honore non defraudaretur; ac super eo maxime nobis instaret venerabilis frater noster Bernardinus, episcopus Sabinensis, cardinalis Sanctae Crucis nuncupatus, in dicti Ordinis protectorem ab eodem beato, nondum tunc ab humanis egresso, assumptum, cumulatissimaeque preces nobis ac venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus, per dicti Ordinis tunc zelosum, totius Minorum Ordinis nomine, super hoc saepius porrectae fuissent, non statim rem tanti ponderis ac momenti faciendam, sed, iuxta veterem ac laudabilem consuetudinem, cunctanter matureque considerandam duximus. Post complures igitur commissiones aulae Palatii nostri advocato concistoriali et auditoribus causarum eiusdem Palatii super hoc debite factas, tan-

dem tribus etiam S. R. E. cardinalibus, ex tribus illorum Ordinibus, videlicet, venerabili fratri Nicolao, episcopo Albaniensi, de Flisco, et dilectis filiis nostris Dominico, tituli Sancti Bartholomaei in Insula presbytero, de Iacobatis, ac Ioanni Sanctorum Cosmae et Damiani (nostro secundum carnem nepoti) diacono, de Salvatis, respective nuncupatis cardinalibus, de fratrum nostrorum consilio et assensu, commisimus ut ipsi, visis et examinatis processibus editis super eiusdem beati viri vita, moribus, fama et miraculis, ante et post ipsum obitum, eius intercessionibus, a Deo factis, aliisque cunctis ad sanctorum canonizationem huiusmodi necessariis, se super omnibus ac singulis diligenter informarent, et per eos comperta, in nostro secreto concistorio, ut moris est, fideliter referrent. Cumque ipsi cardinales, visis ac diligenter examinatis diversis processibus, in partibus Calabriae et Franciae, de Sedis Apostolicae commissione habitis et ad Curiam nostram transmissis, testimoniumque fide dignorum depositionibus, pro tantae rei dignitate debite ponderatis, de supradictis miraculis ac vitae sanctimonia et aliis a iure requisitis, fidelem nobis relationem in pluribus, etiam secretis, concistoriis, iam fecissent, nosque ipsorum et omnium aliorum cardinalium vota pro facienda dicta canonizatione convenientia et conformia invenissemus:

§ 37. Et pro ulteriori executione, dilectus filius Angelus de Caesis, utriusque iuris doctor, et dictae aulae nostrae concistorialis advocatus, in publico concistorio, omnia de ipsius beati viri vita, moribus et fama, miraculis copiose recensuisset, nobisque humiliter supplicasset ut ad eiusdem Beati canonizationem, matura deliberatione praehabita, procedere dignaremur, nos, de relatis coram nobis, in primis humiliter Deo gratias agentes, rogavimus omnes in eodem publico concistorio tunc astantes ut suis orationibus et ieiuniis Ecclesiam Dei iu-

Et hincque relatio facta fuit in publico concistorio.

varent, ac ne eam Altissimus modo aliquo in huiusmodi canonizationis officio errare permetteret, instanter orarent.

§ 38. Demum, post aliquot dies, con-
Post quam PP. preces ad Deum emitti præcipi, et deinde vota pro canonizatione recipi;
 vocatis de novo in aula nostra concistoriali, in Palatio Apostolico, universis et singulis, qui tunc aderant in nostra Romana Curia, ecclesiarum praelatis, patriarchis videlicet, archiepiscopis ac episcopis, in praesentia eorumdem fratrum nostrorum praefatae sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium, eosdem processus, super ipsius Beati vita, moribus, fama et miraculis editis, per eundem Angelum breviter summarieque repeti fecimus, quæ, cum ex serie per cardinales ac ipsos, quibus id munus per nos iniunctum fuerat, enarrata et exposita fuissent, omnesque astantes praelati, quid sibi super huiusmodi negotio videretur, interrogati, unanimi consensu, nullo penitus discrepante, respondissent sibi videri quod idem beatus vir inter sanctos merito adscriberetur et connumeraretur.

§ 39. Nos iterum humiles omnipotenti Deo gratias agentes quod, ad Beatum servum suum debitis honoribus proseguendum, corda nostra illuminare dignatus esset, ipsius canonizationis diem dominicam in Albis nuncupatam, qua in Ecclesia cantatur *Quasi modo geniti infantes*, quæ tunc occurrebat prima die maii anni Domini millesimi quingentesimi decimoni, in qua etiam tunc beatorum apostolorum Philippi et Iacobi festum contingebat, deputavimus; ac in basilica Principis apostolorum de Urbe amplum suggestum ligneum de more parari et exornari iussimus, super quo quidem hodie, astante populo ac universo clero, de vita, miraculis et fama eiusdem beati Francisci de Paula, humili devotioneque pleno sermone per nos, ut moris est, habito; deindeque Litania et hymno *Veni Creator Spiritus* per omnia devote decantatis, necnon a procuratoribus causae ipsius canonizationis et a christianissimi Francorum ro-

gis oratoribus huiusmodi, eiusdemque Ordinis Minimorum tunc vicegenerali rectore a nobis magna cum instantia petito pronunciari adscribi inter sanctos eundem beatum Franciscum de Paula, cum iam omnia consummata essent, omnesque consuetas Ecclesiae caeremonias super ea re rite servavisset, Deum prae oculis habentes, ad canonizationem eiusdem Beati sub his verbis procedendum duximus et processimus. Ad honorem omnipotentis Dei Patris et Filii et Spiritus Sancti, ad exaltationem fidei catholicae, christianaeque religionis augmentum, ac Ordinis Minimorum consolationem et incrementum, auctoritate Domini nostri Iesu Christi, beatorumque Petri et Pauli apostolorum eius, ac nostra, de fratrum nostrorum speciali consilio et assensu, decernimus et definimus bonae memoriae Franciscum de Paula, eiusdem Ordinis Minimorum institutorem, in coelesti Hierusalem inter beatorum choros iam receptum, aeternaeque gloriae condonatum fuisse, ac sanctorum confessorum catalogo adscribendum fore, ipsumque huiusmodi catalogo in praesentiarum adscribimus, et eum tamquam sanctum publice privatimque colendum esse declaramus atque mandamus.

§ 40. Statuentes eius festum die secunda mensis aprilis ab universali Ecclesia annuatim celebrandum fore, et ab eo suffragia a christifidelibus implorari et expectari posse, omnesque ac singulos honores illi merito praestandos et exhibendos esse, qui caeteris etiam sanctis confessoribus in huiusmodi catalogo descriptis convenire noscuntur.

§ 41. Quibus debite peractis, inchoatoque per nos ac decantato et ad finem usque a cantoribus prosequuto hymno *Te Deum laudamus*, in illius etiam fine cardinali diacono in cantu dicente: *Ora pro nobis, beate Francisce de Paula*, a choroque responso: *Ut digni efficiamur promissionibus Christi*, nos illico propriam

Festumque die 2 aprilis celebrari iubet;

Orationes proprias de Sancto decrevit.

orationem de eodem Sancto alta voce decantavimus, dicentes:

§ 42. *Servitutis nostrae tibi, Domine, iura solventes, quaesumus ut, beati Francisci de Paula confessoris tui patrocinio suffragante, in nobis tua dona multiplices, et ab omnibus tuearis adversis, per Christum Dominum nostrum.* Deinde vero a dicto choro responso *Amen*, solemnem illic missam nos ipsi celebravimus de dicta tunc corrente dominica in Albis, collectas singulas sub una conclusione terminantes, additis etiam praedicta caeterisque specialibus eiusdem sancti Francisci de Paula collectis immediate sequentibus, pro secreta videlicet:

§ 43. *Hostias, Domine, tuorum suscipe populorum, quas tibi in beati Francisci de Paula festivitate dicamus, ut nobis conferant tuae propitiationis auxilium: cum sua conclusione, videlicet: Per Dominum etc.* Deinde vero post communionem subiunximus, dicentes:

§ 44. *Coelesti, Domine, sacramento consolati, te supplices deprecamur ut, intercedente beato Francisco de Paula, ab omni nos mentis et corporis labe custodias, et per ipsum tuae sentiamus indulgentiae largitatem, cum simili conclusione; et ita missam ipsam ad finem usque, cum solitis caeremoniis, iuxta Ordinarium Apostolicum, illic debite terminavimus, indulgentiamque plenariam omnibus officio huiusmodi tunc assistentibus devote concessimus; ac etiam in loco sepulturae eiusdem sancti Francisci de Paula, in depositionis suae die, videlicet secunda aprilis huiusmodi, perpetuo duraturam, quadraginta annorum totidemque quadragenarum indulgentiam annuatim condonavimus, ad laudem et gloriam omnipotentis Dei, qui in sanctis suis mirabilis et gloriosus vivit et regnat benedictus in saecula saeculorum.*

§ 45. Caeterum, quia difficile foret praesentes originales literas ad omnium notitiam deferri, volumus et decernimus

Transumptorum fides.

quod earumdem transumptis, manu notarii publici subscriptis, sub sigillo venerabilis fratris nostri Paridis, moderni et pro tempore existentis episcopi Pisauriensis, ac caeremoniarum magistri, vel alicuius praelati ecclesiastici, fides adhibeatur indubia in omnibus ac per omnia, et illis ubique stetur, ac si originales literae huiusmodi essent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno millesimo quingentesimo decimono, prima maii, pontificatus nostri anno VII.

Dat. die 1 maii 1519, pontif. anno VII.

Sanctio poenalis.

XXXV (1).

Contra pugnantes in duello, aut illud permittentes vel spectantes in Statu Ecclesiastico.

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Iulius II edidit hac de re constitutionem. — 2. Hic Pontif. eam confirmat; — 3. Duellantibus poenas augeat; — 4. Permittentibus poenas imponit; — 5. Spectatoribus poenas infligit; — 6. Iulii II bullam innovat; — 7. Executores deputat; — 8. Contrariis derogat. — Publicatio.

Leo episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Quam Deo et hominibus abominabiles viri pugnantes in duello existant, et omnium in ore versatur, et divina humanaque iura detestantur: nec immerito, cum non solum corporum, sed etiam animarum eorum, pro quibus Salvator noster Iesus Christus Dei Filius mortem subiit temporalem, grave detrimentum afferre noscantur. Ad reprimendum igitur talium nefarios ausus, plurimum consentes, eos qui huiusmodi scelus detestabile quidem et canonica civilique lege prohibitum patrare non expavescunt, graviter fore puniendos, ac ea, quae ad compescendum similes ve-

Prooemium.

(1) Hanc leges constitutionem in Romana Edit. sub numero XXXIV (n. T.).

titos conatus a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris statuta fuerunt, ut eo firmitus observentur, quo saepius fuerint auctoritate apostolica communita, approbamus et novo munimine roboramus, et si qua ad perterrendum animos audaces meliora sint, iis adiicimus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire.

Iulius II edidit
haec de re con-
stitutionem.

§ 1. Dudum siquidem a felicis recordationis Iulio Papae II praedecessore nostro emanarunt literae tenoris subsequenti videlicet (1).

Hic Pontifex
eam confirmat;

§ 2. Cum autem, sicut accepimus, in eisdem literis contenta, ab aliquo tempore citra, non fuerint observata, et ex eo quam plurimi barones, domini temporales et alii, praesertim eidem Romanae Ecclesiae subditi, adeo procliviores ad pugnandum in duello reddituri sint, ut passim quotidie singularia eiusmodi certamina ubique committi videantur; ac domini temporales praefati armorumque duces eos ad id invitare quin potius irritare non formident; et cum in eorum territoriis et iurisdictionibus tutum pancratium sive aream praeparant, et talia cruenta spectacula exhibeant, et illis comitivam praestent; nos igitur non minus detestabilem in duello pugnantium, quam ducum, comitum, marchionum, baronum, domicellorum et armorum capitaneorum aliorumque dominorum temporalium eis ad id auxilium, consilium et favorem praestantium nequitiam ac improbam eorum conscientiam reprobantes, qui ad ea visenda conveniunt, et animarum saluti christifidelium opportunis remediis indefesso studio prospicere volentes, literas Iulii praedecessoris praefati, motu proprio et ex certa scientia nostra ac animi deliberatione, harum serie, auctoritate apostolica approbamus, confirmamus et innovamus, ac praesentis scripti patrocinio communimus.

Duellantibus
poenas auget;

§ 3. Adiicientes et eadem auctoritate apostolica statuantes quod pugnantes ipsi non solum poenis praedictis subiaceant,

(1) Omittitur tenor istius constitutionis, quia eam habes supra, pag. 474.

sed eorum memoria perpetuo damnata sit, ac bona proscripita sint et Camerae nostrae Apostolicae confiscata eo ipso.

§ 4. Duces, barones, comites, marchiones et domini temporales, vicarii, feudatarii, armorum capitanei, communitates quoque civitatum, terrarum et locorum eidem Romanae Ecclesiae mediate vel immediate subiectorum, campum ad pugnandum praestantes, non solum poenas praedictas incurrant, sed ab omni iure, quod in locis et territoriis suis obtinent, ipso facto cadant, illudque ad Cameram praefatam devolvatur et devolutum esse censeatur, absque alia declaratione desuper facienda.

§ 5. Qui vero ad talia cruenta spectacula videnda convenerint, si nobiles, quingentorum; si mediocris fortunae, centum; si vero ignobiles, vigintiquinque ducatorum, necnon excommunicationis et perpetuae maledictionis poenam incurrant, ac locus ipse ecclesiastico subiaceat interdicto.

§ 6. Et insuper omnia et singula, tam per Iulium praedecessorem statuta et, ut praefertur, per nos confirmata et illis adiecta, perpetuae firmitatis robur obtinere, ac inviolabiliter observari debere decernimus.

§ 7. Quo circa venerabili fratri Raphaeli episcopo Ostiensi, camerario nostro, ac dilectis filiis praesidentibus et clericis dictae Camerae pro tempore existentibus, motu simili mandamus quatenus praesentes literas solemniter, prout sibi videbitur, publicari, ipsasque ac omnia et singula in eis contenta inviolabiliter observari faciant; contrafacientes vero praedictas censuras et poenas damnabiliter incurrissent declarent, ac summarie et eorum camerali more exequantur, et irremissibiliter exigant, convocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis, super quibus amplam eisdem concedimus facultatem et potestatem.

§ 8. Non obstantibus omnibus supra dictis, aut si aliquibus, communiter vel

Permittentibus
poenas imponit;

Spectatoribus
poenas infligit;

Iulius II bullam
innovat;

Executores depulsi;

Contrariis derogat.

divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo decimonono, decimo kalendas augusti, pontificatus nostri anno VII.

Publicatio.

Anno Domini MDXIX, indictione VII, die vero XIX mensis augusti, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Leonis, divina providentia Papae X, anno VII, istae literae apostolicae affixae et publicatae fuerunt in basilicae Principis Apostolorum valvis seu portis per me Franciscum cursorem, necnon in acie Campi Florae, ut moris est, per me Henricum Bousmardi, sanctissimi D. N. Papae cursorem, pro M. Quarto de Urbino, cursore.

Dat. die 23 iulii 1519, pontif. anno VII.

XXXVI (1).

Quod canonici regulares S. Augustini, in episcopos promoti, utantur habitu, quo utuntur alii clerici saeculares in episcopos creati (2).

SUMMARIUM

1. Dubium. — 2. Commissio discussionis dicti dubii. — 3. Declaratio eiusdem dubii. — 4. Clausulae derogatoriae.

Leo Papa X venerabili fratri Zachariae, episcopo Sebastensi, praelato nostro domestico.

Dubium.

§ 1. Dudum cum ad eccl. Sebastensem, a nobis, de venerabil. fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium consilio, promotus esses in pastorem, dubitatum fuit a nonnullis,

(1) Haec constitutio numerum XXXVII in Edit. Rom. habet (R. T.). (2) Canonorum regularium duae extant congregationes, una Lateranensis nuncupata, de qua in constitutione XXIX Pasch. II, Quanto, tom. II, pag. 246; altera autem nuncupata S. Salvatoris, de qua itidem notavi in Gregorii XII constitutione III, Excitat, tom. IV, pag. 684.

an tu qui Ordinem canonicorum regularium S. Augustini expresse professus eras, in habitu et coloribus praelatorum saecularium, de iure vel consuetudine permissis, incedere posses, prout incedebas: et cum quaestio huiusmodi ad nos perlata fuisset,

Commissio discussionis dicti dubii.

§ 2. Nos, causam ipsam mature terminare desiderantes, venerabili fratri nostro Nicolao episcopo Albanensi, tunc tituli S. Priscae presbytero cardinali de Flisco nuncupato, vivae vocis oraculo commisimus, ut super his se diligenter informaret et demum nobis referret. Cum autem praefatus Nicolaus episcopus nobis retulerit, de antiqua consuetudine in pluribus locis, etiam in Romana Curia ubi Pontifex residet, receptum fuisse ut canonici regulares huiusmodi in episcopos promoti, tam in cappella nostra quam extra, utantur habitibus et coloribus, quibus utuntur alii clerici saeculares in episcopos promoti.

Declaratio eiusdem dubii.

§ 3. Nos praeterea, iuxta relationem nobis factam, ut praefertur, fraternitati tuae vivae vocis oraculo concessimus ut habitus et colores, quos dicti clerici saeculares in episcopos promoti, tam in cappella nostra, quam extra gestant, gestare posses, et ita etiam tenore praesentium, auctoritate apostolica de novo concedimus.

§ 4. In contrarium non obstantibus quibuscumque.

Clausulae derogatoriae.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die prima septembris, millesimo quingentesimo decimonono, pontificatus nostri anno VII.

Dat. die 1 septembris 1519, pont. anno VII.

XXXVII (1).

Iurisdictio et alia privilegia consulis et consiliariorum universitatis mercatorum Florentinorum in alma Urbe.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Ad petitionem universitatis mercatorum Florentinorum, — 2. Pontifex

(1) Haec sub numero XXXVI in Rom. Edit. legitur (R. T.).

iste per alias quas literas confirmavit statuta nationis Florentinae in Urbe; — 3. Et modo iterum confirmat; — 4. Notarium ipsius nationis decrevit non teneri portare acta et instrumenta ad archivium. — 5. Et nunc, ad instantiam consulis dictae nationis, — 6. Non restituentes pecunias etc. eiusdem nationis excommunicat; — 7. Homines d. nationis pro crimine examinandos certo modo examinari iubet; — 8. Consuli et consiliariis armorum delationem permittit; — 9. Carceresque construere posse indulget; — 10. Executores huius bullae deputat; — 11. Contrariis derogat.

Leo episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Pastoralis officii debitum nobis desuper commissum nos admonet et inducit ut singularum personarum, praesertim Romanam Curiam sequentium, votis, per quae statui prosperiori et utiliori personarum earumdem consuli valeat, libenter annuamus, et ad id eiusdem officii partes favorabiliter impendamus.

Ad petitionem univers. mercatorum Florentinorum,

§ 1. Dudum siquidem pro parte capitaneorum partis Guelfae et consulum communitalis civitatis Florentiae, qui, dilectorum filiorum mercatorum suorum Florentinorum et aliorum dictae civitatis subditorum in Urbe et Romana Curia comorantium utilitati consulere volentes, quaedam capitula et constitutiones inter eos servanda, et inter alia cum potestate eligendi inter eos unum consulem cum duobus consiliariis et uno cancellario seu notario publico, prout in diversis mundi partibus mercatores dictae civitatis habebant, qui de eorum rebus, causis, litibus et quaestionibus civilibus inter eos tantum cognoscerent, vulgari sermone statuerant et ordinaverant.

Pontifex iste per alias suas literas, confirmavit statuta nationis Florentinae in Urbe;

§ 2. Nos per alias nostras literas, in quibus dicta capitula, quae per in lingua latina peritum in latinum interpretari, et per deputatum ad hoc examinari diligenter, et praedictis literis inseri feceramus, statuta et ordinationes huiusmodi aucto-

ritate apostolica approbavimus et confirmavimus, suppletes omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui forsitan intervenerint in eisdem.

§ 3. Et nihilominus, potiori pro cautela, quod tunc et pro tempore existens consul, cum dictis consiliariis, etiam tunc et pro tempore existentibus, de omnibus causis, litibus, quaestionibus et controversiis civilibus, inter eos tantum, ius dicere, procedere, sententiarum, decidere et exequi (exceptis illis, in quibus essent instrumenta in forma Camerae Apostolicae, et certis personis tunc expressis, qui mercatores non essent, quoad quos nihil penitus innovatum censetur), et, iuxta dictorum capitulorum tenores, emolumenta ac poenas et alia exigere, ac omnia in eisdem literis contenta, sine quibus eorum iurisdictio esset nulla, exercere; quodque, si pro executione sententiarum pro tempore latarum et aliis contingeret executionem contra aliquem seu aliquos fieri, carceribus, marescallis, barisello et aliis cuiuscumque curiae ministris, tam Urbis quam locorum circumvicinorum, assignata eis condecanti mercede, libere et licite uti valerent, nullique alii iudices spirituales vel temporales dictae Urbis, de illis sic ad eorum instantiam incarceratis se intromittere, sub excommunicationis latae sententiae poena, possent.

§ 4. Et cum dictorum mercatorum plurimum intererat ut eorum negotia secreta tractarentur, et eorum conditio, propter dictae mercaturae casus contingentes, non omnibus publicaretur, ut pro tempore consules et cancellarius seu notarius dicti officii acta, obligationes, protocolla et alia in dicto officio et extra facienda et exercenda et per ipsum roganda, et omnia alia, quae ad dicti notariatus officium spectant, penes se et dictum pro tempore existentem officii huiusmodi notarium retinere posset, nec dicta acta, contractus et alia inter dictos mercatores facta et facienda, obligationes in fidem alibi vel ad

Et modo iterum confirmat;

Notarium ipsius nationis decrevit non teneri portare acta et instrumenta ad archivium;

archivium ferre seu portare tenerentur, decernimus, prout in eisdem literis plenius continetur.

Et nunc, ad instantiam consulis dictae nationis,

§ 5. Cum autem (sicut exhibita nobis nuper pro parte dilecti filii Bernardi de Binis, moderni consulis, petitio continebat) nonnulli Florentini mercatores, bancarii aut fondacarii nonnullas pecuniarum summas ad dictum consulatum spectantes, quas de eodem consulatu habuerunt, latitent, illasque detineant indebite occupatas, quare pro parte eiusdem Bernardi nobis fuit humiliter supplicatum ut sibi ac consulatui huiusmodi in hoc providere de benignitate apostolica dignaremur.

Non restituentes pecunias etc. eiusdem nationis excommunicat;

§ 6. Nos igitur, cupientes pecuniarum summas huiusmodi praefato consulatui restitui, ipsumque Bernardum, qui, ut asserit, dilecti filii magistri Baptistae etiam de Binis, notarii nostri, et pro dilecto filio nostro Iulio, tituli sanctorum Laurentii et Damasi presbytero cardinali, sanctae Romanae Ecclesiae vicecancellario, in Cancellaria Apostolica locumtenentis, genitor existit, a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, et absolutum fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, omnes et singulos Florentinos mercatores, bancarios aut fundacarios, qui hactenus quidquam de pecuniis ad dictum consulatum pertinentibus in manibus habuerint, et de illis minime satisfecerint, aut rationem competentem non reddiderint, et ea detinent, seu de eisdem satisfacere, et competentem rationem reddere negligunt seu recusant, excommunicationis sententia (a qua, donec satisfecerint seu competentem rationem reddiderint, nonnisi a Romano Pontifice pro tempore existente, praeterquam in mortis articulo constituti, absolutionis beneficium

nequeant obtinere), auctoritate apostolica, harum serie innodamus, ac innodatos et excommunicationis sententiam huiusmodi incurrisse decernimus et declaramus.

§ 7. Et nihilominus Bernardum et pro tempore existentem consulem, necnon consiliarios praefatos dictamque nationem Florentinam peramplius honore et specialis gratiae favore prosequi volentes, statuimus et ordinamus quod nullus dictae nationis, in dicta Curia pro quocumque crimine aut delicto captus et carceribus mancipatus, nonnisi praesente praedicto consule ac uno ex consiliariis praefatis aut aliquo ab eis pro tempore transmissio, examinari valeat. Quodque etiam nullus, cuiusvis nationis, in domo seu societate dicti consulis, occasione vel causa debiti, sive ratione cuiusvis criminis vel dicti (1) (non tamen laesae maiestatis) capi possit.

§ 8. Et insuper, eisdem Bernardo ac pro tempore existenti consuli et consiliariis, ut, pro defensione personarum suarum, ipsi et eorum quilibet, cum duobus eorum servitoribus et famulis; ac servitores, famuli et personae consulatus huiusmodi ac eorum quilibet, die nocturne, absque alterius gubernatorum almae Urbis nostrae aut bariselli seu Romani Pontificis pro tempore existentis licentia, arma defensiva et offensiva deferre.

§ 9. Ac ipsi consules et consiliarii, pro fugiendis expensis, quas ob pauperes incarceratos subire est necesse, prope locum dicti consulatus, carceres publicos, in quibus eorum subditi, pro debito et criminibus quibusvis eis notis, mancipari valeant, construere et habere libere et licite valeant, dicta auctoritate apostolica, tenore praesentium, licentiam et facultatem concedimus.

§ 10. Quocirca, venerabilibus fratribus nostris Casertano et Salutarum episcopis, ac dilecto filio praeposito ecclesiae Florentinae, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes li-

Homines dictae nationis pro crimine examinandos certo modo examinari iubet;

Consuli et consiliariis armorum delationem permittit;

Carceresque construere posse indulget;

Executores huius bullae deputat;

(1) Legendum putamus delicti (a. t.).

teras et in eis contenta quaecumque, ubi, quando et quoties opus fuerit, requisiti, solemniter publicantes, faciant auctoritate nostra per quemcumque inviolabiliter observari, contradictores quoslibet et rebelles, per censuras ecclesiasticas et alia iuris opportuna remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Contrariis derogat.

§ 11. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac statutis et consuetudinibus, etiam municipalibus, dictae Urbis, privilegiis quoque et indultis apostolicis, gubernatori et barisello praefatis et dilectis filiis populo Romano, necnon quibusvis aliis personis, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis, nobilitatis, praeminentiae existentibus, sub quibusvis formis et tenoribus concessis, confirmatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, individua ac de verbo ad verbum, non autem per generales clausulas idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut alia quaevis exquisita forma servanda esset, illorum tenores, pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque, aut si aliquibus communiter vel divisim ab Apostolica sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas, non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo decimonono, iv idus septembris, pontificatus nostri anno VII.

Dat. die 10 septembris 1819, pont. anno VII.

XXXVIII (1).

Communicatio omnium privilegiorum Mendicantium, tam concessorum quam concedendorum, inter singulos eorumdem Ordines, eorumque loca, ecclesias, fratres, moniales, tertiarios, conversos et oblatos.

SUMMARIUM

Causa huius constitutionis. — 1. Communicatio privilegiorum inter Ordines Mendicantium. — 2. Dubium excitatum super indulgentiis quoad saeculares. — 3. Declaratio dicti dubii contra saeculares. — 4. Iussio aliter non suadendi. — 5. Derogatio contrariorum. — 6. Fides transumptorum.

Leo Papa X universis et singulis christifidelibus praesentes litteras inspecturis, salutem et apostolicam benedictionem.

Dudum per nos accepto quod Romani Pontifices praedecessores nostri, aliqui ad Minorum, alii vero ad Eremitarum S. Augustini, alii ad B. Mariae de Monte Carmelo, reliqui ad Praedicatorum Ordinum fratres et domos, iuxta ipsorum vota, devotionis affectum gerentes, illorum singulis nonnullas gratias, concessionem, indulgentias, peccatorum remissiones, praerogativas, favores, immunitates, exemptiones, facultates, privilegia, indulta ac dona, tam spiritualia quam temporalia, per diversas ipsorum litteras, respective concesserunt.

§ 1. Nos ad singulos Ordines praedictos singulasque ipsorum Ordinum domos, ubi religiose vivitur, indifferenter, absque acceptione personarum, devotionis affectum aequa lance gerentes, omnes et singulas gratias, concessionem, indulgentias, peccatorum remissiones, praerogativas, favores, immunitates, exemptiones, facultates, privilegia, indulta, tam spiritualia quam temporalia, qualiacumque illa essent, quae Praedicatorum, Minorum, Eremitarum S. Augustini, Carmelitarum, Servorum Be-

(1) Hanc const. sub numero xxxv in Edit. Rom. reperies (n. t.).

Causa huius constitutionis.

Communicatio privilegiorum inter Ordines Mendicantium.

tae Mariae ac Minorum fratrum in domibus (1) et illorum ecclesiis, oratoriis, ac ecclesias ipsas et oratoria pro tempore visitantibus, cuiuscumque status aut sexus existerent, seu pro eorum manutentione et ornatu contribuentibus; necnon domibus et praesidentibus, non solum generalibus et provincialibus, fratribusque et sororibus, necnon monialibus et conversis, oblati, ac utriusque sexus personis, de Poenitentia seu Tertii Habitui nuncupatis, a dictis praedecessoribus aut a nobis ipsisque successoribus aut alias auctoritatem habentibus, coniunctim vel divisim, in genere vel in specie, concessa fuerunt aut in posterum concedentur, illa et omnia singula ac si nominanter exprimerentur, pro sufficienter expressis tunc habentes, singulis Ordinibus praedictis, illorumque singulis ecclesiis, oratoriis, et ecclesiis ac oratoria visitantibus, cuiuscumque status aut sexus existerent, seu pro eorum manutentione et ornatu contribuentibus, necnon domibus et conventualibus fratribus et etiam sororibus vel monialibus, conversis quoque et oblati, ac utriusque sexus personis de Poenitentia nuncupatis, et aliis singulorum Ordinum praedictorum, motu proprio et ex mera nostra scientia et liberalitate, de apostolicae auctoritatis plenitudine communicavimus. Illaque omnia et singula inter dictorum Ordinum personas, pariformiter communia fuisse et esse volumus, prout in singulis literis praedictis plenius continetur.

Dubium excitatum super indulgentiis quoad saeculares.

§ 2. Et deinde, sicut accepimus, nonnulli fratres dictorum Ordinum, volentes sapere plusquam oportet, atque ad ipsorum nutum verba ipsa interpretantes, diversis, tam saecularibus quam etiam aliis personis, publice et private suggererint quod ipsi saeculares, visitando unam dictorum Ordinum domum, omnes et singulas indulgentias et remissiones peccatorum, tam per dictos praedecessores nostros quam per nos domui Beatae Mariae de Populo de Urbe concessas, conse-

(1) Ripoll habet ac Minorum fratrum domibus.

qui poterunt, perinde ac si dictam domum S. Mariae de Populo visitarent, quod praeter ipsorum praedecessorum et nostram mentem fuisse et esse dignoscitur.

§ 3. Attendentes igitur quod indulgentia, intuitu Religionis concessa, ad saeculares extendi non debet, volentes mentem dictorum praedecessorum et nostram declarare, et omnem ambiguitatem et occasionem tollere, motu proprio et ex certa nostra scientia volumus et auctoritate apostolica declaramus quod universi et singuli dictorum Ordinum fratres et moniales, Tertiique Ordinis utriusque sexus et familiares dumtaxat, omnibus et singulis indulgentiis et gratiis, per eosdem praedecessores et nos domui B. Mariae de Populo de Urbe, ut praefertur, concessis et concedendis, utantur, potiantur et gaudeant, ac uti, potiri et gaudere possint quomodolibet in futurum, perinde ac si ipsi dictam domum B. Mariae de Populo, his diebus et festivitibus, quibus indulgentiae huiusmodi concessae fore dignoscuntur, personaliter visitarent; quodque, vigore dictarum litterarum, saeculares gratiis et indulgentiis huiusmodi uti et gaudere non possunt.

§ 4. Inhibentes nihilominus, in virtute sanctae obedientiae et sub excommunicationis latae sententiae poena, eo ipso per contrafacientes incurrenda, omnibus et singulis fratribus, cuiuscumque Ordinis existentibus, et quibuslibet aliis personis, ne deinceps indulgentias et gratias huiusmodi S. Mariae de Populo de Urbe ad saeculares extendi praedicent, aut publice vel private nuntient.

§ 5. Non obstantibus praemissis aut quibusvis aliis literis apostolicis, privilegiis quoque et indultis dictis Ordinibus concessis, quae, quoad praemissa, cassamus et annullamus, caeterisque in contrarium facientibus quibuscumque.

§ 6. Volumus autem et auctoritate apostolica decernimus quod praesentium transumptis etc.

Declaratio dicti dubii contra saeculares.

Iussio aliter non suadendi.

Derogatio contrariorum.

Fides transumptorum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die decima decembris, millesimo quingentesimo decimono, pontificatus nostri anno VII.

Dat. die 10 decembris 1519, pont. anno VII.

XXXIX (1).

De his quae servari debent circa imperationem beneficiorum concistorialium.

SUMMARIUM

Sixtus quartus et Iulius secundus, Romani Pontifices, statuerunt quae modo referuntur.

— 1. Hic modo Pontifex eadem approbat et extendit, — 2. Servarique mandat. — 3. Clausulae praeservativae. — 4. Clausulae derogatoriae. — Publicatio.

Leo Papa X, motu proprio, etc.

Sixtus IV et Iulius II, Romani Pontifices, statuerunt quae modo referuntur.

Cum Sixtus IV et Iulius II et nonnulli alii praedecessores nostri, providendo ne illis, de quorum personis ecclesiis cathedralibus et metropolitanis ac monasteriis concistorialibus providetur, seu ipsa monasteria commendantur, prorogatione concistorii praeiudicium sive occasio litigandi inferretur, constituerint et ordinaverint ut supplicationes desuper signarentur et darentur, ad quarum datas caedulae concistoriales retrotraherentur, alias nullius essent roboris vel momenti; necnon ut Camera Apostolica et sacrum dilectorum filiorum cardinalium collegium, cum periculo promoventium animarum, eorum iuribus et annatis non defraudarentur, similiter constituerint et ordinaverint ut litterae provisionis sive commendae ecclesiarum cathedralium, metropolitanarum et monasteriorum concistorialium, sine literis dispensationum, et aliorum beneficiorum saecularium et regularium, ac pensionum quarumcumque, non expedirentur.

§ 1. Vestigiis praedecessorum inhaerendo, ac maioribus fraudibus occurrere

(1) Haec sub numero xxxviii in Rom. Edit. legitur (R. T.).

cupientes, cum intellexerimus supplicationes dispensationum huiusmodi retentionum monasteriorum et beneficiorum ac pensionum praedictarum ad partem signari, et de illis in caedulis concistorialibus nullam mentionem fieri ad effectum ut litterae ecclesiarum, monasteriorum praedictorum contra ordinationes praedictas libere ad eorum libitum expediri facere valeant: idcirco motu proprio et ex certa scientia ac de nostrae potestatis plenitudine, praedicta mandata et ordinationes extendimus, ac de novo decernimus, declaramus, statuimus et ordinamus ut per quascumque supplicationes, etiam motu proprio, sub quibusvis datis in posterum signandas dispensationum retentionum quorumcumque monasteriorum et beneficiorum regularium et saecularium, ac quarumcumque pensionum et similium beneficiorum vacantium et pensionum translatarum per huiusmodi promotiones et commendas concistoriales, nullius sint roboris, nec in aliquo eisdem personis provisus suffragentur; sed monasteria et beneficia praedicta per huiusmodi promotiones impetrari possint, ac pensiones cassatae et extinctae intelligantur, nisi in caedulis praedictis super illis dispensetur, et beneficiis sic vacantibus provisum sit, ac supplicationes praedictae retrotrahantur.

§ 2. Mandantes propterea dilecto filio nostro Iulio, tituli S. Laurentii in Damaso presbytero cardinali, sacrosanctae Romanae Ecclesiae vicecancellario, eiusdem Camerae Apostolicae regenti et dilectis filiis de maiori praesidentia abbreviatoribus et aliis officialibus, ad quos expeditio dictarum litterarum spectat, praesentibus et pro tempore existentibus, sub poena excommunicationis latae sententiae, ut praesens nostrum decretum et mandatum praedictorum nostrorum praedecessorum inviolabiliter observent et observari faciant et mandent.

§ 3. Ac simili modo volumus, manda-

Hic modo Pontifex eadem approbat et extendit.

Servarique mandat.

Clausulae praeservativae.

mus et decernimus ordinationi et decreto nostris huiusmodi per quascumque clausulas, etiam derogatorias, in supplicationibus et caedulis praedictis appositas, nisi per speciale mandatum, ut decet, signatum, derogari non posse.

Clausulae derogatoriae.

§ 4. Constitutionibus et ordinationibus apostolicis et aliis contrariis non obstantibus quibuscumque.

Placet, et ita motu proprio mandamus.

(Papae subscriptio)

Publicatio.

Lectum et publicatum fuit suprascriptum mandatum Romae in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo vigesimo, die III mensis ianuarii.

Dat. die 3 ianuarii 1520, pont. anno VII.

XL (1).

Animadversio contra illos, qui per vim, metum aut fictis promissionibus praetorum electiones in monasteriis Ordinis Cisterciensis impediunt, aut electores ad personas sibi benevisas eligendas adstringunt (2).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Causae huius ferendae constitutionis. — 2. Prohibitio libertatem electionis in monasteriis Ordinis Cisterciensis frangendi. — 3. Electiones, ad alterius procuracionem factae, nullae declarantur. — 4. Exequutores bullae huius destinantur. — 5. Obstantium derogatio.

Leo episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Pastoralis officii debitum, quo ecclesiis et monasteriis quibilibet ac in eis, sub suavi Religionis iugo, Altissimo famulantibus utriusque sexus personis astringimur, nos admonet et inducit ut ad ea sollicite intendamus, per quae eorundem monasteriorum et personarum feliciori successui ac ipsius Religionis incremento

(1) Haec sub numero XLII in Rom. Editione est (R. T.). (2) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

et conservationi nostrae provisionis ministerio consuli valeat.

§ 1. Sane accepimus quod nonnulli saeculares principes et alii locorum domini temporales, occurrentibus vacationibus monasteriorum, etiam monialium, Cisterciensis Ordinis in eorum dominiis consistentium, seu etiam antequam vacent, consiliarios et alios viros ecclesiasticos vel saeculares, etiam nonnumquam cum armatorum caterva, ad dicta monasteria pro electionibus de personis per eos nominandis faciendis transmittere; ac conventus monasteriorum ipsorum, ut personas per eos eis nominatas, etiam minus idoneas, eligant vel postulent, literis et precibus ac promissionibus inducere; seu, cum eorum suggestionibus et minis flecti nequeunt, in electionibus aliarum personarum idonearum, secundum regularia dicti Ordinis instituta, ac privilegia et indulta eidem Ordini concessa, impedire et perturbare; eosque ac personas secundum regularia instituta ac privilegia et indulta praedicta electas diversimode molestare praesumant; nonnullae etiam religiosae ac aliae ecclesiasticae personae, damnosa ambitione ductae, ad monasteria praedicta improbe aspirantes, per se vel alium seu alios preces ac literas dictorum principum et dominorum temporalium per se, sive etiam ad effectum ut postmodum monasteria ipsa in favorem saecularium et aliarum minus idonearum personarum cedere possint, procurare non verentur.

§ 2. Nos igitur, qui Ordinum et monasteriorum singulorum curam gerimus generalem, quorum interest talibus obviare, motu proprio, non ad alterius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione ac ex certa scientia, ad tollendam huiusmodi iniuriam et evellendam ambitionis radicem, omnibus et singulis principibus, quacumque, etiam imperiali, regali, reginali, ducali vel alia auctoritate et excellentia fulgentibus, et aliis etiam dominis tem-

Causae huius ferendae constitutionis.

Prohibitio libertatis electionis in monasteriis Ordinis Cisterciensis frangendi.

poralibus locorum quorumcumque, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis, nobilitatis et praëminentiae fuerint, et quacumque auctoritate et excellentia fungantur, ne de caetero, occurrentibus vacationibus monasteriorum, etiam monialium Cisterciensium, Ordinis huiusmodi, aut prius quam vacent, sive alias, praefatis conventibus, pro quibusvis personis eligendis sive postulandis, consiliarios vel alios mittere; aut literis, precibus, promissionibus vel comminationibus, sive etiam impressionibus, ut personas aliquas eligant vel postulent, persuadere; et alias conventus praefatos, quominus libere ad electionem, iuxta instituta regularia ac privilegia et indulta praedicta, procedere possint, impedire seu perturbare; ac illos sive per eos pro tempore electos molestare seu etiam perturbare; necnon etiam, sub excommunicationis latae sententiae poena, a qua non nisi per dilectos filios definitores capituli generalis dicti Ordinis absolutionis beneficium obtinere valeant, quibusvis personis, ne huiusmodi preces et literas, sive pro eis, aut ut postmodum in aliorum favorem cedere possint, procurare; ac conventibus praefatis, ne ad preces, literas, promissiones, comminationes, impressiones et alia praemissa quemcumque eligere quoquomodo directe vel indirecte, tacite vel occulte praesumant, inhibemus.

Electiones ad
alterius procu-
rationem factae
nullae declaran-
tur.

§ 3. Decernentes electiones seu postulationes, quas ad similes preces, literas, procuraciones, comminationes et impressiones pro tempore fieri contigerit, nullas ac cassas et irritas, nulliusque roboris vel momenti fore, et sic per quoscumque causarum Palatii Apostolici auditores et sanctae Romanae Ecclesiae cardinales ac alios iudices et commissarios ubicumque locorum, tam in Romana Curia quam extra eam, in quacumque instantia iudicari, sententiarum et diffiniri debere, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter interpretandi et diffinendi potestate et facultate:

irritum quoque et inane, si secus super his, a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

§ 4. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Cabilonensi et Lingonensi episcopis ac dilecto filio abbati monasterii Sanctae Genovefae Parisiensis, per apostolica scripta, motu simili, mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi, quando, ac pro parte diffinitorum praedictorum sive alicuius dicti Ordinis fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praesentes literas et in eis contenta huiusmodi per principes et dominos temporales ac conventus praefatos, necnon quoscumque alios inviolabiliter observari, contradictores quoslibet et rebelles, ac eis auxilium, consilium vel favorem quomodolibet praestantes per ecclesiasticas sententias, censuras et poenas, aliaque opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 5. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, qua cavetur ne quis extra suas civitatem et dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis, ultra unam diaetam a fine suae dioecesis, ad iudicium evocetur; seu ne iudices a Sede praedicta deputati, extra civitatem et dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, ac alii vel aliis vices suas committere quoquo modo praesumant; et de duabus diaetis in concilio generali editis, dummodo ultra tres diaetas a fine suae dioecesis aliquis auctoritate praesentium non trahatur; et quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque et indultis, etiam apostolicis, principibus et locorum dominis temporalibus ac aliis personis praesentibus

Exequut. bullae huius destinantur.

Obstantium derogatio.

fatis, sub quibusvis verborum formis, etiam per nos et Sedem Apostolicam concessis, confirmatis et innovatis, quibus, etiam si, ad illorum derogationem, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma servanda esset, tenores huiusmodi praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si principibus et locorum dominis temporalibus ac personis praefatis vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari, aut extra vel ultra certa loca ad iudicium trahi non possint, per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo vigesimo, quintodecimo kalendas februarii, pontificatus nostri anno VIII (1).

Dat. die 18 ianuarii 1520, pont. anno VII.

XLI (2).

Contra homicidas, bannitos, etc., communitates et dominos eos non capientes, aut auxiliantes, faventes et receptantes in Statu Ecclesiastico.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Iulius II edidit constitutionem. — 2. Quam hic modo Pontifex, ex causis hic expressis, confirmat; — 3. Item poenas dictae constit. contra eos non ca-

(1) Lego *anno pontificatus VII* (A. T.). (2) Hanc reperiens in Rom. Edit. constitutionem sub numero XXXIX (A. T.).

Bull. Rom. Vol. V.

pientes extendit, et alias imponit; — 4. Executores istius const. deputat. — 5. Clausulae derogatoriae.

Leo episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Omnes quidem christifideles, praesertim vero nostros et S. R. E. devotos et peculiare filios, quiete ac pacifice et sine aliqua offensione vivere summis desideriis affectantes, ad id operarias manus libenter apponimus; et illa quae, pro eorum felici, prospero ac pacifico statu, per Romanos Pontifices praedecessores nostros facta fuisse comperimus, non solum apostolico munimine roboramus, verum etiam pro illorum observantia novas et severiores poenas adicimus, ut si non virtutis amore, saltem formidine poenae mandata apostolica arctius servantur.

§ 1. Dudum siquidem a felicis recordationis Iulio Papa II, praedecessore nostro, emanarunt literae tenoris subsequentis, videlicet (1).

§ 2. Cum autem, sicut fide digna relatione accepimus et re ipsa cognovimus, nequissimi sicarii eo ad perpetranda homicidia et mala omnia committenda procliviores reddantur, quo, in opprobrium iustitiae et animi nostri indignationem, non solum in civitatibus, terris, castris et locis S. R. E. subiectis et non subiectis almae Urbis nostrae convicinis, sed etiam in Urbe ipsa, intra aedes et palatia, retinentur et recipiuntur, aut favore ducum, marchionum, comitum, baronum, domicellorum, dominorum temporalium, armorum capitaneorum ductorumque et aliorum magnatum auxilio confoventur, iudicium quoque et officialium animadversio in eos saepe et saepius omissa fuerit. Nos candidissimi Solis iustitiae, qui arcum suum tetendit, et, nisi convertantur, gladium vibrabit, cuius vices in terris gerimus, exemplo ducti, non aequae minorem criminorum praedictorum audaciam, quam praefatorum eos

(1) Omittitur tenor istius constitutionis, quia eam habes sup., pag. 418.

Exordium.

Iul. II edidit
constit. hic in-
dicatam.

Hic modo Pon-
tifex, ex causis
hic expressis,
eam confirmat;

recipientium temeritatem esse intuentes, qui in supremæ ac pontificiæ maiestatis læsionem iniri videntur, dum venerandæ legum potestati tales recipiendo eripiunt. Volentes igitur bene viventium paci et tranquillitati prospicere, audaces quoque et sceleratas manus delinquentium, promptosque animos a criminibus reprimere, recipientium receptorumque nequitiam exterminare, motu proprio et ex certa nostra scientia ac animi matura deliberatione, literas Iulii prædecessoris huiusmodi, ac omnia et singula in eis contenta, harum serie auctoritate apostolica approbamus et innovamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus.

Immo poenas
dictas constitu-
tionis contra e-
os non capien-
tes extendit, et
alias imponit;

§ 3. Adicientes et auctoritate præfata, de nostræ potestatis plenitudine, statuantes quod si duces, barones, marchiones, comites, domini temporales, vicarii, feudatarii, armorum capitanei, ductores, magnates, principes communitatesque et officiales civitatum, terrarum et locorum, S. R. E. mediate vel immediate subiectionum, homicidas, bannitos, exiliatos, rebelles aut pro quocumque crimine capitali poena damnatos, necnon brigosos, pacem facere recusantes, treguarum sive induciarum violatores seu fractores, ius sibi met contra alium dicentes, cavalcatas aut armatas vel ultra numerum decem hominum adunatas propria auctoritate facientes vel moventes, ad eorum civitates, terras, castra, territoria et dominia declinantes, non solum receperint, retinuerint, vel auxilium, consilium, opem et favorem eis, tacite vel occulte, directe vel indirecte, præstiterint; aut contra mandata et inhibitiones in eisdem Iulii prædecessoris literis contenta devenerint; sed etiam si eosdem manu forti non acceperint apprehenderintque, et captos ad mandatum nostrum seu Romani Pontificis canonice intrans, pro tempore existentis, aut nostrorum seu suorum officialium exhibuerint tradiderintque; non solum omnes et singulas sententias, censuras ac etiam privationis poe-

nas in eisdem literis expressas, verum etiam læsæ maiestatis verum ac nulla iuris aut hominis fictione confectum crimen eo ipso incurrant; et in eos sic contrafacientes, modo et forma, quibus in veros criminis læsæ maiestatis reos, a iure procedi debere statutum est, procedatur; et tam ad prædictas, quam huiusmodi læsæ maiestatis criminis a iure inflicta poenas executive deveniatur. Et insuper omnia et singula per Iulium prædecessorem, et, ut præfertur, per nos innovata, ac de novo statuta et illis adiecta, perpetuæ firmitatis robur obtinere, ac inviolabiliter observari debere decernimus, sublata cuilibet aliter interpretandi et iudicandi facultate et potestate.

§ 4. Quocirca venerabili fratri Raphaeli, episcopo Ostiensi, camerario nostro, et dilectis filiis præsidenti et clericis Camerae Apostolicæ pro tempore existentibus, motu simili mandamus quatenus præsentibus literas solemniter, prout sibi videbitur, etiam in provinciis nostris, per legatos earum et alios rectores et gubernatores civitatum, terrarum et locorum S. R. E. mediate et immediate subiectionum publicari, ac omnia et singula in his contenta inviolabiliter observari faciant et mandent; contrafacientes quoscumque, cuiusvis status, gradus, ordinis vel conditionis aut præminentiae sint, sententias, censuras et poenas antedictas damnabiliter incurrisse declarent, et in libris Camerae respective, ad perpetuam damnatorum memoriam, per ipsius Camerae notarios respective declarationem huiusmodi, per eos faciendam, conscribi et annotari mandent et faciant, ac summarie eorum more camerari exequantur; capitalesque prædictas sententias a ministris iustitiæ, absque alicuius incursum irregularitatis, exequi procurent; reales autem irremissibiliter exigant, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis, super quibus omnibus amplam eisdem concedimus facultatem et potestatem.

§ 5. Non obstantibus omnibus supra-

Executores i-
stius const. de-
putat.

Clausulae de-
rogatoriæ.

dictis, aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Nulli ergo etc.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo vigesimo, decimo kalendas februarii, pontificatus nostri anno VII.

Dat. die 23 ianuarii 1520, pont. anno VII.

XLII (1).

Approbatio archiconfraternitatis Caritatis nuper in Urbe institutæ, ad pauperum mendicare erubescensium carceratorumque subventionem, ac mortuorum sepulturam.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Iulius cardinalis instituit in Urbe confraternitatem Caritatis, ad pia opera exercenda (*de quibus in rubrica*). — 2. Officiales dic. confraternitatis ea coeperunt exercere. — 3. Hic modo Pontifex dictam confraternitatem approbat, et in archiconfraternitatem erigit; — 4. Facultatem condendi statuta opportuna ei concedit; — 5. Indulgentias confratribus et benefactoribus elargitur. — 6. Rona quaecumque, etiam feudalita, etc. relinqui possunt. — 7. Observantia huius bullæ omnibus præcipitur. — 8. Derogatio contrariorum. — 9. Clausulae præservativæ. — 10. Fides exemplorum.

Leo episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Illius, qui caritas est (et cuius apostolus Paulus se, etiam si linguis hominum loqueretur et angelorum, novissetque mysteria omnia, ac prophetiam et omnem scientiam, omnemque fidem, ita ut montes transferre posset, non tamen caritatem ha-

(1) Sub numero XL hanc leges approbationem in Rom. Edit. (R. T.).

beret, nil esse; et caritatem reliquis virtutibus maiorem, ac legis plenitudinem esse firmavit), vices, licet immeriti, gerentes in terris, ut ubilibet, et præsertim in alma Urbe, quæ universo orbi exemplar et virtutum speculum esse debet, caritatis opera exerceantur frugifera, opem et operam impendimus efficaces.

§ 1. Sane (sicut nobis nuper innotuit) dilectus filius noster Iulius, S. Laurentii in Damaso presbyter cardinalis, S. R. E. vicecancellarius, pie considerans quod pauperes mendicare erubescens, longe maiores, quam pauperes mendicantes, sustinent necessitates: quodque, cum Curia Romana maximo forensium et ignotorum numero frequentetur, magna pars incarcerationum in Urbe, nedum amicis, qui pro eis sollicitent, verum etiam notis sæpe carent: et quod cadavera pauperum defunctorum quotidie per baiulos in plateis ac locis publicis eiusdem Urbis passim ad colligendum, pro eorum vectura et sepultura eleemosynas ponebantur, et sine cruce ac sine lumine et cum magno dedecore et christifidelium horrore ad sepulturam vehebantur: cupiensque præmissis et aliis reipublicæ christianæ, præsertim in dicta Curia, necessitatibus et caritatis operibus providere, et quod provisio huiusmodi perpetuo duraret atque vigeret, nonnullos curiales ac dictæ Curiae officiales, quorum aliqui circa mendicare erubescens, alii vero circa incarcerationes huiusmodi operam aliquamdiu præstiterant et præstare desiderabant, ad se fecit vocari, et offerens eis ex tunc, pro operibus huiusmodi summam duorum millium ducatorum auri et omne auxilium, operam et favorem, eos hortatus est ut, inter se et alios dictis operibus assistere volentes, societatem sub titulo *Sanctissimæ Caritatis* inirent, ac dictis et aliis, per alias eiusdem Urbis societates, assumptis caritatis operibus, intenderent.

§ 2. Quo quidem auctore, dicti curiales et officiales intenso gaudio perfusi, iam

Iulius cardina-
lis instituit in
Urbe confrater-
nitatem Carita-
tis, ad pia o-
pera exercenda
(*de quibus in ru-
brica*).

Officiales dictae
confraternitatis
se cooperant ex-
ercere.

per annum vel circa, panes singulis do-
minicis diebus et alia alimenta dictis pau-
peribus erubescens erogare; necnon
dictos carceres per personas per eos ad
id deputatas visitare, et ut iustitia (prae-
sertim pauperibus et qui pro eis sollicitent
non habentibus) celeriter ministretur pro-
curare, et pro pauperibus incarcerationis cap-
turas ac alias expensas solvere; et cadavera
pauperum defunctorum decenter cooperta
et cruce ac luminaribus praecedentibus,
saltem uno presbytero, ac aliquibus aliis
associantibus, ad sepulturam deferri facere,
propriis dicti Iulii cardinalis et vicecan-
cellarii ac eorum expensis curarunt et cu-
rant, et confraternitatem sanctissimae Car-
ritatis, in qua iam octuaginta et ultra con-
fratres, quorum aliqui episcopi et alii prae-
lati, aliqui officiales dictae Curiae et aliqui
curiales existunt, instituerunt, ac in ec-
clesiae Sancti Andreae, regionis Arenulae,
persaepe, pro caritatis operibus exercendis,
se congregant.

Hic modo Pon-
tiffex dictae con-
fraternitatis ap-
probat, et in
archiconfrater-
nitatem erigit;

§ 3. Nos igitur gratias Deo agentes,
quod nostro tempore, ac dicto Iulio car-
dinali, qui noster, secundum carnem, frater
patrueus existit, auctore, tam saluberrima
tamque pernecessaria caritatis opera in
dicta Curia coeperint exerceri; cupientesque
quod perpetuo frequententur, ac illis dicti
confratres animo hilariori insistant, motu
proprio, non ad Iulii cardinalis et aliorum
confratrum praedictorum vel alicuius alter-
ius pro eis super hoc nobis oblatae pe-
titionis instantiam, sed de nostra mera li-
beralitate et ex certa nostra scientia, in-
stitutionem huiusmodi et quaecumque sta-
tuta ac ordinationes, per confratres con-
fraternitatis huiusmodi edita, approbamus
et confirmamus, supplemusque omnes et
singulos tam iuris, quam facti defectus, si
qui forsitan intervenerint in eisdem. Ipsam-
que confraternitatem in archiconfraterni-
tatem caputque omnium confraternitatum
Caritatis ubilibet institutarum et instituen-
darum perpetuo erigimus et instituimus,
ac ei omnes et singulas ubique institutas

et instituendas confraternitates Caritatis
immediate subiicimus, et facimus membra
ab ea dependentia, sine tamen earum prae-
iudicio.

§ 4. Quodque confratres archiconfra-
ternitatis huiusmodi quaecumque statuta
et ordinationes, pro eiusdem archiconfra-
ternitatis felici regimine, ad piorum ope-
rum huiusmodi exercitium, et aliis, quo-
ties et prout eis videbitur, etiam cum
quarumcumque poenarum in contravenien-
tes appositione, condere, reformare et mu-
tare, ipsasque poenas executioni deman-
dare.

§ 5. Necnon archiconfraternitas et con-
fratres, communiter ac divisim, illorumque
ecclesiae, cappellani, ministri, officiales, fa-
miliares, res et bona quaecumque, ac eo-
rum ecclesias huiusmodi visitantes, seu de
bonis suis pro dictis operibus in testa-
mento vel alias contribuentes, legantes seu
relinquentes, aut confraternitatem ipsam
haeredem particularem vel universalem in-
stituentes, omnibus et singulis, ac illis
eisdem privilegiis, exemptionibus, immu-
nitatibus, indulgentiis, etiam plenariis, fa-
cultatibus, libertatibus, auctoritatibus, con-
servatoriis, indultis, favoribus, literis et
gratiis spiritualibus et temporalibus, a Sede
Apostolica in favorem sub imagine Sal-
vatoris ad Sancta Sanctorum, et S. Spiritus
in Saxia, ac B. Mariae de Populo et S.
Iacobi in Augusta, necnon Sanctorum Ioan-
nis Baptistae et Cosmae ac Damiani de
Urbe, et S. Iacobi in Compostella hospi-
tali et confraternitatum et confratrum,
ac illorum ecclesiarum, cappellanorum,
ministorum, officialium, familiarium, re-
rum, bonorum quorumcumque, ac illo-
rum ecclesias visitantium, vel illis de bo-
nis suis largientium, aut illa in totum
vel in partem haeredes instituentium, com-
muniter vel divisim, in genere vel in specie,
quomodolibet emanatis et emanandis. Quae
omnia et singula, necnon quarumcumque
literarum apostolicarum desuper quomo-
dolibet confectarum et conficiendarum et

Facultat. con-
den. statuta op-
portuna et con-
cedit;

Indulgen. con-
fratribus et be-
nefactoribus e-
largitur.

quorumcumque in eis contentorum te-
nores praesentibus pro sufficienter expres-
sis ac de verbo ad verbum insertis ha-
bemus, etiam si illa non sint in usu, ac
revocari contingat, uti, potiri et gaudere;
ac literas apostolicas super eisdem privi-
legiis et exemptionibus, immunitatibus,
indulgentiis, facultatibus, libertatibus, au-
toritatibus, conservatoriis, indultis, favo-
ribus et gratiis, etiam illorum individuam
expressionem et mentionem faciendo, mu-
tatis dumtaxat nominibus, cognominibus, in-
vocationibus ac diebus, ad libitum confratrum
archiconfraternitatis huiusmodi, simul
vel separatim expediri facere in omnibus et
per omnia, ac si illa non solum per clausulas
generales huiusmodi, sed per illarum om-
nium tenorem de verbo ad verbum ex-
pressionem et insertionem, eidem archi-
confraternitati, illiusque confratribus et ec-
clesiis, rebus, bonis, ministris, officiali-
bus, cappellanis, familiaribus, ac eorum
ecclesias huiusmodi visitantibus, ac de bo-
nis suis pro dictis operibus aut alias con-
tribuentibus, legantibus aut reliquentibus,
seu ipsam archiconfraternitatem haeredem
particularem vel universalem instituenti-
bus, sigillatim concessimus, prout prae-
sentium tenore concedimus, libere et licite
valeant. Et quod quicumque dictae archi-
confraternitatis et quicumque etiam illius
officiales pro tempore existentes id con-
cesserint, aliarum ab ea dependentium
confraternitatum confratres utriusque se-
xus, nunc et pro tempore existentes, ubi-
cumque existant, eisdem indulgentiis, etiam
plenariis, et gratiis, quibus eiusdem archi-
societatis confratres in Urbe commorantes,
gaudere possunt, etiam si tunc confessi
non fuerint (dummodo propositum confi-
tendi habeant) gaudere possint, fiantque
participes ieiuniorum ac divinorum offi-
ciorum ac aliorum quorumcumque spiri-
tualium bonorum, ubicumque in toto orbe
pro tempore factorum. Et quicumque ex
eis poenitens et contritus nomen Iesu in
mortis articulo nominaverit, plenariam om-

nium peccatorum suorum, etiam de quibus,
nisi morte praeveniretur, confiteretur, con-
sequatur.

§ 6. Et quaecumque bona, etiam feo-
dalia ac emphyteutica, etiam ecclesiastica,
archiconfraternitati, tam inter vivos quam
mortis causa, seu testamento seu codi-
cillo dari, concedi et relinqui libere pos-
sint, ita tamen quod ipsa archiconfrater-
nitas ad eadem onera, ad quae donator
seu testator huiusmodi occasione bono-
rum eorumdem tenebatur, et quaecumque
alia, quae ipse donator seu testator etiam
imposuerit, omnino teneatur. Et si ad
certum numerum generationum aut no-
minationum eadem bona concessa fue-
rant, ipsa archiconfraternitas, non perpe-
tuo sed per viginti annos, pro qualibet
generatione seu nominatione huiusmodi,
bona eadem tenere possit et, finitis ipsis
annis, bona praedicta ad eorum directos
dominos devolvantur, et absque eorum
consensu teneri non valeant, perpetuo
statuimus et ordinamus.

§ 7. Et nihilominus universis et sin-
gulis archiepiscopis, episcopis, abbatibus
et aliis in dignitate ecclesiastica consti-
tutis personis, necnon canonicis metro-
politani vel aliarum cathedralium eccle-
siarum, ac dictorum archiepiscoporum et
episcoporum vicariis in spiritualibus ge-
neralibus et officialibus ubilibet consti-
tutis, per apostolica scripta, motu simili,
mandamus quatenus ipsi vel plures aut
unus eorum, per se vel alium, auctoritate
nostra, faciant praesentes literas et in eis
contenta quaecumque optatum effectum
sortiri, ac ab omnibus, quos concernunt,
inviolabiliter observari. Non permittentes
quemquam, contra tenorem praesentium,
modo aliquo molestari, impediri aut in-
quietari. Contradictores quoslibet et re-
belles, etiam per quascumque arbitrio suo
imponendas, applicandas et exequendas
censuras et poenas ac alia iuris remedia,
appellatione postposita, compescendo, in-
vocato etiam ad hoc, si opus fuerit, au-
xilium brachii saecularis.

Bona quocum-
que, etiam feo-
dalia, etc. re-
linqui possunt.

Observantia hu-
ius Bullae om-
nibus praeci-
pi-

Derogatio
contrariorum.

§ 8. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii VIII, praedecessoris nostri, de una, qua cavetur ne quis extra suam dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis, ultra unam diaetam a fine suae dioecesis ad iudicium evocetur; seu ne iudices, a Sede praedicta deputati, extra civitatem vel dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, aut alii vel aliis vices suas committere praesumant; et de duabus diaetis, in concilio generali edita, ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon statutis, consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis ac literis apostolicis a dicta Sede, etiam motu proprio et ex certa scientia ac de apostolica potestatis plenitudine, et de dictae Romanae Ecclesiae cardinalium consilio et consensu etiam concistorialiter habitis, ac per viam contractus et obligationis iuramento valatis, necnon perpetui statuti et ordinationis, et cum quibusvis etiam exceptivis, praeservativis, mentis attestativis, irritativis, annullativis, restitutoriis, innovatoriis ac derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis clausulis et quantumcumque urgentissimis causis, ac necessario exprimendis, quomodolibet emanatis et emanandis, quibus, etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut exquisita forma servanda foret, illorum omnium tenores praesentibus pro sufficienter expressis ac de verbo ad verbum insertis, necnon modos et formas ad id servandos, pro individuo servatis habentes, harum serie, in eo quod praesentibus quomodolibet obstant, specialiter et expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscumque.

§ 9. Nos enim praesentes literas et in

eis contenta quaecumque, sub bullis etiam in favorem basilicae Principis apostolorum de Urbe ac illius fabricae et cruciatuae sanctae quomodolibet emanatis et emanandis, revocationibus, suspensionibus, annulationibus, limitationibus, modificationibus vel derogationibus comprehensis, illisque etiam illorum toto tenore inserto, etiam in aliquo derogari nullatenus posse; et quotiens opus fuerit, totiens in pristinum et sub quacumque data, de qua officialibus archiconfraternitatis huiusmodi pro tempore placuerit, restituta esse et censi, ac literas apostolicas desuper expediri posse decernimus.

§ 10. Et quia difficile foret praesentes literas ad quaecumque loca, ubi opus esset, deferre etc.

Nulli ergo etc.

Si quis autem etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo vigesimo, v kalendas februarii, pontificatus nostri anno vii.

Dat. die 28 ianuarii 1520, pont. anno vii.

XLIII.

Institutio monasterii in Urbe pro mulieribus ab inhonesta vita ad honestam se convertentibus, sub invocatione Sanctae Mariae Magdalenae ac Regula sancti Augustini, et sub regimine archiconfraternitatis Caritatis, cum indultorum concessione ac spoliolum impudicarum mulierum applicatione.

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Mulieres incontinentes et meretrices erant in Urbe; ideo pro earum conversione hic Pontifex quoddam monasterium erigere voluit. — 2. Et nunc erigit. — 3. Abbatissam praeficit. — 4. Mulierum recipiendarum qualitates, habitum et Regulam declarat. — 5. Monasterii regimen archiconfraternitati Caritatis committit. — 6. Moniales B. Mariae Magdalenae vocari iubet. — 7. Spolia meretricum Ur-

Clausulas
praeservativae.Fides
exemplorum.

bis applicat; — 8. Confessori monialium amplam absolvendi facultatem concedit. — 9. Monasterium, quaecumque bona et personas sub B. Petri protectione recipit. — 10. Indulgentias eis et benefactoribus elargitur. — 11. Executores huius const. deputat. — 12. Notitiam habentes spoliolum meretricum revelare tenentur. — 13. Derogatio contrariorum. — 14. Fides exemplorum.

Leo episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Salvator noster Iesus Christus, Dei Filius, qui, assumpta humanitate, non venerat, Eo testante, nisi ad oves, quae perierant, non abs re in Evangelio Lucae parabolam de ove, quae perierat, et postea inventa est, pharisaeis et publicanis murmurantibus quod peccatores recipiebat et cum illis manducabat, recitare voluit, ut ostenderet, eodem evangelista teste, maius gaudium esse in coelo super uno peccatore poenitentiam agente, quam super nonagintanovem iustis poenitentia non indigentibus. Et in tantum Poenitentiae sacramentum commendaverat, ut beato Petro, apostolorum Principi, cuius, licet immeriti, vices gerimus in terris, interroganti quotiens peccati remissionem exhibiturus esset peccatoribus, responderit *Non septies, sed septuagies septies*, ut, eo numero finito, infinite quotiens quis, ad cor reversus et Dominum recognoscens, poenitentiam facturum esset, ei poenitentiam iniungendam et peccatorum remissionem concedendam fore designaret.

Mulieres incontinentes et meretrices erant in Urbe; ideo pro earum conversione hic Pontifex quoddam monasterium erigere voluit.

§ 1. Nos itaque attendentes quod, sicut fide digna relatione plurium notabilium personarum accepimus, quamplures incontinentes et turpi quaestui deditae mulieres, in alma Urbe nostra degentes, si aliquem religiosum locum seu monasterium, ubi a turpi et inhonesta vita recedentes inibi reciperentur, haberent, a lapsu peccati et carnis sese quamplures retraherent, et tamquam oves, quae perierant, coram Domino in odorem holo-

causti per poenitentiam offerri possent, et castae deinceps vivendo, Deo gratum exhiberent famulatum, more pii Patris et Pastoris providi curam de ovibus pereuntibus habentes, et animarum periculis succurrere, ac pereunti, ne pereat, manum porrigere; et praesertim foemineo sexui et incontinentibus mulieribus vitam sordidam libidinibusque et foetoribus plenam ducentibus, in alma Urbe nostra existentibus, quarum, prohi dolor! in dies, temporum malignitate, copia, ut accepimus, augetur, si, Domino inspirante, a lapsu carnis et mundi illecebris prurientibusque voluptatibus resipiscere voluerint, ubi Domino famulari et recipi, ac instar Mariae Magdalenae peccatricis et Aegyptiacae poenitentiam agere possint, ut tandem, Domino concedente, aeternae vitae praemium consequi, et Christo sponso cum lampadibus accensis obviam ire valeant, pro nostro pastoralis officii debito, quo nec sanctior, nec Deo acceptior exhiberi posset, opportune providere volentes; et provide considerantes quod si aliquod monasterium earundem mulierum, lubricae in hoc saeculo viventium et a peccato recedere volentium, pro eisdem mulieribus in praefata alma Urbe nostra et in aliquo congruo et condecienti loco pro receptione ipsarum, ut Deo famulari et poenitentiam agere possint, sub invocatione eiusdem beatae Mariae Magdalenae, erigeretur; et ipsae recipiendae mulieres moniales forent, ac sub Regula beati Augustini et perpetua clausura, ac sub cura, regimine et directione fratrum Minimorum beati Francisci de Paula, in domo seu conventu Sanctissimae Trinitatis de Urbe in Monte Pincio degentium perpetuo permanerent; et bona quaecumque nunc et pro tempore, dicto erigendo monasterio, per utriusque sexus christifideles seu alias elargita seu elargienda, ac spectantia et pertinentia, per rectores societatis seu confraternitatis sanctissimae Caritatis, nuper in praefata alma Urbe

nostra a dilecto filio nostro Iulio, tituli sancti Laurentii in Damaso presbytero cardinali, sanctae Romanae Ecclesiae vicecancellario, nostro, secundum carnem, patruale, auctore, saluberrime institutae, conservarentur, regerentur et gubernarentur; ipsaeque moniales tria vota solemniter emittere, ac habitum nigri coloris subitus, ad ostendendam prioris vitae sordem, et desuper chlamydem seu scapulare album, ad designandum vitae candorem, quo sese ex huiusmodi vitae mutatione honestarunt, deferre, et singulis horis, diurnis pariter et nocturnis, horas divinas inibi decantare tenerentur; et in eodem monasterio una abbatissa seu priorissa, quae non perpetuo sed ad tempus inibi praesideret, praeficeretur, ex hoc profecto decori praefatae almae Urbis nostrae ac animarum saluti earundem mulierum, curialium nuncupatarum, et alias inhoneste et extra matrimonii claustra degentium non parum consuleretur, et quamplures ad dimittendam tam sordidam et libidinibus plenam vitam, seque a peccato retrahendum, Dominoque perpetuo famulandum excitarentur, magnusque in dies, dante Domino, animarum profectus et salus excrescerent, idque Deo et hominibus gratissimum foret.

Et nunc erigit; § 2. Quare, praemissis bene consideratis, habita desuper matura deliberatione ac relatione super iis a pluribus magnae auctoritatis et vitae laudabilis viris, relatione quoque dilecti filii nobilis viri Alberti de Sabaudia, comitis Carpensis, in partibus Gallicanis, in certis civitatibus et locis, a paucis tempore citra, nonnulla monasteria similium mulierum olim incontinentium constructa fuisse, et ubi uberes fructus, dante Domino, in dies excrescere, motu proprio et ex nostra certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, ecclesiam sive cappellam Sanctae Luciae de Urbe, regionis Columnae, prope monasterium monialium Sancti Silvestri, etiam de Urbe, quam dilectus filius

Ioannes Baptista Beccarus, natus dilecti filii Aloysii de Suessa, dictae ecclesiae rector, obtinet; ipso Ioanne Baptista in hoc expresse consentiente et omne ius sibi in dicta ecclesia sive cappella quomodolibet competens in manibus nostris sponte et libere remittente, in monasterium monialium mulierum huiusmodi a lapsu carnis et vita sordida recedentium et poenitentiam agere volentium, cuiuscumque status, gradus, nobilitatis, conditionis, praeminentiae et nationis fuerint, pro illarum perpetuis usu et habitatione, una cum humili campanili, campana, rectorio, dormitorio, hortis, hortaliis et officinis necessariis, sub dicta invocatione beatae Mariae Magdalенаe, auctoritate apostolica, tenore praesentium, erigendum duximus et erigimus.

§ 3. Decernentes inibi unam abbatissam seu priorissam, quae non perpetuo, sed ad certum tempus inibi praesit, praeficiendam esse.

Abbatissam praefici;

§ 4. Ac mulieres huiusmodi a peccato recedere et poenitentiam ducere volentes, cuiuscumque gradus, status, conditionis et nationis fuerint, ut praefertur, vocatis tamen rectoribus dictae societatis, qui de earum qualitatibus plene informari valeant, recipi debere, quae tria vota solemniter in manibus dictae abbatissae seu priorissae pro tempore existentis emittere; ac Regulam Beati Augustini, earum statui congruam et condecentem, profiteri; ac habitum nigrum subitus et desuper chlamydem seu scapulare album, ad designandum vitae mutationem, ut praemittitur, gestare; ac sub perpetua et strictissima clausura, quam nullus, cuiuscumque status, auctoritatis et praeminentiae, etiam cardinalatus praefulgens honore, sub maledictionis et damnationis aeternae interminatione, ac excommunicationis latae sententiae poena, cuius absolutionem nobis et successoribus nostris canonice intrantibus tantummodo reservamus, violare praesumat. Ac sub cura, regimine et directione eorundem fratrum

Mulierum recipiendarum qualitates, habitum et Regulam declarat;

Minimorum dicti conventus seu domus Sanctissimae Trinitatis pro tempore existentium subesse.

Monasterii regimen archiconfraternitati Caritatis committit;

§ 5. Redditus vero, proventus et bona quaecumque dicto monasterio quomodocumque pro tempore erogata seu eroganda, et alias legitime spectantia et pertinentia, per eosdem rectores dictae societatis seu confraternitatis Caritatis regi, distribui et gubernari debere. Ac singulas moniales praedictas pro tempore in dicto monasterio existentes, introductas et introducendas, a colloquio quarumcumque personarum saecularium vel religiosarum, etiam affinium et parentum, quomodocumque, verbo vel in scriptis, penitus abstinere debere. Statuentes quod, si quispiam eisdem monialibus aliqua dicere vel deferre voluerit, ipsae moniales nullo pacto aures praebere, vel aliquid recipere audeant vel praesumant, sed abbatissa vel priorissa huiusmodi, duabus antiquioribus et gravioribus eiusdem monasterii monialibus associata, verba ipsa per craticulam ferream, praesentibus tamen, si videbitur, ad minus duobus rectoribus dictae societatis seu confraternitatis Caritatis, audire, et sic allata recipere possit et valeat. Et nihilominus dicta auctoritate decernimus quatuor claves et seras totidem portis introitus ipsius monasterii ponendas esse; ipsasque claves penes quatuor rectores societatis seu confraternitatis huiusmodi permanere debere. Ita quod porta ipsius monasterii aperiri non possit, nec debeat, nisi saltem et ad minus duo ex rectoribus huiusmodi praesentes existant.

Moniales B. Mariae Magdalенаe vocari iubet;

§ 6. Et insuper easdem moniales et earum singulas *B. Mariae Magdalенаe* de Poenitentia moniales perpetuo nuncupari debere pari auctoritate volumus et decernimus. Verum cum sperandum sit ut, dante Domino, plures a sordida vita ad bonam et exemplarem vitam transeant, et propterea non parva onera et expensas inibi in dies necessario supportari et sufferri oportere conspiciamus.

§ 7. Nos, pro supportatione onerum huiusmodi, omnia et singula bona ac spolia curialium meretricum, ex illicito quaestu et extra matrimonii claustra et pudorem viventium, in Urbe nostra pro tempore ab intestato et absque condendi seu faciendi testamenti facultate decedentium, quaecumque et qualiacumque fuerint, eidem monasterio, illorumque conventui et monialibus pro tempore existentibus, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, dicta auctoritate perpetuo applicamus ac incorporamus, ac applicata et incorporata, ex tunc, prout ex nunc, et e contra, dicto casu adveniente, fore et esse eadem auctoritate decernimus. Ac ipsis curialibus et inhonestis mulieribus, quae ad minus quartam vel quintam partem bonorum suorum quorumcumque, mobilium vel immobilium, eidem monasterio et illius conventui et monialibus, pro supportatione eorundem onerum, seu alias pie relinquere, legare vel donare voluerint, faciendi et condendi testamenta, et de reliquis bonis earum, tam mobilibus quam immobilibus, cuiuscumque qualitatis, quantitatis et valoris, libere et licite, ex tunc, prout ex nunc, et e contra, disponendi licentiam et facultatem, dicta auctoritate, motu, scientia et potestatis plenitudine praedictis, damus et concedimus. Volumus tamen quod rectores dictae societatis seu confraternitatis Caritatis, pro dicto monasterio et illius conventu agentes, eorundem bonorum sic pro tempore legatorum, donatorum seu relictorum, et aliorum bonorum earundem curialium meretricum, ab intestato seu sine facultate testandi decedentium, et propterea ad dictum monasterium, utpote incorporatorum, pertinentium, quandocumque casus contigerit, possessionem realem et actualem, auctoritate propria, capere, retinere, et alias de illis, nomine et ad opus dicti monasterii et illius conventus, disponere possint et valeant. Ita tamen quod de illis duo inventaria, coram authenticis et probis viris per notarium publicum in-

Spolia meretricum Urb. applicat;

continenti et quanto citius poterunt, facere teneantur, quorum unum abbatissae seu priorissae pro tempore existenti, alterum vero dictae societati seu confraternitati consignare debeant.

Confessori monialium amplam absolvendi facultatem concedit;

§ 8. Et insuper correctori pro tempore existenti dictae domus fratrum Minimorum, sub quorum cura, regimine et directione ipsae moniales pro tempore existentes in spiritualibus sobesse habent, eisdem monialibus nunc et pro tempore existentibus Regulam et normam religiose vivendi, ac statuta, tam circa horarum et divinorum officiorum recitationem, quam alia ipsarum directionem concernentia condendi et in unum volumen redigendi, eisque assignandi, per nos tamen prius, seu quos duxerimus ad id deputandos, ante quam assignentur, revidenda et mature consideranda, ac per nos apostolica auctoritate confirmanda et, dum casus exegerit, de novo condendi, addendi, minuendi, cassandi et immutandi; ac de confessoribus idoneis, dictis rectoribus eiusdem societatis seu confraternitatis Caritatis gratis et acceptis, eisdem monialibus pro tempore existentibus providendi; easdemque moniales et earum singulas pro tempore existentes a quibuscumque earum peccatis, criminibus, excessibus et delictis, quantumcumque gravibus et enormibus, etiam Apostolicae Sedi reservatis, de quibus corde contritae et ore confessae fuerint, apostolica auctoritate, totiens quotiens opus fuerit, absolvendi, et in earum confessionibus eas audiendi, et poenitentiam salutarem iniungendi licentiam et facultatem, dicta auctoritate, concedimus.

Monaster, quocumque bona et personas sub B. Petri protectione recipit;

§ 9. Ac ipsum monasterium sic erectum, illiusque abbatissam et moniales, ac illarum res et bona quaecumque pro tempore existentia, sub nostra et Sedis Apostolicae ac beati Petri protectione et inviolabili conservatione suscipimus, et praesentis scripti patrocinio esse volumus.

§ 10. Necnon eidem abbatissae seu priorissae ac monialibus, nunc et pro tem-

pore existentibus, eiusdem monasterii, singulisque christifidelibus utriusque sexus ubicumque existant, opera caritatis et manus adiutrices pro sustentatione monasterii, conventus et monialium huiusmodi porrigentibus, omnes et singulas et easmet indulgentias, facultates et peccatorum remissiones concedimus; ac easdem abbatissam et moniales pro tempore existentes, Orationem Dominicam et Salutationem Angelicam tantummodo recitantes; eosdem vero christifideles manus adiutrices porrigentes, ut praefertur, lucrari posse volumus, quas eidem societati seu confraternitati Caritatis et aliis personis inibi expressis, videlicet quod ipsi utriusque sexus christifideles, ecclesias huiusmodi societatis seu confraternitatis visitantes, seu de bonis suis, pro oneribus caritatis exercendis, in testamento vel alias contribuentes, legantes seu relinquentes; aut confraternitatem societatis huiusmodi, haeredem partialem seu universalem instituentes, omnibus et singulis ac illis eisdemmet privilegiis, exemptionibus, immunitatibus, indulgentiis, etiam plenariis, facultatibus, libertatibus, auctoritatibus, conservatoriis, indultis, favoribus, literis et gratiis spiritualibus et temporalibus, a Sede Apostolica, in favorem sub imagine Salvatoris ad Sancta Sanctorum, et Sancti Spiritus in Saxia, ac Beatae Mariae de Populo et Sancti Iacobi in Augusta, necnon Sanctorum Ioannis Baptistae et Cosmae et Damiani de Urbe, et Sancti Iacobi in Compostella hospitalium et confraternitatum, ac confratrum, ac illorum ecclesiarum, ac cappellanorum, ministrorum, officialium, familiarium, rerum et bonorum quorumcumque, ac illorum ecclesias visitantium, vel illis de bonis suis largientium, aut in totum vel in partem haeredem instituentium, communiter vel divisim, in genere vel in specie, quomodolibet emanatis et emanandis, quae omnia et singula, necnon quorumcumque literarum apostolicarum desuper quomodolibet confectarum et conficien-

Indulgentias et beneficia et benefactoribus elargitur;

darum ac quorumcumque in eis contentorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis haberi volumus, etiam si illa non sint in usu, aut revocari contingat, uti, potiri et gaudere; ac literas apostolicas super eisdem privilegiis, exemptionibus, immunitatibus, indulgentiis, facultatibus, libertatibus, auctoritatibus, conservatoriis, indultis, favoribus et gratiis, etiam illorum individuum expressionem et mentionem faciendo, mutatis dumtaxat nominibus, cognominibus, invocationibus ac diebus, ad libitum confratrum confraternitatis huiusmodi, simul vel separatim expediri facere, in omnibus et per omnia, ac si illa non solum per clausulas generales huiusmodi, sed per illorum omnium tenorem de verbo ad verbum, expressionem et insertionem, eidem confraternitati illiusque confratribus, ecclesiis, rebus, bonis, ministris, officialibus, cappellanis et familiaribus, ac eorum ecclesias huiusmodi visitantibus, ac de bonis suis pro dictis operibus exercendis aut alias contribuentibus aut relinquentibus, seu ipsas confraternitates haeredes partiales vel universales instituentibus, sigillatim concessissemus, prout per quasdam alias nostras literas, quarum tenore, qui praesentibus pro sufficienter expresso et inserto haberi volumus, plenius continetur, concessimus. Quas quidem indulgentias, privilegia et alia omnia praemissa in easdem abbatissam seu priorissam ac moniales pro tempore existentes huiusmodi, ac dictos utriusque sexus christifideles ecclesiam dicti monasterii visitantes, et manus, ut praemittitur, adiutrices porrigentes, plenarie, dicta auctoritate transferimus.

Rectores huius constitutionis deputati.

§ 11. Quocirca dilectis filiis gubernatori ac auditori Camerae et vicario almae Urbis nostrae, nunc et pro tempore existentibus, per apostolica scripta, motu simili, mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, abbatissae et priorissae ac monialibus dicti

monasterii, necnon rectoribus dictae confraternitatis seu societatis Caritatis, in praemissis omnibus et eorum singulis assistentes, faciant easdem abbatissam seu priorissam ac moniales dicti monasterii, necnon rectores seu deputatos societatis seu confraternitatis Caritatis huiusmodi, nunc et pro tempore existentes, praemissis omnibus et singulis plenarie, pacifice et quiete frui et gaudere, non permittentes eas et eos ac earum et ipsorum singulos desuper, per quosvis, quacumque auctoritate, facultate et potestate fungentes, quoquo modo molestari seu alias inquietari. Contradictores quoslibet et rebelles ac inobedientes, et praemissis, quovis modo, in toto vel in parte, contravenientes, per censuras ecclesiasticas et pecuniarias eorum arbitrio infligendas, et quas iteratis vicibus aggravare possint, et alia opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato, seu etiam per eos vel eorum aliquem exhibito, super hoc auxilio brachii saecularis.

§ 12. Nihilominus ut, omni fraude et dolo cessantibus, bona curialium meretricum sic decedentium, ut praemittitur, incorporata seu alias dicto monasterio relicta revelentur et propalantur, rectoribus parochialium et aliarum ecclesiarum in Urbe consistentibus, ut quamprimum de praemissis notitiam habuerint, rectoribus seu deputatis dictae confraternitatis seu societatis, infra certum brevem et peremptorium terminum eis desuper, etiam sub poenis et censuris praedictis, praefigendum, notificare et revelare habeant, praecipiant et iniungant, et etiam mandent, et faciant ac exequantur quae in praemissis commodo, decori, honestati ac animarum quieti et saluti expedire viderint.

§ 13. Non obstantibus quibusvis concessionibus et donationibus et aliis contrariis dispositionibus super huiusmodi spoliis et bonis in favorem quarumvis personarum, etiam familiarium et parafrenariorum nostrorum, cum quibusvis etiam

Notitiam habentes apoliorum meretricum revelare tenentur.

Contrariis derogatio.

derogatarum derogatoriis clausulis, irritantibusque et aliis decretis pro tempore factis et faciendis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis civibus Romanis quovis modo, sub quibusvis verborum formis et clausulis, etiam derogatarum derogatoriis, concessis, confirmatis et innovatis quibusvis omnibus, etiam si, ad illorum sufficientem derogationem, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales id importantes mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma servanda foret, tenores huiusmodi pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permanentibus, hac vice specialiter et expresse derogamus et derogatum esse volumus per praesentes, caeterisque contrariis quibuscumque.

Fides
exemplum.

§ 14. Caeterum, quia difficile foret praesentes, ubicumque opus fuerit, ostendere vel exhibere, volumus et eadem auctoritate decernimus quod earum transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis et sigillo alicuius eorumdem gubernatoris, auditoris vel vicarii munitis, plena ubique, in iudicio et extra, fides adhibeatur, prout adhiberetur et adhiberi deberet praesentibus, si essent in medium exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo vigesimo, quartodecimo kalendas iunii, pontificatus nostri anno VIII.

Dat. die 19 maii 1520, pontif. anno VIII.

XLIV.

Damnatio errorum Martini Lutheri et sequacium, cum monitione et requisitione ut ab eis recedant.

SUMMARIUM

Exclamatio Pontificis adversus Lutherum. —

1. Martinus Lutherus et sequaces multas

haereses induxerunt. — Tenor articulorum haeresis Lutheri. — 2. Qui errores improbi sunt. — 3. Pontifex eos damnat tamquam haereticos et falsos. — 4. Scripturas Lutheri, in quibus dicti eius articuli continentur, damnat, illasque penes aliquem retineri prohibet, quinimmo comburi mandat. — 5. Pontifex citari fecit Lutherum, et deinde eundem hortatus fuit ut ab erroribus desisteret. — 6. Ille vero ad futurum concilium provocavit. — 7. Et nihilominus Pontifex iterum Martinum eique adhaerentes ad conversionem hortatur; — 8. Eique inhibet praedicationis officium; — 9. Nec non ipsi eique adhaerentibus terminum praefigit ad desisten. ab eorum erroribus; — 10. Et inobedientes poenis hic contentis innodat; — 11. Opera Lutheri omnia damnat, et prohibet illa imprimi, teneri, etc. — 12. Monet omnes fideles ut evitent supradictos haereticos. — 13. Lutherum, eiusque sequaces capi mandat, sub poenis de quibus hic. — 14. Loca ad quae declinaverit Lutherus et eius sequaces interdito subiiciuntur; — 15. Praecipit praefatis, ut Lutherum et ei adhaerentes, haereticos publicari faciant; — 16. Et constitutionem istam publicari mandat, et excommunicari publicationem impediens; — 17. Transumptis credi iubet. — 18. Iussio publicandi hanc bullam. — 19. Clausula derogatoria. — 20. Sanctio poenalis.

Leo episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Exurge, Domine, et iudica causam tuam, memor esto impropiorum tuorum, eorum quae ab insipientibus fiunt tota die: inclina aurem tuam ad preces nostras, quoniam surrexerunt vulpes quaerentes demoliri vineam, cuius tu torcular calcasti solus, et ascensurus ad Patrem, eius curam, regimen et administrationem Petro, tamquam capiti et tuo vicario, eiusque successoribus, instar triumphantis Ecclesiae, commisisti. Exterminare nititur eam aper de sylva, et singularis ferus depascitur eam. Exurge, Petre, et pro pastoralis cura praefata tibi (ut praefertur) divinitus demandata, intende in causam sanctae Romanae Ecclesiae, matris om-

Exclam. Pontificis adversus Lutherum.

nium ecclesiarum ac fidei magistrae: quam tu, iubente Deo, tuo sanguine consecrasti; contra quam, sicut tu praemonere dignatus es, insurgunt magistri mendaces, introducentes sectas perditionis, sibi celebrem interitum superducentes; quorum lingua ignis est, inquietum malum, plena veneno mortifero; qui zelum amarum habentes et contentiones in cordibus suis, gloriantur et mendaces sunt adversus veritatem. Exurge tu quoque, quaesumus, Paule, qui eam tua doctrina ac pari martyrio illuminasti atque illustrasti. Iam enim surgit novus Porphyrius, quia sicut ille olim sanctos Apostolos iniuste momordit, ita hic sanctos Pontifices, praedecessores nostros, contra tuam doctrinam eos non obsecrando, sed increpando, mordere, lacerare ac, ubi causae (1) diffidit, ad convicia accedere non veretur, more haereticorum, quorum (ut inquit Hieronymus) ultimum praesidium est, ut, cum conspiciant causas suas damnatum iri, incipiant virus serpentis lingua diffundere; et cum se victos conspiciant, ad contumelias prosilire. Nam, licet haereses esse ad exercitationem fidelium tu dixeris oportere, eas tamen ne incrementum accipiant, neve vulpeculae coalescant, in ipso ortu, te intercedente et adiuvante, extinguere necesse est. Exurgat denique omnis sanctorum ac reliqua universalis Ecclesia, cuius vera sacrarum literarum interpretatione posthabita, quidam, quorum mentem pater mendacii excaecavit, ex veteri haereticorum instituto, apud semetipsos sapientes, Scripturas eadem aliter quam Spiritus Sanctus flagitet, proprio dumtaxat sensu ambitionis, auaeque popularis causa, teste Apostolo, interpretantur, immo vero torquent et adulterant: ita ut, iuxta Hieronymum, iam non sit Evangelium Christi sed hominis, aut, quod peius est, diaboli; exurgat omnis, inquam, praefata Ecclesia sancta Dei et, una cum beatissimis apostolis, apud Deum omnipotentem intercedat ut, purgatis ovium suarum erroribus eliminatis-

(1) Rayn. hic addit suae (R. T.).

que a fidelium finibus haeresibus universis, Ecclesiae suae sanctae pacem et unitatem conservare dignetur.

§ 1. Dudum siquidem, quod praee animi angustia et moerore exprimere vix possumus, fide dignorum relatu ac fama publica referente, ad nostrum pervenit auditum, immo vere, prohi dolor! oculis nostris vidimus ac legimus multos et varios errores, quosdam videlicet iam per concilia ac praedecessorum nostrorum constitutiones damnatos, haeresim etiam Graecorum et Bohemicam expresse continentes: alios vero respective vel haereticos vel falsos vel scandalosos vel piarum aurium offensivos vel simplicium mentium seductivos, a falsis fidei cultoribus, qui, per superbam curiositatem mundi gloriam cupientes, contra Apostoli doctrinam plus sapere volunt quam oporteat; quorum garrulitas (ut inquit Hieronymus), sine Scripturarum auctoritate non haberet fidem, nisi viderentur perversam doctrinam etiam divinis testimoniis, male tamen interpretatis, roborare; a quorum oculis Dei timor recessit, humani generis hoste suggerente, noviter suscitatos, et nuper apud quosdam leviores in inclita natione Germanica seminatos. Quod eo magis dolemus ibi evenisse, quod eandem nationem et nos et praedecessores nostri in visceribus semper gesserimus charitatis. Nam, post translatum ex Graecis a Romana Ecclesia in eosdem Germanos imperium, iidem praedecessores nostri et nos, eiusdem Ecclesiae advocatos defensoresque ex eis semper accepimus; quos quidem Germanos, catholicae veritatis vere germanos, constat haeresum acerrimos oppugnatores semper fuisse, cuius rei testes sunt laudabiles illae constitutiones Germanorum imperatorum pro libertate Ecclesiae, proque expellendis exterminandisque ex omni Germania haereticis, sub gravissimis poenis, etiam amissionis terrarum et dominiorum, contra receptatores vel non expellentes olim editae et a no-

Martinus Lutherus et sequaces multas haereses induxerunt.

stris praedecessoribus confirmatae; quae, si hodie servarentur, et nos et ipsi utique hac molestia careremus. Testis est in concilio Constantiensi Hussitarum ac Wiclefistarum, necnon Hieronymi Pragensis damnata ac punita perfidia; testis est totiens contra Bohemos Germanorum sanguis effusus; testis denique est praedictorum errorum seu multorum ex eis per Coloniensem et Lovaniensem universitates, utpote agri dominici piissimas religiosissimasque cultrices, non minus docta quam vera ac sancta confutatio, reprobatio et damnatio. Multa quoque alia allegare possemus, quae, ne historiam texere videamur, praetermittenda censuimus. Pro pastoralis igitur officii divina gratia nobis iniuncti cura, quam gerimus, praedictorum errorum virus pestiferum ulterius tolerare seu dissimulare, sine christianae religionis nota atque orthodoxae fidei iniuria, nullo modo possumus: eorum autem errorum aliquos praesentibus duximus inserendos, quorum tenor sequitur et est talis:

Tenor articu-
lorum haeresis
Lutheri.

1. Haeretica sententia est, sed usitata, sacramenta novae legis iustificantem gratiam illis dare, qui non ponunt obicem.

2. In puero, post baptismum, negare remanens peccatum, est Paulum et Christum simul conculcare.

3. Fomes peccati, etiam si nullum adsit actuale peccatum, moratur exeuntem a corpore animam ab ingressu coeli.

4. Imperfecta charitas morituri fert secum necessario magnum timorem, qui se solo satis est facere poenam purgatorii, et impedit introitum regni.

5. Tres esse partes poenitentiae, contritionem, confessionem et satisfactionem, non est fundatum in sacra Scriptura nec in antiquis sanctis christianis doctoribus.

6. Contritio, quae paratur per discussionem, collationem (1) et detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animae suae, ponderando peccatorum gravitatem, multitudinem, foeditatem, amissionem aeternae beatitudinis

ac aeternae damnationis acquisitionem, haec contritio facit hypocritam, immo magis peccatorem.

7. Verissimum est proverbium et omnium doctrina de contritionibus hucusque data praestantius, de caetero non facere, summa poenitentia, optima poenitentia, nova vita.

8. Nullo modo praesumas confiteri peccata venialia (1) sed omnia mortalia, quia impossibile est ut omnia venialia cognoscas. Unde in primitiva Ecclesia solum manifesta mortalia confitebantur.

9. Dum volumus omnia pure confiteri, nihil aliud facimus, quam quod misericordiae Dei nihil volumus relinquere ignoscendum.

10. Peccata non sunt ulli remissa, nisi, remittente sacerdote, credat sibi remitti: immo peccatum maneret, nisi remissum crederet; non enim sufficit remissio peccati et gratiae donatio, sed oportet etiam credere esse remissum.

11. Nullo modo confidas absolvi propter tuam contritionem, sed propter verbum Christi, *Quodcumque solveris, etc.* Hic, inquam, confide, si sacerdotis obtinueris absolutionem, et crede fortiter te absolutum et absolutus vere eris, quicquid sit de contritione.

12. Si per impossibile confessus non esset contritus, aut sacerdos non serio, sed ioco absolveret, si tamen credat se absolutum, verissime est absolutus.

13. In sacramento Poenitentiae ac remissione culpa, non plus facit Papa aut episcopus, quam infimus sacerdos: immo, ubi non est sacerdos, aequè tantum quilibet christianus, etiam si mulier aut puer esset.

14. Nullus debet sacerdoti respondere se esse contritum, nec sacerdos requirere.

15. Magnus est error eorum, qui ad sacramenta Eucharistiae accedunt, huic innixi, quod sint confessi, quod non sint sibi conscii alicuius peccati mortalis, quod

(1) Sequentem pericopen ita legit, et profecto minus accurate, Rayn.: *sed nec omnia mortalia, quia impossibile est ut omnia mortalia cognoscas* (R. T.).

praemiserint orationes suas et praeparatoria, omnes illi iudicium sibi manducant et bibunt: sed si credant et confidant se gratiam ibi consecuturos, haec sola fides facit eos puros et dignos.

16. Consultum videtur quod Ecclesia in communi consilio statueret laicos sub utraque specie communicandos, nec Bohemi communicantes sub utraque specie sunt haeretici, sed schismatici.

17. Thesauri Ecclesiae, unde Papa dat indulgentias, non sunt merita Christi et sanctorum.

18. Indulgentiae sunt piae fraudes fidelium et remissiones bonorum onerum: et sunt de numero eorum, quae licent; et non de numero, quae expediunt.

19. Indulgentiae his qui veraciter eas consequuntur non valent ad remissionem poenae pro peccatis actualibus debitae apud divinam iustitiam.

20. Seducuntur credentes indulgentias esse salutare et ad fructum spiritus utiles.

21. Indulgentiae necessariae sunt solum publicis criminibus et proprie conceduntur duris solummodo et impatientibus.

22. Sex generibus hominum indulgentiae nec sunt necessariae nec utiles: videlicet mortuis seu morituris, infirmis, legitime impeditis, his qui non commiserunt crimina, his qui crimina commiserunt, sed non publica, his qui meliora operantur.

23. Excommunicationes sunt tantum externae poenae, nec privant hominem communibus spiritualibus Ecclesiae orationibus.

24. Docendi sunt christiani plus diligere excommunicationem quam timere.

25. Romanus Pontifex, Petri successor, non est Christi vicarius super omnes totius mundi Ecclesias ab ipso Christo in B. Petro institutus.

26. Verbum Christi ad Petrum, *Quodcumque solveris super terram etc.* extenditur dumtaxat ad ligata ab ipso Petro.

27. Certum est in manu Ecclesiae aut

Papae prorsus non esse statuere articulos fidei, immo nec leges morum seu bonorum operum.

28. Si Papa cum magna parte Ecclesiae sic vel sic sentiret, nec etiam erraret; adhuc non est peccatum aut haeresis contrarium sentire, praesertim in re non necessaria ad salutem, donec fuerit per concilium universale alterum reprobatum, alterum approbatum.

29. Via nobis facta est enarrandi auctoritatem conciliorum et libere contradicendi eorum gestis et iudicandi eorum decreta et confidenter confitendi quicquid verum videtur, sive probatum fuerit, sive reprobatum a quocumque concilio.

30. Aliqui articuli Ioannis Husz condemnati in concilio Constantiensi sunt christianissimi, verissimi et evangelici, quos nec universalis Ecclesia posset damnare.

31. In omni opere bono iustus peccat.

32. Opus bonum optime factum, est veniale peccatum.

33. Haereticos comburi est contra voluntatem spiritus.

34. Praeliari adversus Turcas est repugnare Deo visitanti iniquitates nostras per illos.

35. Nemo est certus se non semper peccare mortaliter propter occultissimum superbiae vitium.

36. Liberum arbitrium post peccatum, est res de solo titulo, et dum facit quod in se est, peccat mortaliter.

37. Purgatorium non potest probari ex sacra Scriptura, quae sit in canone.

38. Animae in purgatorio non sunt securae de earum salute, saltem omnes: nec probatum est ullis aut rationibus aut scripturis ipsas esse extra statum merendi vel agendae caritatis.

39. Animae in purgatorio peccant sine intermissione, quamdiu quaerunt requiem, et horrent poenas.

40. Animae ex purgatorio liberatae suffragiis viventium minus beantur quam si per se satisfecissent.

41. Praelati ecclesiastici et principes saeculares non malefacerent, si omnes saccos mendicitatis deleverent.

Qui errores improbi sunt. § 2. Qui quidem errores, respective quam sint pestiferi, quam perniciosi, quam scandalosi, quam piarum et simplicium mentium seductivi, quam denique sint contra omnem caritatem, ac S. R. E. matris omnium fidelium et magistræ fidei reverentiam atque nervum ecclesiasticæ disciplinæ, obedientiam scilicet, quæ fons est et origo omnium virtutum, sine qua facile unusquisque infidelis esse convincitur, nemo sanæ mentis ignorat. Nos igitur in præmissis, utpote gravissimis, propensius (ut decet) procedere, necnon huiusmodi pesti morboque canceroso, ne in agro dominico tamquam vepres nocivus ulterius serpat, viam præcludere cupientes, habita super prædictis erroribus et eorum singulis diligenti trutinatione, discussione ac districto examine maturaque deliberatione, omnibusque rite pensatis ac sæpius ventilatis cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus, ac regularium Ordinum prioribus seu ministris generalibus, pluribusque aliis sacrae theologiæ, necnon utriusque iuris professoribus sive magistris, et quidem peritissimis, reperimus eosdem errores, respective (ut præfertur) aut articulos non esse catholicos, nec tamquam tales esse dogmatizandos, sed contra Ecclesiæ catholicæ doctrinam sive traditionem, atque ab ea veram divinarum Scripturarum receptam interpretationem, cuius auctoritati ita acquiescendum censuit Augustinus, ut dixerit se Evangelio non fuisse crediturum, nisi Ecclesiæ catholicæ intervenisset auctoritas. Nam ex eisdem erroribus vel eorum aliquo vel aliquibus palam sequitur, eandem Ecclesiam, quæ Spiritu Sancto regitur, errare et semper errasse. Quod est utique contra illud, quod Christus discipulis suis in Ascensione sua (ut in sancto Evangelio Matthæi legitur) promisit dicens: *Ego vobiscum sum usque ad consumma-*

tionem sæculi; necnon contra sanctorum Patrum determinationes, conciliorum quoque et Summorum Pontificum expressas ordinationes seu canones, quibus non obtemperasse, omnium haeresum et schismatum, teste Cypriano, fomes et causa semper fuit.

§ 3. De eorumdem itaque venerabilium fratrum nostrorum consilio et assensu, ac omnium et singulorum prædictorum matura deliberatione prædicta, auctoritate omnipotentis Dei et beatorum apostolorum Petri et Pauli et nostra, præfatos omnes et singulos articulos seu errores, tamquam (ut præmittitur) respective hæreticos aut scandalosos aut falsos aut piarum aurium offensivos vel simplicium mentium seductivos et veritati catholicæ obviantes, damnamus, reprobamus atque omnino reiicimus, ac pro damnatis, reprobatis et reiectis ab omnibus utriusque sexus christifidelibus haberi debere, harum serie decernimus et declaramus. Inhibentes, in virtute sanctæ obedientiæ ac sub maioris excommunicationis latae sententiæ; necnon, quoad ecclesiasticas et regulares personas, episcopaliū omnium, etiam patriarchaliū, metropolitanarum et aliarum cathedralium ecclesiarum, monasteriorum quoque et prioratuum, etiam conventualiū et quarumcumque dignitatum aut beneficiorum ecclesiasticorum, saecularium aut quorumvis Ordinum regularium, privationis et inhabilitatis ad illa et alia in posterum obtinenda; quo vero ad conventus, capitula seu domos aut pia loca saecularium vel regularium, etiam Mendicantium necnon Universitates, etiam Studiorum generalium, quorumcumque privilegiorum, indultorum, a Sede Apostolica vel eius legatis, aut alias quomodolibet habitum vel obtentum, cuiuscumque tenoris existant; necnon nominis et potestatis Studium generale tenendi, legendi ac interpretandi quasvis scientias et facultates, et inhabilitatis ad illa et alia in posterum obtinenda; prædicationis quoque officii,

Pont. eos damnat tamq. hæreticos et falsos.

ac amissionis Studii generalis et omnium privilegiorum eiusdem; quo vero ad saeculares, eiusdem excommunicationis, necnon amissionis cuiuscumque emphyteusis, seu quorumcumque feudorum, tam a Romana Ecclesia, quam alias quomodolibet obtentorum, ac etiam inhabilitatis ad illa et alia in posterum obtinenda; necnon, quoad omnes et singulos superius nominatos, inhibitionis ecclesiasticæ sepulturae, inhabilitatisque ad omnes et singulos actus legitimos, infamiae ac diffidationis et criminis læsæ maiestatis et hæreticorum et fautorum eorumdem in iure expressis poenis, eo ipso et absque ulteriori declaratione, per omnes et singulos supradictos, si (quod absit) contrafecerint, incurrendis, a quibus, vigore cuiuscumque facultatis et clausularum, eis in confessionalibus a quibusvis personis, sub quibusvis verborum formis concessarum, nisi a Romanis Pontificibus vel alio ab eo ad id in specie facultatem habente, præterquam in mortis articulo constituti, absolvi nequeant. Omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus, tam laicis quam clericis, saecularibus et quorumvis Ordinum regularibus et aliis quibuscumque personis, cuiuscumque status, gradus vel conditionis existant, et quacumque ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate, etiam S. R. E. cardinalibus, patriarchis, primatibus, archiepiscopis, episcopis patriarchaliū, metropolitanarum et aliarum cathedralium, collegiatarum ac inferiorum ecclesiarum praelatis, clericis, aliisque personis ecclesiasticis, saecularibus et quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, regularibus, abbatibus, prioribus vel ministris generalibus vel particularibus, fratribus seu religiosi, exemptis et non exemptis, studiorum quoque Universitatibus saecularibus et quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, regularibus, necnon regibus, imperatori, electoribus, principibus, ducibus, marchionibus, comitibus, baronibus, capitaneis, conductoribus, domicellis omnibusque of-

ficialibus, iudicibus, notariis ecclesiasticis et saecularibus, communitatibus, universitatibus, potentatibus, civitatibus, castris, terris et locis, seu eorum vel earum civibus, habitatoribus et incolis, ac quibusvis aliis personis ecclesiasticis vel regularibus (ut præfertur) per universum orbem, ubicumque, præsertim in Alemania, existentibus, vel pro tempore futuris, ne præfatos errores aut eorum aliquos, perversamque doctrinam huiusmodi asserere, affirmare, defendere, prædicare, aut illi quomodolibet, publice vel occulte, quovis quaesito ingenio vel colore, tacite vel expresse favere præsumant.

§ 4. Insuper, quia errores præfati et plures alii continentur in libellis seu scriptis Martini Lutheri, dictos libellos et omnia dicti Martini scripta seu prædicationes, in latino vel quocumque alio idiomate reperiantur, in quibus dicti errores seu eorum aliquis continentur, similiter damnamus, reprobamus, atque omnino reiicimus, et pro omnino damnatis, reprobatis, ac reiectis (ut præfertur) haberi volumus; mandantes, in virtute sanctæ obedientiæ et sub poenis prædictis eo ipso incurrendis, omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus superius nominatis, ne huiusmodi scripta, libellos, prædicationes seu schedulas vel in eis contenta capitula, errores aut articulos supradictos continentia, legere, asserere, prædicare, laudare, imprimere, publicare sive defendere, per se vel alium seu alios, directe vel indirecte, tacite vel expresse, publice vel occulte, aut in domibus suis sive aliis publicis vel privatis locis tenere quoquomodo præsumant; quinimmo illa statim post harum publicationem, ubicumque fuerint, per ordinarios et alios supradictos diligenter quaesita, publice et solemniter, in praesentia cleri et populi, sub omnibus et singulis supradictis poenis, comburant.

§ 5. Quod vero ad ipsum Martinum attinet (hæc Deus!) quid prætermisimus, quid non fecimus, quid paternæ caritatis

Scripturas Lutheri, in quibus dicti eius articuli continentur, damnat, illasque penes aliquem retinere prohibet, quinimmo comburi mandat.

Pontifex clari fecit Lutherum, et deinde eundem hort. fuit

ut ab erroribus
desisteret.

omissimus ut eum ab huiusmodi erroribus revocaremus? Postquam enim ipsum citavimus, mitius cum eo procedere volentes, illum invitavimus, atque tam per diversos tractatus cum legato nostro habitos, quam per literas nostras, hortati fuimus ut a praedict. erroribus discederet atque, oblato etiam salvoconductu et pecunia ad iter necessaria, sine metu seu timore aliquo, quem perfecta caritas foras mittere debuit, veniret, ac Salvatoris nostri apostolique Pauli exemplo, non occulte, sed palam et in facie loqueretur. Quod si fecisset, pro certo (ut arbitramur) ad cor reversus, errores suos cognovisset: nec in Romana Curia, quam tantopere, vanis malevolorum rumoribus plusquam oportuit tribuendo, vituperat, tot reperiisset errata; docuissimusque eum luce clarius, sanctos Romanos Pontifices praedecessores nostros, quos, praeter omnem modestiam, iniuriose lacerat, in suis canonibus seu constitutionibus, quas mordere nititur, numquam errasse: quia, iuxta Prophetam, nec in Galaad resina, nec medicus deest.

Ille vero ad
futurum concilium
provocavit.

§ 6. Sed obaudivit semper et, praedicta citatione et omnibus et singulis supradictis spretis, venire contempsit, ac usque in praesentem diem contumax atque animo indurato censuras ultra annum sustinuit; et, quod deterius est, addens mala malis, de citatione huiusmodi notitiam habens, in vocem temerariae appellationis prorupit ad futurum concilium, contra constitutionem Pii secundi ac Iulii secundi, praedecessorum nostrorum, qua cavetur, taliter appellantes haereticorum poena plectendos. Frustra etiam concilii auxilium imploravit, qui illi se non credere palam profitetur; ita ut contra ipsum, tamquam de fide notorie suspectum, immo vere haeticum, absque ulteriori citatione vel mora, ad condemnationem et damnationem eius, tamquam haeretici, ac ad omnium et singularum suprascriptarum poenarum et censurarum severitatem procedere possemus.

§ 7. Nihilominus, de eorumdem fratrum

nostrorum consilio, omnipotentis Dei imitantes clementiam, qui non vult mortem peccatoris, sed magis ut convertatur et vivat, omnium iniuriarum hactenus nobis et Apostolicae Sedi illatarum obliti, omni qua possumus pietate uti decrevimus, et quantum in nobis est agere, ut proposita mansuetudinis via ad cor revertatur, et a praedictis recedat erroribus, ut ipsum tamquam filium illum prodigum ad gremium Ecclesiae revertentem, benigne recipiamus. Ipsum igitur Martinum et quoscumque ei adhaerentes, eiusque receptatores et fautores, per viscera misericordiae Dei nostri, et per aspersionem sanguinis Domini nostri Iesu Christi, quo et per quem humani generis redemptio et sanctae matris Ecclesiae aedificatio facta est, ex toto corde hortamur et obsecramus ut ipsius Ecclesiae pacem, unitatem et veritatem, pro qua ipse Salvator tam instanter oravit ad Patrem, turbare desistant, et a praedictis tam perniciosus erroribus prorsus abstinuant; inventuri apud nos, si effectualiter paruerint, et paruisse per legitima documenta nos certificaverint, paternae caritatis affectum et apertum mansuetudinis et clementiae fontem.

§ 8. Inhibentes nihilominus eidem Martino ex nunc, ut interim ab omni praedicatione seu praedicationis officio omnino desistat.

§ 9. Alioquin, ut ipsum Martinum, si forte iustitiae et virtutis amor eum a peccato non retrahat, indulgentiaeque spes ad poenitentiam non reducat, poenarum terror coerceat disciplinae, eundem Martinum, eiusque adhaerentes, complices, fautores et receptatores, tenore praesentium requirimus et monemus, in virtute sanctae obedientiae, et sub praedictis omnibus et singulis poenis, eo ipso incurrendis, districte praeciando mandamus quatenus infra sexaginta dies, quorum viginti pro primo, viginti pro secundo et reliquos viginti dies pro tertio et peremptorio termino assignamus, ab affixione praesentium

Et nihilominus
Pontifex iterum
Martinum eique
adhaerentes ad
conversionem. horta-
tur;

Luthero inhi-
bet praedicationis
officium;

Luthero et ad-
haerentibus ter-
minum praefigit
ad desistendum. ab
eorum erroribus.

in locis infrascriptis immediate sequentes numerandos, ipse Martinus, complices, fautores, adhaerentes et receptatores praedicti a praefatis erroribus, eorumque praedicatione ac publicatione et assertione, defensione quoque et librorum seu scripturarum editione supereisdem sive eorum aliquo omnino desistant; librosque ac scripturas omnes et singulas, praefatos errores seu eorum aliquos quomodolibet continentes, comburant vel comburi faciant. Ipse etiam Martinus errores et assertiones huiusmodi omnino revocet, ac de revocatione huiusmodi per publica documenta in forma iuris valida, in manibus duorum praelatorum consignata, ad nos, infra alios similes sexaginta dies transmittenda, vel per ipsummet (si ad nos venire voluerit, quod magis placeret) cum praefato plenissimo salvo conductu, quem ex nunc concedimus, deferenda, nos certiores efficiat, ut de eius vera obedientia nullus dubitationis scrupulus valeat remanere.

Et inobedien-
tes poenis hic
contentis inno-
dat;

§ 10. Alias, si (quod absit) Martinus praefatus, complices, fautores, adhaerentes et receptatores praedicti secus egerint, seu praemissa omnia et singula, infra terminum praedictum cum effectu non adimpleverint, Apostoli imitantes doctrinam, qui haeticum hominem, post primam et secundam correctionem, vitandum docuit, ex nunc, prout ex tunc, et e converso, eundem Martinum, complices, adhaerentes, fautores et receptatores praefatos et eorum quemlibet, tamquam aridos palmites in Christo non manentes, sed doctrinam contrariam catholicae fidei, inimicam sive scandalosam seu damnatam, in non modicam offensam divinae Maiestatis, ac universalis Ecclesiae et fidei catholicae detrimentum et scandalum, dogmatizantes, claves quoque Ecclesiae vilipendentes, notorios et pertinaces haeticos, eadem auctoritate, fuisse et esse declarantes, eosdem, ut tales, harum serie condemnamus, et eos pro talibus haberi ab omnibus utriusque sexus christifidelibus supradictis

volumus et mandamus. Eosque omnes et singulos omnibus supradictis et aliis contra tales a iure inflictis poenis praesentium tenore subiicimus, eisdem irretitos fuisse et esse decernimus et declaramus.

§ 11. Inhibemus praeterea, sub omnibus et singulis praemissis poenis, eo ipso incurrendis, omnibus et singulis christifidelibus superius nominatis, ne scripta, etiam praefatos errores non continentia, ab eodem Martino quomodolibet condita vel edita, aut condenda vel edenda, seu eorum aliqua, tamquam ab homine orthodoxae fidei inimico, atque ideo vehementer suspecta, et ut eius memoria omnino deleatur de christifidelium consortio, legere, asserere, praedicare, laudare, imprimere, publicare sive defendere, per se vel alium seu alios, directe vel indirecte, tacite vel expresse, publice vel occulte, seu in domibus suis sive aliis locis, publicis vel privatis, tenere quoquomodo praesument, quinimmo illa comburant, ut praefertur.

§ 12. Monemus insuper omnes et singulos christifideles supradictos, sub eadem excommunicationis latae sententiae poena, ut haeticos praedictos declaratos et condemnatos, mandatis nostris non obtemperantes, post lapsum termini supradicti evitent, et quantum in eis est, evitari faciant, nec cum eisdem vel eorum aliquo commercium aut aliquam conversationem seu communionem habeant, nec eis necessaria ministrent.

§ 13. Ad maiorem praeterea dicti Martini, suorumque complicum, fautorum et adhaerentium ac receptatorum praedictorum, sic post lapsum termini praedicti declaratorum haeticorum et condemnatorum, confusionem, universis et singulis utriusque sexus christifidelibus, patriarchis, archiepiscopis, episcopis patriarchalium, metropolitanarum et aliarum cathedralium, collegiatarum ac inferiorum ecclesiarum praelatis, capitulis aliisque personis ecclesiasticis, saecularibus et quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium (praesertim

Opera Lutheri
omnia damna-
et prohibet illa
imprimi, teneri
etc.;

Monet omnes
fideles ut evi-
tent supradictos
haeticos;

Lutherum et
usque sequentes
capi mandata sub
poenis de quibus
hic.

eius congregationis, cuius dictus Martinus est professus, et in qua degere vel morari dicitur), regularibus exemptis et non exemptis, necnon universis et singulis principibus, quacumque ecclesiastica vel mundana fulgentibus dignitate, regibus, imperatori, electoribus, ducibus, marchionibus, comitibus, baronibus, capitaneis, conductoribus, domicellis, communitatibus, universitatibus, potentatibus, civitatibus, terris, castris et locis, seu eorum habitatoribus, civibus et incolis, omnibusque aliis et singulis supradictis, per universum orbem, praesertim in eadem Alemania constitutis, mandamus quatenus, sub praedictis omnibus et singulis poenis, ipsi vel eorum quilibet praefatum Martinum, complices, adhaerentes, receptantes et fautores personaliter capiant, et captos ad nostram instantiam retineant, et ad nos mittant; reportaturi, pro tam bono opere, a nobis et Sede Apostolica remunerationem praemiumque condignum; vel saltem eos et eorum quemlibet, de metropolitanis, cathedralibus, collegiatis et aliis ecclesiis, domibus, monasteriis, conventibus, civitatibus, dominiis, universitatibus, communitatibus, castris, terris ac locis respective, tam clerici et regulares quam laici omnes et singuli supradicti omnino expellant.

Loca ad quae declinaverit Lutherus et eius sequaces interdicto subiciuntur;

§ 14. Civitates vero, dominia, terras, castra, villas, comitatus, fortalicia, oppida et loca quaecumque, ubilibet consistentia, eorum et earum respectivè metropolitanas, cathedrales, collegiatis et alias ecclesias, monasteria, prioratus, domus, conventus et loca religiosa vel pia, cuiuscumque Ordinis, ut praefertur, ad quae praefatum Martinum vel aliquem ex praedictis declinare contigerit, quamdiu ibi manserint et triduo post recessum, ecclesiastico subiicimus interdicto.

Præcipit praefatis ut Lutherus et ei adhaerentes, haereticos publicari faciant;

§ 15. Et ut praemissa omnibus innotescant, mandamus insuper universis patriarchis, archiepiscopis, episcopis, patriarchalium, metropolitanarum et aliarum cathedralium ac collegiarum ecclesiarum

praelatis, capitulis, aliisque personis ecclesiasticis, saecularibus et quorumvis Ordinum supradictorum regularibus, fratribus religiosis, monachis, exemptis et non exemptis, supra dictis, ubilibet, praesertim in Alemania, constitutis, quatenus ipsi vel eorum quilibet, sub similibus censuris et poenis eo ipso incurrendis, Martinum, omnesque et singulos supradictos, qui, elapso termino huiusmodi, mandatis seu monitis nostris non paruerint, in eorum ecclesiis, dominicis et aliis festivis diebus, dum inibi maior populi multitudo ad divina convenit, declaratos haereticos et condemnatos publice nuncient, faciantque et mandent ab aliis nunciari, et ab omnibus arctius evitari.

§ 16. Necnon omnibus christifidelibus, ut eos evitent, pari modo sub praedictis censuris et poenis; et praesentes literas vel earum transumptum, sub forma infrascripta factum, in eorum ecclesiis, monasteriis, domibus, conventibus et aliis locis, legi, publicari atque affigi faciant. Excommunicamus quoque et anathematizamus omnes et singulos, cuiuscumque status, gradus, conditionis, praeminentiae, dignitatis aut excellentiae fuerint, qui, quo minus praesentes literae vel earum transumpta, copiae seu exemplaria in suis terris et dominiis legi, affigi et publicari possint, fecerint vel quoquo modo protraverint, per se vel alium seu alios, publice vel occulte, directe vel indirecte, tacite vel expresse.

§ 17. Postremo, quia difficile foret praesentes literas ad singula quaeque loca deferri, in quibus necessarium foret, volumus et apostolica auctoritate decernimus quod earum transumptis, manu publici notarii confectis et subscriptis vel in alma Urbe impressis, et sigillo alicuius ecclesiastici praelati munitis, ubique stetur, et plena fides adhibeatur, prout originalibus literis staretur et adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

§ 18. Et ne praefatus Martinus om-

Et constitutionem istam publicari mandat, et excommunicari publicationem impediens;

Transumptis credi iubet.

Iussio publicandi hanc bullam.

nesque alii supradicti, quos praesentes literae quomodolibet concernunt, ignorantiam earumdem literarum et in eis contentorum omnium et singulorum praetendere valeant, literas ipsas in basilicae Principis apostolorum et Cancellariae Apostolicae, necnon cathedralium ecclesiarum Brandenburgensis, Misnensis et Mespurgensis valvis affigi et publicari volumus. Decernentes quod earumdem literarum publicatio sic facta supradictum Martinum omnesque alios et singulos praenominatos, quos literae huiusmodi quomodolibet concernunt, perinde arceant, ac si literae ipsae, die affixionis et publicationis huiusmodi, eis personaliter lectae et intimatae forent, cum non sit verisimile quod ea, quae tam patenter fiunt, debeant apud eos incognita remanere.

Clausula derogatoria.

§ 19. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, seu si supradictis omnibus et singulis, vel eorum alicui aut quibusvis aliis a Sede Apostolica praedicta vel ab ea potestatem habentibus, sub quavis forma, etiam confessionali, et cum quibusvis etiam fortissimis clausulis, aut ex quavis causa seu grandi consideratione, indultum vel concessum existat quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales id importantes, de indulto huiusmodi mentionem, eiusdem indulti tenores, clausulas et formas, perinde ac si de verbo ad verbum insererentur, ita ut omnino tollatur, praesentibus pro expressis habentes.

Sanctio poenalis.

§ 20. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae damnationis, reprobationis, reiectionis, decreti, declarationis, inhibitionis, voluntatis, mandati, hortationis, obsecrationis, requisitionis, monitionis, assignationis, concessionis, condemnationis, subiectionis, excommunicationis et anathematizationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis

autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo vigesimo, xvii kalendas iulii, pontificatus nostri anno viii.

Dat. die 15 iunii 1520, pontif. anno viii.

XLV (1).

Indulgentiae confraternitatis Rosarii beatae Mariae Virginis (2).

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Confraternitas Rosarii, antiquitas a B. Dominico instituta, mox renovata est in civitate Coloniensi. — 2. Cardinalis legatus de latere in Germania eam ratificavit; — 3. Confratribusque indulgentiam concessit. — 4. Sixt. IV eam extendit ad omnia alia loca; — 5. Orandique modum praedictis approbavit, et indulgentias sic orantibus concessit in eius constitutione. — 6. Innocentius VIII alias indulgentias dedit. — 7. Alter cardinalis in Germania legatus Papae et alii ordinarii alias etiam indulgentias dederunt. — 8. Hic modo Pontifex, de praedictorum confirmatione requisitus, — 9. Omnia confirmat; — 10. Indulgentias auget; — 11. Confessori presbytero Ordinis S. Dominici confratres confitentes, eos audire et absolvere posse concedit. — 12. Ingredientes confraternitatem nihil solvere tenentur. — 13. Clausulae praeservativae. — 14. Clausulae derogatoriae. — 15. Fides transumptorum.

Leo episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Pastoris aeterni, qui, ut humanum genus redimeret, in ara crucis immolari non abnuit, vices, licet immeriti, gerentes in terris, id super reliqua cordis nostri vota potissimum optamus, ut cunctos fideles, quos pretiosissimi Sanguinis sui aspersione Deo Patri reconciliari curavit, quorumque regimen et gubernationem nobis commisit,

Prooemium.

(1) Hanc sub numero XLVI in Rom. Edit. habes (n. r.). (2) Approbationem huius antiqui ritus orandi habes sup. in constitutione xxi Sixti IV, Ea quae, pag. 268.

ad salubria pietatis opera et praecipue ipsius Pastoris eiusque beatissimae ac semper Virginis intemeratae Genitricis, apud ipsum pro nobis advocatae, cultum et devotionis affectum, quibus immarcescibiles in coelis thesauros recondere, et coelestis patriae cives effici possint, frequenter invitamus; et his, quae propterea provide concessa fuisse percepimus, ut firma perpetuo et illibata persistant, cum a nobis, praesertim per saeculares principes et alias personas nobis et Apostolicae Sedi gratas et devotas, humiliter petitur, nostrae approbationis et innovationis libenter adiicimus firmitatem, prout in Domino conspicimus salubriter expedire.

Confraternitas Rosarii, antiquitus a B. Dominico instituta, mox renov. est in civitate Coloniensi.

§ 1. Sane, pro parte dilectorum filiorum prioris et fratrum domus Praedicatorum Coloniensium nuper exhibita petitio continebat quod olim, prout in historiis legitur, a sancto Dominico quaedam confraternitas utriusque sexus fidelium, de Rosario eiusdem Beatae Mariae Virginis nuncupata, ad honorem Angelicae Salutationis instituta, et in diversis mundi partibus praedicata fuit, sequentibus signis. Sed cum ipsa confraternitas, decursu temporis, fere neglecta fuisset et in oblivionem transisset, de anno MCDLXXV civitas et dioecesis praedicta, meritis et intercessionibus eiusdem Virginis a bellis liberata (1), in ecclesia dictae domus innovata et de novo instituta fuit, cum certo modo orandi, videlicet, quod confratres et sorores eiusdem confraternitatis, tribus diebus cuiuslibet hebdomadae, ad honorem Dei et praefatae Virginis, ac contra imminetia mundi pericula legerent, coniunctim vel divisim, toties Angelicam Salutationem quot sunt psalmi in Psalterio Davidico, singulis decem salutationibus huiusmodi Orationem Dominicam semel praeponendo; et modum

(1) Ripoll sic, integra apposita pericope, hunc locum legit: ac anno MCDLXXV civitas et dioecesis Coloniensis gravibus bellis premeretur, eadem confraternitas, ad laudem et honorem praefatae Virginis, ut civitas et dioecesis praedicta, meritis et intercessionibus eiusdem Virginis, ab eis bellis liberaretur, etc. (R. T.).

orandi huiusmodi Psalterium sive Rosarium eiusdem Beatae Virginis vulgariter appellatum.

§ 2. Quam quidem confraternitatem in dicta ecclesia de novo institutam, postmodum bonae memoriae Alexander episcopus Foroliviensis, tunc Apostolicae Sedis cum potestate legati de latere per totam Germaniam nuncius, singulari devotione permotus, et se in eandem confraternitatem recipi atque conscribi volens et petens, ad preces clarae memoriae Federici tertii, Romani imperatoris, auctoritate apostolica approbavit, confirmavit et ratificavit.

Cardinalis legatus de latere in Germaniam eam ratificavit;

§ 3. Ac omnibus et singulis utriusque sexus fidelibus dictae confraternitatis confratribus et consororibus, in singulis quinque ipsius beatissimae Mariae Virginis praecipuis festivitibus, scilicet Annunciationis, Visitationis, Assumptionis, Nativitatis, Purificationis, centum; et quoties per se vel per alium dictum Rosarium legerent vel legi facerent, seu sabbatis et festivis diebus decantationi *Salve Regina*, quae post completorium in dicta ecclesia eiusdem beatissimae Virginis, ubi dicta confraternitas instituta extitit, et quam ipse nuncius antea consecraverat, cantabatur, interessent, XL dies indulgentiarum concessit.

Confratribusque indulgentiam concessit.

§ 4. Et post vero felicitis recordationis Sixtus Papa quartus, praedecessor noster, accepto per eum quod confraternitas huiusmodi in dicta ecclesia sic de novo instituta fuerat, voluit et ordinavit quod omnes et singuli confratres utriusque sexus, confraternitatem praedictam servantes, tam in dicta civitate Coloniensi, quam et alibi ubicumque locorum tunc et pro tempore existentes, vere poenitentes et confessi, qui Orationem Dominicam et Salutationem Angelicam praedictam modo praemisso dicerent in singulis Nativitatis, Annunciationis, Assumptionis eiusdem Beatae Virginis Mariae festivitibus, indulgentiam septem annorum et totidem quadragenarum consequerentur.

Sixtus IV eam extendit ad omnia alia loca;

Orandique modum praedictis approbavit, et indulgentias sic orantibus concessit in eius constitutione.

§ 5. Et deinde supplicationibus tunc ducis et ducissae Britanniae inclinatus, praefatum Psalterium seu modum orandi eadem auctoritate approbavit, illumque tolerandum fore, ac cunctis fidelibus eo modo orare licere decrevit et declaravit; ac ut omnes et singuli christifideles ad devotionis opera et ad dictum modum orandi frequentius inducerentur, universis et singulis christifidelibus, modo praedicto orare volentibus, ubilibet, ac tunc et pro tempore existentibus, pro qualibet vice, qua, sicut praemittitur, orarent, pro qualibet quinquagena praefati Psalterii, quinque annos et totidem quadragenas de iniunctis poenitentibus in Domino relaxavit, prout in ipsius Sixti praedecessoris literis desuper confectis, quas perpetuo durare voluit, plenius continetur.

Innoc. VIII alias indulgentiam dedit.

§ 6. Et successive piae memoriae Innocentius Papa VIII, etiam praedecessor noster, cum anno domini MCDLXXXIII, alias MCDLXXXIV, XIII die mensis octobris, quidam Bartholomaeus de Comatiis de Bonna, tunc dicti Ordinis generalis magister, cum eiusdem Ordinis provincialibus capitulum generale in alma Urbe celebraret, Bartholomaei generalis vivae vocis oraculo, omnibus qui tunc erant et in futurum essent de dicta confraternitate, et per hebdomadam dicerent Psalterium B. Mariae Virginis huiusmodi, plenariam omnium peccatorum suorum remissionem, semel in vita et semel in mortis articulo, etiam receptis per literas ad beneficia dicti Ordinis, non ad quaestum, sed devotionis causa, concessit, de qua concessione per literas testimoniales ipsius Bartholomaei sui secreti sigilli seu signati usualis impressione munitas constat.

Aliter card. in Germania legatus Papae et alii ordinarii alias etiam indulgentias dederunt.

§ 7. Et insuper felicitis memoriae Raymundus, tituli S. Mariae Novae presbyter cardinalis, tunc per Germaniam dictae Sedis legatus, eisdem confratribus et consororibus, pro quolibet rosario, centum dies indulgentiarum perpetuo, et similiter plures ac diversi locorum ordinarii singuli

indulgentiam XL (1) dierum concesserunt, prout etiam in Raymundi cardinalis legati necnon Alexandri episcopi et nuncii et ordinariorum huiusmodi singulis desuper confectis literis dicitur plenius contineri.

§ 8. Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, dilectus filius nobilis vir Ioannes dux et dilectae nobis in Christo filiae nobiles mulieres Maria ipsius Ioannis ducis consors ducissa Iuliacensis et Montensis, ac Sibilla marchionissa Brandenburgensis, dictae Mariae ducissae genitrix, necnon dilectus etiam filius magister Ioannes Ingenolzelsis, praepositus Ecclesiae S. Victoris Coloniensis dioecesis, literarum apostolicarum maioris praesidentiae abbreviator, necnon notarius scriptor et familiaris, continuus commensalis noster, ob singularem et sinceram, quam ad ipsam intemeratam Virginem ferunt devotionem; ac dicti prior et confratres cupiant, omnia et singula praemissa, etiam per nos approbati, confirmari et innovari. Quare pro parte, tam Ioannis ducis et Mariae ducissae ac Sibillae marchionissae, necnon Ioannis praepositi, quam prioris et fratrum Praedicatorum nobis fuit humiliter supplicatum ut praemissa omnia et singula, pro illorum subsistentia firmiori, approbare, confirmare et innovare, aliasque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignemur.

Hic modo Pontifex, de praedictorum confraternitatis reformatione requisitus,

§ 9. Nos igitur, piis votis eis in hac parte paterne annuentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, auctoritate apostolica, tenore praesentium, confraternitatem ac ritum sive modum orandi huiusmodi, necnon omnes et singulas indulgentias, tam per Sixtum et Innocentium praedecessores, quam legatum, nuncium et ordinarios praedictos, ut praefertur, concessas et desuper confectas literas, ac omnia et singula in eis contenta approbamus, confirmamus et innovamus, ipsasque indulgentias de novo perpetuo concedimus.

Omnia confraternitatis;

§ 10. Et ut Ioannes dux et Maria ducissa et Sibilla marchionissa, ac Ioannes

Indulgentias auget;

(1) Ripoll legit quinquaginta, (R. T.).

praepositus, necnon prior et fratres praefati, necnon omnes et singuli alii christifideles ad ea devotionis opera et praedictum modum sive ritum orandi eo frequentius inducantur, quo exinde facilius animarum suarum salutem consequi speraverint, de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, Ioanni duci, Mariae ducissae, Sibillae marchionissae, Ioanni praeposito, priori ac fratribus Praedicatoribus et eorum singulis ac universis, aliisque utriusque sexus christifidelibus dictae confraternitatis confratribus et consororibus ubilibet existentibus, tam praesentibus quam futuris, vere poenitentibus et confessis, seu confitendi propositum habentibus, qui ter in hebdomada dictum Rosarium devote oraverint, ut prefertur pro qualibet vice alios decem annos et totidem quadragenas de iniunctis eis poenitentiis misericorditer in Domino relaxamus.

§ 11. Ac quod omnes praedicti et eorum singuli in Pascha Resurrectionis, festivitatis praedictis, ac tribus diebus singulis festivitatum earumdem praecedentibus, cuicumque presbytero domus Ordinis Praedicatorum fratrum professorum, per eorum singulos pro tempore eligendo, peccata sua confiteri valeant; ipseque presbyter, eorum confessionibus diligenter auditis, ipsos et eorum singulos ab omnibus et singulis excommunicationibus aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis et promulgatis, necnon sacrilegiis, incestibus, adulteriis, poenitentiarum iniunctarum et divinorum officiorum et ieiuniorum omissionibus, aliisque eorum peccatis, criminibus, excessibus, delictis, quantumcumque gravibus et enormibus, in singulis etiam Sedi Apostolicae reservatis casibus (contentis in bulla singulis annis die Coenae Domini legi consueta

dumtaxat exceptis) absolvere, et eis pro commissis poenitentiam salutarem iniungere; ac iuramenta quaecumque sine alicuius praeiudicio relaxare, et vota quaecumque (ultramarinis, visitationis liminum beatorum Petri et Pauli praefatorum, ac sancti Iacobi in Compostella, necnon Religionis et castitatis votis dumtaxat exceptis) in alia pietatis opera commutare libere possit, ordinarii et archidiaconi loci ac rectorum parochiarum et cuiusvis alterius licentia desuper minime requisita.

§ 12. Quodque, pro receptione et conscriptione aliquorum confratrum sive consororum in dicta confraternitate, nihil omnino temporale exigi debeat, sed sponte oblata dumtaxat recipi possint, perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 13. Praesentibus, quoad illarum effectum et in eis contenta, sub cuiusvis similium vel dissimilium indulgentiarum, facultatum, concessionum et gratiarum revocationibus, suspensionibus vel modificationibus, etiam pro anno Iubilaei et in favorem fabricae basilicae Principis apostolorum de Urbe, seu expeditionis contra infideles vel alia quacumque de causa, per nos et Sedem praedictam, nunc et pro tempore factis, nullatenus comprehendendi, sed illis non obstantibus, dictis christifidelibus omnino suffragari, ipsosque illis gaudere seu uti debere decernimus, perpetuis futuris temporibus duraturis.

§ 14. Non obstantibus praemissis et constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 15. Ceterum, quia difficile foret etc. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo vigesimo, pridie nonas octobris, pontificatus nostri anno viii.

Dat. die 6 octobris 1520, pont. anno viii.

Ingradien. confraternitat. nihil solvere tenentur.

Clausulae praeservativae.

Clausulae derogatoriae.

Transumptorum fides.

XLVI (1).

Damnatio et excommunicatio Martini Lutheri haeretici et eius sequacium.

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Pontifex edidit contra Lutherum aliam constitutionem, — 2. Post cuius publicationem multi illius sequaces ad fidem catholicam conversi sunt; Lutherus autem peiora commisit, et sequaces multos habuit. — 3. Martinum ideo et eius sequaces anathematizat, et alias poenas incurrisse decernit; — 4. Interdictum ecclesiasticum apponit; — 5. Illosque a praetatis excommunicatos publicari mandat; — 6. Et contra Martini haereses ardentius praedicari iubet. — 7. Publicatio huius sententiae quos ligat. — 8. Transumptis credi declarat. — 9. Quibuscumque non obstantibus. — 10. Sanctio poenalis.

Leo episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Decet Romanum Pontificem, ex tradita sibi divinitus potestate, poenarum spiritualium et temporalium, pro meritum diversitate, dispensatorem constitutum, ad reprimendum nefarios conatus perversorum, quos noxae voluntatis adeo depravata captivat intentio, ut, Dei timore postposito, canonicis sanctionibus mandatisque apostolicis neglectis atque contemptis, nova et falsa dogmata excogitare, ac in Ecclesia Dei nefarium schisma inducere, aut schismaticis ipsis inconsutilem Redemptoris nostri tunicam, orthodoxaeque fidei unitatem scindere satagentibus, favorem praebere, assistere, adhaerereque non verentur, ne Petri navicula sine gubernatore et remige navigare videatur, contra tales eorumque sequaces acrius insurgere et exaggeratione poenarum et alias opportuno remedio ita providere, ne iidem contemptores in reprobum sensum dati, illisque adhaerentes falsis commentis ac subdolis eorum malitiis simplicem turbam decipiant, ac in eum-

(1) Hanc leges in Rom. Edit. sub numero XLV (R. T.).

Bull. Rom. Vol. V.

96

dem errorem et ruinam secum trahant, ac veluti morbo contagioso contaminent; et ad maiorem ipsorum damnatorum confusionem, omnibus christifidelibus publice ostendere ac palam declarare quam formidabilium censurarum et poenarum illi rei existant, ad hoc, ut ipsi sic declarati et publicati, confusi tandem et compuncti ad cor suum redire, et ab eorundem excommunicatorum et anathematizatorum prohibita conversatione et participatione ac etiam obedientia se penitus subtrahant, ut divinam ultionem evadant, illorumque damnationis participes minime fiant.

§ 1. Sane alias, cum quidam falsi fidei cultores, mundi gloriam quaerentes etc. (1).

§ 2. Cum autem, sicut accepimus, licet post literarum affixionem et publicationem, post elapsam termini seu terminorum huiusmodi in literis per nos praefixi seu praefixorum (quos quidem terminos elapsos fuisse et esse omnibus christifidelibus per praesentes significamus et fidem facimus), nonnulli ex eis, qui eiusdem Martini errores secuti fuerant, ipsarum literarum ac monitionum et mandatorum nostrorum notitiam habentes, spiritu sanioris consilii ad cor reversi, errores suos confitentes et haeresim in manibus nostris abiurantes, et ad veram fidem catholicam se convertentes, absolutionis beneficium, iuxta facultatem eisdem nunciis desuper concessam, obtinuerint, et in nonnullis civitatibus et locis dictae Alemaniae libri et scripturae dicti Martini, iuxta mandata nostra, publice cremati fuerint; tamen ipse Martinus (quod non sine gravi animi molestia et mentis nostrae perturbatione referimus) in reprobum sensum datus, non solum errores suos infra praemissum terminum revocare, et de revocatione huiusmodi nos certiores facere, seu ad nos venire contempsit; verum, tamquam petra scandali, peiora prioribus contra nos et hanc san-

(1) Omittitur residuum huius narrativae, quoniam tota bulla habetur sub num. XLIV, pag. 748.

Hic Pontif. edidit contra Lutherum aliam constitutionem.

Post eius publicationem multi illius sequaces ad fidem catholicam conversi sunt; Luth. autem peiora commisit, et sequaces multos habuit.

Confess. presbytero Ordinis S. Domini. confratres confitentur, eos audire et absolvi. posse concedit.

ctam Sedem et fidem catholicam scribere et praedicare, et alios ad hoc inducere non est veritus: propter quod, sicut ipse iam haereticus est declaratus, ita et alii, etiam non parvae auctoritatis et dignitatis, propriae suae salutis immemores, ipsius Martini pestiferam haereticamque sectam publice et notorie sequentes, eique palam et publice auxilium, consilium et favorem subministrantes, ipsumque Martinum in suis inobedientia et contumacia confoventes, et alii publicationem dictarum literarum impediens, poenas in dictis nostris literis contentas damnabiliter incurrerunt, et haeretici merito sunt habendi, atque ab omnibus christifidelibus evitandi, dicente Apostolo: *Haereticum hominem post unam et secundam correctionem devota: sciens quia subversus est, qui eiusmodi est, et delinquit, cum sit proprio iudicio condemnatus.*

Martinum ideo et eius sequaces anathematizat, et alias poenas incurrere decernit;

§ 3. Ut igitur cum Martino et aliis haereticis excommunicatis et anathematizatis et maledictis merito copulentur, et sicut in delinquendo dicti Martini pertinationem sequuntur, ita poenarum et nominis participes fiant, secumque Lutheri (1) vocem et debitas portent poenas, cum praemissa adeo manifesta et notoria sunt effecta et permanentes, ita ut nulla probatione aut monitione vel citatione indigeant, prout sic fore decernimus et declaramus, Martinum et alios, qui eundem Martinum in suo pravo et damnato proposito obstinatum sequuntur, ac etiam eos, qui eum etiam praesidio militari defendunt, custodiunt, et propriis facultatibus vel alias quomodolibet sustentare non verentur; ac auxilium, consilium vel favorem quovis modo praestare et subministrare praesumpserunt et praesumunt, quorum omnium nomina et cognomina et qualitates, etsi quavis celsa vel grandi praefulgeant dignitate, praesentibus haberi volumus pro expressis, ac si nominatim exprimerentur, ac in illorum publicatione, vigore praesentium facienda,

(1) Lutherani habet Raynaldus (R. T.).

nominatim exprimi possent, decernimus excommunicationis et etiam anathematis, necnon maledictionis aeternae et interdicti, ac in eos et eorum descendentes dignitatum, honorum et bonorum privationis et inhabilitationis ad illa, necnon bonorum confiscationis et criminis laesae maiestatis et alias sententias, censuras et poenas, etiam in haereticos a canonibus inflictas, in dictis literis contentas, damnabiliter incidisse.

§ 4. Civitates quoque, terras, castra, oppida et loca, in quibus tunc pro tempore fuerint, et ad quae eos declinare contigerit, ac quae in illis sunt, ac alias etiam cathedrales et metropolitanas, monasteria et alia religiosa et pia loca, etiam exempta et non exempta, quaecumque ecclesiastico interdicto supposita esse; ita ut, illo durante, praetextu cuiusvis indulti apostolici, praeterquam in casibus a iure permissis, et in illis, non alias quam ianuis clausis ac excommunicatis et interdictis exclusis, nequeant missae et alia divina officia celebrari, apostolica auctoritate, tenore praesentium, declaramus; illosque pro excommunicatis et anathematizatis, maledictis, interdictis, privatis et inhabilibus, ubicumque locorum denunciari et publicari, ac ab omnibus christifidelibus arctius evitari praecipimus et mandamus.

§ 5. Et, ut omnibus tantum in Dei et Ecclesiae suae vilipendium Martini et sequacium et aliorum inobedientium obstinatae temeritatis audacia innotescat, ne morbida pecus gregem inficiat, parsque sincera ad infectionem trahatur, universis et singulis patriarchis, archiepiscopis, episcopis, patriarchalium, metropolitanarum, cathedralium et collegiatarum ecclesiarum praelatis, capitulis et personis ecclesiasticis et quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, religiosi, exemptis et non exemptis, ubilibet constitutis, in virtute sanctae obedientiae et sub excommunicationis latae sententiae poenis, mandamus quate-

Interdictum ecclesiasticum apponit;

Illosque a praelatis excommunicatos publicari mandati;

nus ipsi et quilibet eorum, si et postquam vigore praesentium requisiti fuerint, infra tres dies, quorum unum pro primo et alium pro secundo et reliquum pro tertio et peremptorio termino, ac canonica monitione praemissa, assignamus, eosdem Martinum et alios excommunicatos, anathematizatos, maledictos et haereticos declaratos, aggravatos, interdictos, privatos et inhabiles et in praesentium executione nominatos, in eorum ecclesiis, dominicis et aliis festivis diebus (dum maior inibi populi multitudo convenerit ad divina), cum crucis vexillo, pulsatis campanis et accensis candelis, ac demum extinctis et in terram proiectis et conculcatis, cum trina lapidum projectione, aliisque caeremoniis in similibus observari solitis, publice nuncient, et faciant et mandent ab aliis nunciari, et ab omnibus christifidelibus arctius evitari. Ad maiorem insuper praefati Martini aliorumque haereticorum supradictorum adhaerentium et sequacium et fautorum confusionem, in virtute sanctae obedientiae mandamus omnibus et singulis patriarchis, archiepiscopis, episcopis et aliarum ecclesiarum praelatis ut, sicut ipsi ad sedandum schismata, auctore Hieronymo, constituti fuerunt; ita nunc, urgente necessitate, prout eorum incumbit officio, constituent se murum pro populo christiano, non tacendo, tamquam canes muti non valentes latrare, sed incessanter clamando et exaltando vocem, et praedicando et praedicari faciendo verbum Dei ac veritatem fidei catholicae contra damnatos articulos et haereticos supradictos.

Et contra Martini haereses ardentius praedicari iubet.

§ 6. Necnon omnibus et singulis parochialium ecclesiarum rectoribus ac rectoribus quorumcumque Ordinum, etiam Mendicantium, exemptis et non exemptis, ut praemittitur, similiter, in virtute sanctae obedientiae, mandamus ut, sicut ipsi nubes a Domino constituti sunt, ita spirituales imbrem in populo Dei seminare, et contra supradictos articulos, ut prae-

fertur, damnatos, sicut etiam eorum incumbit officio, publice publicare non veantur. Scriptum est enim quod perfecta caritas foras mittit timorem. Vos igitur et vestrum singuli onus tam meritorii negotii devota mente suscipientes, vos in illius executione sic sollicitos, ac verbo et opere studiosos atque diligentes exhibeatis, quod ex vestris laboribus, divina nobis favente gratia, sperati fructus adveniant, ac per solitudinem nostram, quae causas pias agentibus pro retributione debetur, palmam gloriae non solum consequi mereamini, verum etiam apud nos et Sedem praedictam non immerito valeatis de exacta diligentia vestra uberius commendari.

§ 7. Verum, quia difficile foret praesentes declarationis et publicationis literas ad praesentiam et personam propriam Martini et aliorum declaratorum et excommunicatorum huiusmodi personaliter deducere, propter eis faventium potentiam, volumus ut affixio et publicatio praesentium literarum in valvis duarum cathedralium, seu metropolitanis, aut unius cathedralis et metropolitanae in dicta Alemania consistentium ecclesiarum, per unum ex nunciis nostris ibidem existentibus facta, ita eos liget et arctet, Martinumque et alios declaratos damnatos huiusmodi demonstret in omnibus et per omnia, ac si eis et eorum cuilibet personaliter intimatae et praesentatae fuissent.

§ 8. Et quia etiam difficile foret praesentes literas ad singula quaeque loca deferri, in quibus earum publicatio necessaria foret, volumus, et praefata auctoritate decernimus quod earum transumptis, sigillo alicuius praelati ecclesiastici seu ex nunciis nostris praedictis munitis et manu alicuius publici notarii subscriptis, ubique stetur, prout praesentibus originalibus literis staretur, si essent exhibitae vel ostensae.

§ 9. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac omnibus illis, quae in prioribus literis nostris praedictis volumus non ob stare, ceterisque contrariis quibuscumque.

Publicatio huius sententiae quos ligat.

Transumpti, credi declarati.

Quibuscumque non obstat.

Sanctis poenitentibus.

§ 10. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae constitutionis, declarationis, praecepti, mandati, assignationis, voluntatis et decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo vigesimoprimo, tertio nonas ianuarii, pontificatus nostri anno VIII.

Dat. die 3 ianuarii 1521, pont. anno VIII.

XLVII.

Institutio Tertiae Regulae pro fratribus et sororibus Terti Ordinis S. Francisci Assisiensis, de Poenitentia nuncupatis, sub tribus votis essentialibus in communi viventibus (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Nicolaus IV Regulam Terti Ordinis a beato Francisco editam confirmavit in sua constitutione. — 2. Cui postea Ordini non solum saeculares, se addixerunt, sed etiam regulares. — 3. Hic ideo Pontifex illam Regulam pro istis regularibus accommodat. — Tenor Regulae.

Leo Papa X dilectis filiis fratribus et sororibus Terti Ordinis B. Francisci, sub tribus votis essentialibus in congregatione viventibus.

Exordium.

Inter cetera nostro regimini credita, ea nos potissime sollicitos reddunt, per quae, fraenatis mundi carnisque concupiscentiis, innocentiae primaeque pacis caelitus (2) tranquillus status ad suam primaeivam reduci cognoscitur originem.

Nicolaus IV Regulam Terti Ordinis a B. Francisco editam con-

§ 1. Dudum siquidem huius gratia feliciter. Nicolaus PP. IV, praedecessor noster, Tertiam Regul. B. Francisci, quam de Poenitentia appellavit, per quam almus Con-

(1) Tertiam Regulam huiusmodi B. Franciscus constituerat pro saecularibus, ut videre est in constitutione IV Nicolai IV, *Supra montem*, tom IV, pag. 90. (2) Waddingus addit *collatae* (R. T.).

fessor omnes utriusque sexus fideles, Spiritu Dei plenus, salvare contendebat, confirmavit et approbavit.

§ 2. Verum, quia temporis decursu, spirante illo Spiritu Sancto, non solum viri coniugati mundique huius incolae, pro quibus a B. Francisco praefata Tertia Regula edita fuerat, verum etiam innumerarum Virginum chori, tribus essentialibus, et a quibusdam etiam clausurae nostra auctoritate assumptis votis, constructisque monasteriis quampluribus, non sine militantis Ecclesiae fructu multiplici et aedificatione, praefati Terti Ordinis iugo sua colla subdiderunt.

§ 3. Et quoniam in dicta Tertia Regula quaedam maritalis accommoda, caelibis vero virgineoque statui, sub huiusmodi Tertia Regula Domino famulantibus, minus decencia innectuntur, ob quod castorum animorum nitidi affectus (1) ac, iuxta Domini voluntatem, pretiosum a vili separantes, eandem Tertiam Regulam, in modum qui sequitur distinctam, de novo confirmamus et approbamus, ac vobis et successoribus vestris servandam transmittimus, cuius tenor sequitur, et est talis.

De novitiorum seu novitiarum ingressu.

CAP. I.

Fratres seu sorores ad hunc Tertium Ordinem recipiendi debent esse fideles catholici, de haeresi non suspecti, in obedientia Romanae Ecclesiae firmi, matrimonio non ligati, debitis expediti, corpore sani, animo prompti, nulla vulgari infamia maculati, cum proximis reconciliati. Et de iis omnibus, antequam recipiantur, ab eo, qui recipiendi habet facultatem, sunt diligenter examinandi.

De his, quae debent promittere fratres et sorores in professione huius Tertiae Regulae.

CAP. II.

Fratres et sorores, postquam per unum integrum annum habitum probationis de-

(1) Waddingus legit: *nitidi affectus ab ingressu dicti Ordinis nonnunquam avertuntur, nos, iuxta Domini etc.* (R. T.).

firmavit in sua constitutione.

Cui Ordini non solum saeculares se addixerunt, sed etiam regulares.

Hic ideo Pontifex illam Regulam pro istis regularibus accommodat.

De Novitiorum receptione;

Habitum fratrum et sororum et forma professionis;

tulerint (qui de vili panno, arbitrio visitatoris, esse debet), si conversatio laudabilis fuerit, apud conventum, in quo quis vel quae habitum probationis portaverit, de consilio discretorum dicti conventus, ad professionem dicti Ordinis recipiatur. In qua professione promittat servare mandata Dei, ac satisfactorum de transgressionibus, quas facere posset in futurum contra hanc Tertiam Regulam, ubi a praelatis requisitus fuerit, vivendo in obedientia, sine proprio et in castitate.

De ieiunio.

CAP. III.

Ieiunio;

Fratres et sorores, perpetuis temporibus, feria secunda, quarta, sexta et sabbato (excepto Dominicae Nativitatis festo) carnes non comedant. Et a festo Omnium Sanctorum usque ad Resurrectionem Domini, omni feria quarta et sexta ieiunare teneantur. Ac similiter, qualibet sexta feria totius anni. Item, a festo B. Martini usque ad Nativitatem Domini, ieiunent quotidie; iniuncta quadragesima universalis Ecclesiae, usque ad Resurrectionem Domini, quam tamen a quinquagesima incipere debent. Diebus vero, quibus non ieiunatur, bis in die duntaxat comedant, excepto quod a festo Paschae usque ad mensem octobris, laborantes penoso seu gravi labore ter in die refici poterunt, ieiuniorum semper diebus exceptis. Poterunt autem itinerantes, infirmi, debiles, tempore necessitatis, ieiunium solvere.

De divino officio et oratione.

CAP. IV.

Silentio, confessione et communionem;

Fratres et sorores in ecclesia servant silentium, praesertim quando missa celebratur, vel sermo Dei proponitur. In aliis vero locis servant quod per suos superiores circa silentium illis fuerit ordinatum. Debent etiam quolibet die in sero intra se et Deum cogitare quid fecerint, dixerint vel cogitaverint. Quolibet autem

die (si potuerint commodè) debent audire missam. Et procurare debent quod habeant virum religiosum, qui illis verbum Dei certis diebus proponat et eos ad poenitentiam et virtutes inducat. Illi autem vel illae, qui vel quae horas canonicas sciunt per se dicere, debent horas canonicas, secundum usum sanctae Romanae Ecclesiae, persolvere. Qui vero horas canonicas nesciunt dicere, dicant duodecim *Pater noster* pro matutino, et pro qualibet aliarum horarum septem, addito *Gloria Patri* in fine cuiuslibet *Pater noster*, addito etiam *Credo* et *Miserere mei Deus* in principio primae et completorii. Et qui praemissa nescierint, ter *Pater noster* pro poenitentia dicere debeat. Quotiens autem prandium vel cibum sumunt, gratias Deo reddere debent. De confessione vero sacramentali et sacra communione sumenda, servabunt ordinationem Nicolai Papae quarti, quod ter in anno confiteantur atque communicent, vel etiam statuta a suis superioribus super hoc ordinata.

De praelatorum et officiorum ordinatione.

CAP. V.

Quaelibet domus, si monasterium virorum fuerit, habebit superiorem istius fraternitatis, qui minister localis appellabitur. Si vero mulierum, mater dicetur, et eligentur per suos conventus, vel instituentur per suos provinciales superiores seu visitorem generalem. Ita tamen quod nullus sit perpetuus, sed certi temporis. Qui ministri et matres obediunt per omnia, quae ad praesentem Regulam spectant, provincialibus ministris Ordinis Minorum B. Francisci et visitoribus deputatis ab ipsis ministris, quamdiu in dictis officiis fuerint. Quo vero ad alia officia intra domum, servabunt statuta sua.

De modo interius exteriusque conversandi.

CAP. VI.

Cum fratres et sorores huius fraternitatis dicantur de Poenitentia, oportet eos

Officiorum ordinatione et subiectione Ordinis fratrum Minorum;

Qualitate vestitum et conversatione;

ab omni curiositate, tam in vestibus quam in aliis quibuscumque abstinere. Et, iuxta apostolicum (1) principis beati Petri salubre consilium, depositis certis vanis huius saeculi ornamentis, nullum ornamentum corporale portare debent, nisi solum humile et necessarium tegumentum corporis sui. Debent etiam ab accessu curiarum principum, dominorum seu dominarum, ubi mollia huius mundi (Domino testante) habentur, omnino cavere; nec ullo umquam tempore choreis, ludis, iocis et aliis histrionum vanitatibus interesse. Debent quoque esse parci in verbis et locutionibus, quae raro sine peccato multiplicantur. Et, super omnia, ab omni mendacio et iuramento quocumque, iuxta mandatum Domini, nisi pro pace, fide, calumnia et testimonio perhibendo, cavere debent. Et omni die in sero, inter caetera, debent examinare se si vel mendacium vel iuramentum aliquod fecerint, et pro quolibet ter *Pater noster* dicere debent.

De visitatione et cura infirmorum.

CAP. VII.

Infirmis;

Si quis frater vel soror huius fraternitatis in infirmitate ceciderit, minister domus vel mater, semel quotidie, per se vel per aliam personam visitare teneatur, et de bonis communibus omnia necessaria diligenter faciat illi ministrare. Teneatur quoque infirmum vel infirmam monere ad poenitentiam acceptandam veramque conversionem ad Deum faciendam, mortis propinquitatem et iudicii divini districtiorem, simulque divinam misericordiam proponendo.

De visitatione quam praelati debent facere circa fratres et sorores.

CAP. VIII.

Visitatorum officio;

Minister provincialis fratrum Minorum vel visitator eiusdem Ordinis, cui ipse commiserit, visitabit quolibet anno, semel tantum in qualibet domo, cum praesentia

(1) Waddingus, loco apostolicum . . . et certis, legit apostolorum . . . ceteris (R. T.).

seniorum. Et, facta visitatione, non debet intrare officinas nec alia interiora sororum. Ipse autem visitator numquam solus maneat et separatus cum aliqua sorore. Debent autem ministri et matres dicere visitatori defectus, qui correctione indigent. Similiter et alii fratres et sorores. Et si aliqui fuerint incorrigibiles, iudicio discretorum vel discretarum domus, tamquam morbida pecora, eiciantur de congregatione.

De officio mortuorum.

CAP. IX.

Postquam aliquis frater vel soror ab hac luce migraverit, curabit minister seu mater quod eius exequiae solemniter celebrentur. Quibus exequiis omnes fratres vel sorores alicuius domus, ubi ipsum mori contigerit, personaliter interesse debent, nec recedere debent donec corpus traditum sit sepulturae. Et pro anima cuiuslibet defuncti vel defunctae, infra octo dies, quilibet sacerdos unam missam; scientes autem psalterium, quinquaginta psalmos; nescientes vero psalterium, quinquaginta *Pater noster*, et in fine cuiuslibet *Requiem aeternam* dicere teneantur. In fine autem cuiuslibet anni, seu infra quemlibet annum, quilibet sacerdos tres missas pro defunctis; scientes psalterium, unum psalterium; nescientes vero psalterium, centum *Pater noster* cum *Requiem aeternam* in fine cuiuslibet dicere debeant. Et circa ista officia pro defunctis et alia officia divina in praesenti serie annexa, cura imponitur ministris et matribus ut fideliter persolvantur.

De obligatione contentorum in Regula.

CAP. X.

Omnia et singula in praesenti Regula contenta sunt consilia ad facilius salvandas animas viatorum, et nulla sunt obligatoria ad peccatum mortale vel veniale, nisi humano vel divino iure aliquis alias

Defunctorum exequiis;

Obligatione ad tria vota et clausuram.

esset obligatus. Obligantur tamen fratres et sorores facere poenitentias sibi a superioribus impositas, quando super hoc requiruntur. Obligantur etiam ad tria vota essentialia, paupertatem, nihil habendo in speciali; castitatem, quia post votum non possunt matrimonium contrahere, nec, sine transgressionem, vitiis carnis se immiscere; et obedientiam, quantum ad illa, sine quibus non potest commode ista fraternitas manuteneri. Tenentur etiam ad clausuram servandam illae, quae ipsam expresse servare voluerint. Quod omnibus et singulis conventibus concedimus, dummodo hospitalitas et charitas, quam exercere solent apud infirmos, nullum cum honestate patitur detrimentum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesima ianuarii, millesimo quingentesimo vigesimo primo, pontificatus nostri anno VIII.

Dat. die 20 ianuarii 1521, pont. anno VIII.

XLVIII.

Inquisitorum haereticae pravitatis iurisdictio per adiunctionem alterius iudicis non intelligatur diminuta in procedendo contra maleficos, sortilegos, a fide apostatantes etc. Et officiales saeculares, absque processus revisione, eorum sententias exequantur (1).

SUMMARIUM

Hic Pontifex, ex causis hic expressis, dedit nuncium suum in adiutorium inquisitoribus. — 1. Illi nonnullos condemnarunt et curiae saeculari praetoris Brixiae tradiderunt, cui Veneti inhibuerunt, et processus revidere voluerunt. — 2. Hic ergo Pontifex inquisitorum iurisdictionem liberam esse decernit, non obstante Venetorum inhibitione. — 3. Omnesque moneri mandat, ut sententias inquisitorum exequantur absque visione processuum. — 4. Quibuscumque non obstantibus.

(1) Quoad secundam partem, idem statuit Innocentius VIII sup., in sua constitutione XII, *Dilectus*, pag. 326.

Leo episcopus universis et singulis locorum ordinariis ac haereticae pravitatis inquisitoribus in dominio Venetorum consistentibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Honestis petentium votis libenter annuimus, eaque favoribus prosequimur opportunis. Alias ad petitionem dilectorum filiorum, nobilium virorum ducis et domini Venetorum, cum in Brixensi et Bergomensi civitatibus et dioecesis quoddam hominum genus perniciosissimum ac damnatissimum labe haeretica, per quam suscepto renuntiabatur baptismatis sacramento, Dominum abnegabant, et satanae, cuius consilio seducebantur, corpora et animas conferebant; et, ut illi rem gratam facerent, in necandis infantibus passim studebant, et alia maleficia et sortilegia exercere non verebantur: quod ita factum esse videbatur ut, ad eorum errorem extirpandum, opportuna adhiberentur remedia. Volentes etiam eiusdem generis nonnullos indicibili poena obstinate vitam potius perfide amittere, quam errorem suum cognoscere maluisse, et propterea de rigoroso nimium (ut dicebatur) ordinariis contra tales processu dubitantes, venerabilem fratrem episcopum Polensem, nostrum et Apostolicae Sedis apud eosdem ducem et dominum nuncium, vobis adiungendum duximus, cum facultate per se vel aliam seu alios processus per vos habitos seu factos examinandi et revidendi; et si vos inquisitores processus praedictos rite et recte ac iuxta formam iuris habitos fecissetis, contra tale hominum damnatorum genus una vobiscum procedendi et inquirendi; necnon procuratores et advocatos, scribas caeterosque ad inquisitionis praefatae exercitium necessarios et opportunos officiales et ministros, cum competentibus salariis deputandi; et homines praedictos (qui redire ad Ecclesiae unitatem vellet) clementer suscipiendi, eisque poenitentiam salutarem iniungendi, et eos absolvendi, etiam in utroque foro; et in-

Hic Pontifex, ex causis hic expressis, dedit nuncium suum in adiutorium inquisitoribus.

corrigibiles condemnandi et brachio saeculari tradendi, caeteraque, quae vos de iure vel consuetudine facere possetis et deberetis, faciendi, gerendi, exercendi et exequendi, prout in literis desuper confectis continetur.

Illi nonnullos condemnar. et curiae saeculari praetoris Brixiae tradiderunt, cui Veneti inhibuerunt, et processus revidere voluerunt.

§ 1. Cum igitur, commissionis huiusmodi vigore, praefatus nuncius venerabilem fratrem episcopum Iustinopolitanum, in partibus illis commorantem, ad praemissa una vobiscum pertractanda et exequenda subdelegaverit; vosque et ipse subdelegatus in valle Camonica Brixien-sis dioecesis, ubi maxime huiusmodi dam-nati generis homines vigent et pullulant, processeritis, ac nonnullos culpabiles re-pertos et curiae saeculari tradendos, nec-non iam condemnatos habueritis, videtur quod per Venetorum collegium praetori Brixien-si mandatum fuerit ne sententias huiusmodi exequeretur; et vobis et eidem subdelegato ne ad executionem illarum procederetis inhiberet, prout inhibitu fuit; ac expensas et salaria pro huiusmodi inquisitionis negotio necessaria sub-moveret et detraheret; necnon processus contra culpabiles praedictos habitos et factos eis transmitteret seu transmitti fa-ceret; et, quod deterius est, subdelegatum praedictum ad coram eis in civitate Ve-netiarum comparandum cogeret et com-pelleret, prout coactus et compulsus fuit.

Hic ergo Pon-tifex inquisito-rum iurisdic-tionem liberam esse decernit, non obstante Vene-torum inhibi-tione.

§ 2. Et quia, propter dictas literas, in quibus dictus nuncius adiunctus fuit, ab aliquibus haesitatur, an, propter hoc, facultas vestra diminuta existat, ita quod, prout ante datas huiusmodi literas po-tuissetis, procedere non possitis; inde-censque et contra iuris et sacrorum ca-nonum dispositionem ac ecclesiasticam li-bertatem existat laicos de personis et causis ecclesiasticis se intromittere, nolle-que iniunctam a vobis executionem adim-plere, nisi processibus ac sententiis per eos visis et examinatis, ac si ipsi in ele-ricos causasque ecclesiasticas superiori-tatem et iurisdictionem haberent, cum

tamen in clericos causasque huiusmodi laicis nulla facultas attributa sit, quos ob-sequendi et exequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi, propter quod inter christifideles non modicum surgit scandalum. Nos igitur, ne quod ad sa-lutem animarum et dictarum causarum faciliorem expeditionem introductum est, in damnum et perniciem convertatur, et propterea, ob diuturnitatem temporis, infelices animae huiusmodi peccatis ma-gis graventur, et ad omne circa hoc du-bium tollendum, vos, prout ante datas dictas literas de iure et consuetudine seu privilegio procedere poteratis, necnon etiam contra maleficos et sortilegos ac a fide apostatantes, prout criminis postula-verit qualitas, procedere posse et debere, auctoritate apostolica, tenore praesen-tium, decernimus et declaramus.

§ 3. Vobis committentes et mandan-tes ut eosdem Venetos et illorum ducem ac officiales suos, ne ipsi ulterius in hu-iusmodi causis se intromittant, sed quod iniunctas sibi executiones et forte iniun-gendas, postquam requisiti fuerint, sine aliqua processuum per dictos ecclesiasti-cos iudices factorum visione vel exami-natione, prompte exequantur, moneatis et hortemini. Et si hoc facere neglexerint vel recusaverint, vos eos per censuras ecclesiasticas et alia iuris opportuna re-media, appellatione postposita, compellatis.

§ 4. Praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutisque et consuetudinibus civitatum et dioecesium praedictarum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia robo-ratis, caeterisque contrariis non obstan-tibus quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die decimoquinto februarii, millesimo quingentesimo vige-simoprimum, pontificatus nostri anno viii.

Dat. die 15 februarii 1521, pont. anno viii.

Omnesque mo-neri mandati ut sentent. inquisito-rum exequantur, absque visione proces-suum.

Quibuscumque non obstantib.

XLIX.

Circa celebrationem festi sancti Francisci de Paula.

SUMMARIUM

Causa huius constitutionis. — Institutio festivitatis cum octava, et officio proprio.

Leo Papa X.

Causa huius constitutionis.

Institutio festivitatis cum octava, et officio proprio.

Licet per alias nostras literas sancti Francisci de Paula, Ordinis fratrum Minimorum, institutum festum ab universali Ecclesia die secunda aprilis annuatim celebrandum fore statuerimus, quia tamen de caetero eiusdem sancti Francisci de Paula festum huiusmodi etiam cum octava celebrari volumus, idcirco universis et singulis archiepiscopis, episcopis et aliis quibuscumque praelatis ecclesiasticis, quatenus ipsi et eorum singuli sancti Francisci de Paula festum huiusmodi cum officio proprio, cum illud de Sedis Apostolicae mandato ordinatum fuerit, alias cum officio unius confessoris non pontificis, cum propria oratione in eius canonizationis a nobis edita die secunda aprilis huiusmodi, nisi tunc occurrat maior hebdomada vel octava Paschae, et tunc secunda feria post octavam Paschae huiusmodi, in suis solemniter; in dictorum vero fratrum Minimorum ecclesiis singulis, sub ritu festi duplicis et cum octava, annuatim celebrent seu celebrari faciant et mandent, expresse, apostolica auctoritate, committimus et mandamus per praesentes.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxv martii m^oxxi, pontificatus nostri anno ix.

Dat. die 25 martii 1521, pontif. anno ix.

Quod fratres milites et alias personae militiae de Alcantara, eiusque ecclesiae perfruantur omnibus indultis, privilegiis et indulgentiis concessis et concedendis Ordini Cisterciensi Sancti Benedicti (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Honorius III exemptionem a decimis concessit Ordini Cisterciensi; — 2. Martinus V ampliavit; — 3. Sixtus IV similiter ampliavit; — 4. Innoc. VIII monasteria et alia loca istius Ordinis sub Apostolicae Sedis protectione reservavit, et a iurisdictione ordinariarum ac solutione collectarum et subsidiorum exemi. — 5. Et quoniam Carolus imperator administrator militiae de Alcantara, Ordinis Cisterciensis, exponit Pontifici quod, licet milites ipsi vivant sub Regula Cisterciensi, tamen revocatur in dubium an ipsi privilegiis Ordinis Cisterciensis gaudere debeant, cum in illis specialiter nominati non fuerint, — 6. Hic modo Pontifex declarat eos dictis indultis gaudere, — 7. Et etiam indulgentiis. — 8. Clausulae derogatoriae. — 9. Fides transumptorum.

Leo episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

In apostolicae dignitatis specula, licet im-meriti, disponente Domino, constituti, sub regularibus institutis studio piae vitae vacantibus simulque pro fidei catholicae defensione militantibus personis, apostolici favoris praesidium libenter impendimus; ac his, quae solidationem status et profectum ac tranquillitatem earundem respiciunt, nos eis gratiosos et favorabiles exhibemus, prout etiam catholicorum regum vota exposcunt, et id conspiciamus in Domino salubriter expedire.

§ 1. Dudum siquidem, postquam felicitis recordationis Honorius III, ut nullus ab abbate monasterii Cisterciensis, Cabilonensis dioecesis, eiusque coabbatibus et prioribus ac abbatissis, aliisque personis Ci-

Exordium.

Honorius III exemptionem a decimis concessit Ordini Cisterciensi.

(1) Consonat, quoad alios huius Ordinis milites de Calatrava, constit. xx Julii II, *Romani*, pag. 466 huius tomi.

sterciensis Ordinis, de terris suis ante generale concilium acquisitis, etiam de illis, quas alias concesserant excolendas et ad eos redierant, si eas manibus propriis aut sumptibus colerent, decimas exigere aut extorquere praesumeret, inter alia per quasdam eius literas inhibuerat.

Martinus V amplius;

§ 2. Et Martinus V, Romanus Pontifex praedecessor noster, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, decanis, archidiaconis, praepositis et aliis ecclesiarum praelatis, ad quos suae super hoc confectae literae pervenirent, expresse mandaverat ut Cistercienses ac alios abbates, priores et abbatissas, ac omnia et singula monasteria, necnon singulas personas dicti Ordinis, tunc praesentia et futura, ubicumque pro tempore existentia, a praestatione decimarum, tam de possessionibus habitis ante et post concilium antedictum, quam ex tunc de cetero habendis; et tam de novalibus, sive ante sive post huiusmodi concilium acquisitis et acquirendis, quae propriis sumptibus colebant et colerent, quam alias quomodocumque et qualitercumque excolerentur, necnon de hortis, virgultis et piscationibus suis, ac de suorum animalium nutrimentis singuli ipsorum omnino servarentur immunes.

Sixtus IV similiter amplius;

§ 3. Piaque memoriae Sixtus Papa IV, etiam praedecessor noster, literas, tam Honorii quam Martini praedecessorum huiusmodi, ratas et gratas habens, illas cum omnibus in eis contentis clausulis, per alias suas literas confirmavit et approbavit, ac iuxta omnimodas earum continentias et formas in sui roboris firmitate perpetuo subsistere decrevit. Et nihilominus Cistercienses ac omnes et singulos alios abbates, priores, abbatissas, necnon omnia et singula monasteria, tunc praesentia et futura, ubilibet existentia, singularesque personas Ordinis huiusmodi a praestatione decimarum tam de possessionibus habitis ante et post concilium praedictum, quam ex tunc de cetero habendis et tam de novalibus, sive ante sive post concilium

huiusmodi acquisitis et acquirendis, quae propriis sumptibus excolebant et excolerent, quam alias quomodocumque et qualitercumque excolerentur, et etiam de illis possessionibus de quibus aliquis eatenus decimas perceperat, necnon de hortis, virgultis, piscationibus suis et de nutrimentis ipsorum animalium, auctoritate praedicta penitus exemit, et exempta fore perpetuo decrevit.

§ 4. Et deinde recolendae memoriae Innocentio Papae VIII, similiter praedecessori nostro, pro parte tunc Cisterciensis et aliorum monasteriorum Ordinis huiusmodi abbatum ac dilectorum filiorum conventuum eorumdem exposito quod, licet ipsi, eorumque ac dicti Ordinis monasteria, tam virorum quam mulierum, et alia religiosa loca et membra, ac monaci, moniales, vassalli, subditi et eis servientes, bonaque omnia iamdudum per plures Romanos Pontifices praedecessores nostros, tunc ipsius Innocentii praedecessoris, sub ipsorum Pontificum et Apostolicae Sedis protectione recepti et recepta, ac eidem Sedi immediate subiecti et subiecta, necnon ab omni iurisdictione ordinaria exempti et exempta forent; eisque concessum esset ut ad praestationem aliquarum collectarum seu subsidiorum aut procurationum et aliarum exactionum per Sedem praedictam seu eius legatos, aut ipsorum auctoritate et mandato, seu per locorum ordinarios vel alios pro tempore impositorum non tenerentur; tamen, ut ipsi desiderabant, pro maiori eorum quiete, receptionem, subiectionem et exemptionem praedictas ac singulas desuper confectas literas, cum omnibus et singulis in eis contentis clausulis, auctoritate apostolica, ex certa scientia, per suas literas approbavit, ac perpetuae et inviolabilis firmitatis robur obtinere decrevit. Et nihilominus, pro potiori cautela, monasteria, loca, membra et bona omnia huiusmodi, tunc praesentia et futura, abbates, abbatissas, monachos, moniales, vassallos, subditos et servientes praefatos,

Innocent. VIII monasteria et alia loca latius Ordinis sub Apostolicae Sedis protectione reservavit, et a iurisdictione ordinariam ac solutione collectarum et subsidiorum exemit.

tunc et pro tempore existentes, auctoritate et scientia similibus, sub beati Petri et sua protectione suscepit, et ab omni iurisdictione, superioritate, correctione, visitatione, dominio et potestate archiepiscoporum, episcoporum et aliorum iudicum ordinariorum, eorumque vicariorum et officialium quorumcumque, necnon a solutione subsidiorum, etiam charitativorum, procurationum, collectarum et aliarum exactionum huiusmodi pro tempore imponendorum perpetuo prorsus exemit et totaliter liberavit; ac eidem Innocentio praedecessori et Sedi immediate subiecit, ita quod archiepiscopi, episcopi, iudices ordinarii, vicarii et officiales praefati, etiam ratione delicti aut contractus vel rei, de qua ageretur, ubicumque committeretur delictum, iniretur contractus, aut res ipsa consisteret, nullam in eos aut eorum aliquem seu monasteria, loca, membra et bona praedicta, tamquam prorsus exemptos et exempta, iurisdictionem, correctionem, superioritatem, dominium vel potestatem exercere, aut excommunicationis, suspensionis et interdicti seu quasvis alias sententias, censuras et poenas ecclesiasticas promulgare praesumerent aut possent vel deberent quoquo modo; nec ipsi sic excepti coram illis aut eiusdem Sedis delegatis vel subdelegatis, nisi, in literis eis pro tempore directis, de Innocentii praedecessoris literis huiusmodi specialis, specifica et expressa ac de verbo ad verbum mentio fieret, ad iudicium evocari, aut quovis modo, directe vel indirecte molestari possent vel deberent. Decernens omnes et singulos processus, sententias, censuras et poenas, quos et quas per archiepiscopos, episcopos, iudices ordinarios, vicarios et officiales praedictos, seu eorum aliquem, contra abbates et alios exemptos, monasteria et loca huiusmodi, etiam exempta, ut praefertur, haberi et promulgari, necnon quicquid secus super his, ab eis vel alio quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter attentari contingeret, irrita

et inania nulliusque roboris vel momenti, prout in singulis literis praedictis plenius continetur.

§ 5. Cum autem, sicut charissimus in Christo filius noster Carolus, Romanorum rex, in imperatorem electus, illustris, qui etiam Castellae et Legionis rex, ac militiae de Alcantara dicti Ordinis perpetuus administrator per Sedem praedictam deputatus existit, tam suo, quam dilectorum filiorum universorum priorum, praeceptorum, commendatorum nuncupatorum, militum, fratrum et aliarum personarum dictae militiae nominibus nobis nuper exponi fecit, licet magister pro tempore existens, ac omnes et singuli priores, praeceptores, milites et fratres militiae huiusmodi eiusdem Ordinis professores existant, et sub eadem Regula militent et vivant; nihilominus quia in literis Honorii, Martini, Sixti et Innocentii, praedecessorum huiusmodi, de dicta militia et illius personis, monasteriis, domibus, praeceptoribus, alias commendariis nuncupatis, et locis specialis mentio facta non existit, a nonnullis asseratur magistrum seu administratorem pro tempore existentem, priores, praeceptores, milites, fratres et personas mandato, susceptione, exemptione, liberatione et decretis praedictis ac aliis privilegiis, necnon indulgentiis, etiam spiritualibus, ac peccatorum remissionibus eidem Ordini et illius abbatibus, monachis et personis, necnon virorum et mulierum monasteriis, prioratibus et locis, per Sedem praedictam concessis, uti, potiri et gaudere non posse; praefatus Carolus rex et administrator, dictis nominibus, nobis humiliter supplicari fecit ut magistro seu administratori, prioribus, praeceptoribus, militibus, fratribus et aliis personis pro tempore existentibus militiae huiusmodi, cuius etiam clarae memoriae Ferdinandus Aragonum et Siciliae rex, ad cuius supplicationem nonnulla desuper concesseramus, dum viveret perpetuus administrator, per Sedem eandem deputatus, existeret, eorumque

Et quoniam Carolus imperator administrat. militiam de Alcantara Ordinis Cisterciensis exempti Pontificis quod, licet militibus ipsi vivant sub Regula Cisterciensis, tamen revocatur in dubium an ipsi privilegia Ordinis Cisterciensis gaudere debeant, cum in illis apostolice nominis non fuerint,

vassallis et servitoribus ac monasteriis, domibus et aliis locis, quod huiusmodi inhibitione, mandato, susceptione, exemptione, liberatione et decretis, ac aliis privilegiis, immunitatibus, concessionibus, gratiis et indultis ac indulgentiis et peccatorum remissionibus, Ordini ac illius abbatibus, prioribus, monachis et personis, necnon monasteriis, prioratibus et locis praedictis ac eorum ecclesiis concessis, gaudere possint, perpetuo concedere, ac alias in praemissis opportune providere, de benignitate apostolica dignemur.

§ 6. Nos igitur, qui religiosarum personarum quarumlibet, praesertim sub regularibus militiis pro defensione christianae fidei insudantium, felici successui, indemnitati et quieti, quantum cum Deo possumus, libenter consulimus, priores, praeceptores, milites, fratres et personas praefatos ac eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a in re vel ab homine, quavis occasione vel causa laetis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, eisdem magistro seu administratori, pro tempore existenti, prioribus, praeceptoribus, militibus, fratribus et aliis personis dictae militiae, illorumque vassallis et servitoribus, etiam pro tempore existentibus, ac eiusdem militiae virorum et mulierum monasteriis, domibus et locis aliis, ac in districtu eorum et dominio ipsius militiae consistentibus ecclesiis, praesentibus et futuris, ut de cetero perpetuis futuris temporibus inhibitione, mandato, susceptione, exemptione, liberatione, subiectione et decretis ac literis praedictis et aliis in eisdem literis contentis, necnon omnibus et singulis privilegiis, concessionibus, immunitatibus, gratiis et indultis ac indulgentiis, etiam spiritualibus et temporalibus, ac peccatorum remissionibus

dicto Ordini illiusque abbatibus, prioribus, monachis et personis, necnon virorum et mulierum monasteriis, prioratibus et locis ac illorum ecclesiis, per Sedem praedictam et alias quomodolibet in genere concessis hactenus et in posterum similiter in genere concedendis, perinde ac si etiam militiae ac illius magistro seu administratori, praeceptoribus, militibus, prioribus, fratribus et aliis personis, ac eorum vassallis et servitoribus, necnon monasteriis, domibus et locis, eorumque ac in ipsius militiae districtu seu dominio consistentibus ecclesiis huiusmodi specialiter indulta et concessa fuissent, uti, potiri, gaudere libere et licite valeant.

§ 7. Necnon omnibus utriusque sexus christifidelibus, qui monasteriorum eiusdem militiae praesentium et futurorum ac in ipsius districtu et dominio pro tempore consistentibus ecclesias devote visitaverint; ac pro manutentione monasteriorum et ecclesiarum huiusmodi manus adiutrices porrexerint, et alia in literis indulgentiarum Cisterciensi Ordini concessis et concedendis huiusmodi contenta, iuxta tenorem illarum, adimpleverint, ut illas indulgentias et peccatorum remissiones, quas consequuntur visitantes ecclesias monasteriorum et aliorum locorum Cisterciensis Ordinis huiusmodi, pro quibus indulgentiae et peccatorum remissiones praedictae concessae reperiuntur et conceduntur, ut praefertur, consequantur, auctoritate apostolica, tenore praesentium, de speciali gratia concedimus et pariter indulgemus. Decernentes irritum et inane quidquid super praemissis aut eorum aliquo, contra magistrum seu administratorem, priores, praeceptores, milites, fratres, personas, vassallos, servitores, ac

(1) Adverte quod revocatae sunt indulgentiae, pro quibus porrigendae sunt manus adiutrices, a Pio V.

Et etiam indulgentia (1).

monasteria, domos et loca, necnon privilegia, concessionem et indulta praedicta, et in eis vel eorum aliquo contenta, a quoquam, quavis auctoritate fungente seu functuro, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

§ 8. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon Ordinis et militiae praedictorum iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statulis et consuetudinibus, stabilimentis, usibus et naturis, ac quibusvis aliis privilegiis ac indultis apostolicis Ordinum Cisterciensium huiusmodi, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis efficacissimis, insolitis, etiam derogatoriis derogatoriis, clausulis irritantibus; quam etiam decretis aliis, etiam iteratis vicibus concessis et confirmatis, quibus, quatenus obstant, etiam si de eis eorumque totis tenoribus specialis, specifica vel individua et expressa mentio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus; necnon omnibus illis, quae dicti Honorius, Martinus, Sixtus et Innocentius praedecessores in praefatis eorum literis voluerunt non obstande, ac quacumque consuetudine introducta, caeterisque contrariis quibuscumque.

§ 9. Caeterum, quia difficile foret etc. Nulli ergo etc.

Si quis autem etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo vigesimoprimo, decimo kalendas iulii, pontificatus nostri anno IX.

Dat. die 22 iunii 1521, pontif. anno IX.

LI.

Henricus octavus, rex Angliae, titulo defensoris christianae fidei donatur, quod contra Martinum Lutherum eiusque et aliorum haereses scripsit; et ipsos haereticos eorumque sequaces persequi proficitur.

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Henricus librum scripsit, contra Lutherum, et huic Pontifici misit eius approbationem petens. — 2. Qui illum approbat; — 3. Titulum defensoris fidei illi donat; — 4. Eidem, coniugi et filiis benedicit. — Sanctio poenalis.

Leo episcopus servus servorum Dei, carissimo in Christo filio Henrico, Angliae regi illustri, fidei defensori, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex supernae dispositionis arbitrio, licet imparibus meritis, universalis Ecclesiae regimini praesidentes, ad hoc cordis nostri longe lateque diffundimus cogitatus, ut fides catholica, sine qua nemo proficit ad salutem, continuum suscipiat incrementum; et ut ea, quae, pro cohibendis conatibus illam deprimere aut pravis mendacibusque commentis pervertere et denigrare molientium, sana christifidelium, praesertim dignitate regali fulgentium, doctrina sunt disposita, continuis proficiant incrementis, partes nostri ministerii et operam impendimus efficaces. Et sicut alii Romani Pontifices, praedecessores nostri, catholicos principes, prout rerum et temporum qualitas exigebat, specialibus favoribus prosequi consueverant, illos praesertim, qui, procellosis temporibus et rabida schismaticorum et haereticorum fervente perfidia, non solum in fidei serenitate et devotione illibata sacrosanctae Romanae Ecclesiae immobiles perstiterunt, verum etiam, tamquam ipsius Ecclesiae legitimi filii ac fortissimi athletae, schismaticorum et haereticorum insanis furoribus spiritualiter et temporaliter se opposuerunt; ita etiam nos maiestatem

Proemium.

Hic modo Pontifex declarat eos dictis indulgentiis gaudere,

Clausulae derogatoriae.

Fides transumptorum.

tuam, propter excelsa et immortalia eius erga nos et hanc sanctam Sedem, in qua, permissione divina, sedemus, opera et gesta, condignis ac immortalibus praeconiis et laudibus efferre desideramus, et ea sibi concedere, propter quae invigilare debeat a grege dominico lupos arcere, et putrida membra, quae mysticum Christi corpus inficiunt, ferro et materiali gladio abscindere, et nutantium corda fidelium in fidei soliditate confirmare.

§ 1. Sane, cum nuper dilectus filius Ioannes Clerk, maiestatis tuae apud nos orator, in concistorio nostro, coram venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus et compluribus aliis Romanae Curiae praelatis, librum, quem maiestas tua, charitate, quae omnia sedulo et nihil perperam agit, fideique catholicae zelo accensa, ac devotionis erga nos et hanc sanctam Sedem fervore inflammata, contra errores diversorum haeticorum, saepius ab hac sancta Sede damnatos, nuperque per Martinum Lutherum suscitatos et innovatos, tamquam nobile ac salutare quoddam antidotum, composuit, nobis examinandum, et deinde auctoritate nostra approbandum obtulisset; ac luculenta oratione sua exposuisset maiestatem tuam paratam ac dispositam esse ut, quemadmodum veris rationibus et irrefragabilibus sacrae Scripturae ac sanctorum Patrum auctoritatibus notorios errores eiusdem Martini confutaverat, etiam omnes eos sequi ac defensare praesumentes, totius regni sui viribus et armis persequatur; nosque eius libri admirabilem quamdam et coelestis gratiae rore conspersam doctrinam diligenter accurateque introspexissemus, omnipotentis Deo, a quo omne datum optimum, et omne donum perfectum est, immensas gratias egimus, qui optimam et ad omne bonum inclinatam mentem tuam inspirare, eique tantam gratiam superne infundere dignatus fuit, ut ea scriberes, quibus sanctam eius fidem contra novum errorum damnatorum

huiusmodi suscitatore defenderes, ac reliquos reges et principes christianos tuo exemplo invitares, ut ipsi etiam orthodoxae fidei et evangelicae veritati, in periculum et discrimen adductae, omni ope sua adesse opportuneque favere vellent.

§ 2. Aequum autem esse censes, eos, qui pro fidei Christi huiusmodi defensione pios labores susceperunt, omni laude et honore afficere, volentes non solum ea, quae maiestas tua contra eundem Lutherum absolutissima doctrina nec minori eloquentia scripsit, condignis laudibus extollere ac magnificare, auctoritateque nostra approbare et confirmare.

§ 3. Sed etiam maiestatem ipsam tuam tali honore ac titulo decorare, ut nostris et perpetuis futuris temporibus christifideles omnes intelligant, quam gratum acceptumque nobis fuerit maiestatis tuae munus, hoc praesertim tempore, nobis oblatum; nos, qui Petri, quem Christus in coelum ascensurus vicarium suum in terris reliquit, et cui curam gregis sui commisit, veri successores sumus, et in hac sancta Sede, a qua omnes dignitates ac tituli emanant, sedemus, habita super his cum eisdem fratribus nostris matura deliberatione, de eorum unanimi consilio et assensu, maiestati tuae titulum hunc, videlicet *Fidei defensorem*, donare decrevimus, prout te tali titulo per praesentes insignimus, mandantes omnibus christifidelibus ut maiestatem tuam hoc titulo nominent, et cum ad eam scribingent, post dictionem regi, adiungant *Fidei defensori*. Et profecto huius tituli excellentia et dignitate, ac singularibus meritis tuis diligenter perpensis et consideratis, nullum neque dignius neque maiestati tuae convenientius nomen excogitare potuissemus. Quod quotiens audies aut leges, totiens propriae virtutis optimique meriti tui recordaberis; nec huiusmodi titulo intumesces vel in superbiam elevaberis, sed solita tua prudentia humilior, et in fide Christi ac devotione huius sanctae Sedis,

Qui illum approbat;

Titulum defensoris fidei illi donat;

a qua exaltatus fueris, fortior et constanter evades, ac in Domino, bonorum omnium largitore, laetaberis, perpetuum hoc et immortale gloriae tuae monumentum posteris tuis relinquere, illisque viam ostendere, ut, si tali titulo ipsi quoque insigniri optabunt, talia etiam opera efficere, praeclaraque maiestatis tuae vestigia sequi studeant.

Eidem, coniugi et filiis benedicti.

§ 4. Quam, prout de nobis et dicta Sede optime merita est, una cum uxore et filiis ac omnibus, qui a te et ab illis nascentur, nostra benedictione in nomine Illius, a quo illam concedendi potestas nobis data est, larga et liberali manu benedicentes, Altissimum illum, qui dixit *Per me reges regnant et principes imperant*, et in cuius manu corda sunt re-

gum, rogamus et obsecramus ut eam in suo sancto proposito confirmet, eiusque devotionem multiplicet, ac praeclaris pro sancta fide gestis ita illustret, ac toti orbi terrarum conspicuam reddat, ut iudicium, quod de ipsa fecimus, eam tam insigni titulo decorantes, a nemine falsum aut vanum iudicari possit; demum mortalis huius vitae finito curriculo, sempiternae Illius gloriae consortem atque participem reddat.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo vigesimoprimo, quinto idus octobris, pontificatus nostri anno ix.

Dat. die 11 octobris 1521, pont. anno ix.

Sanctae poenitentiae.

FINIS TOMI QUINTI.

Henric. librum scripsit contra Lutherum, et hunc Pontif. misit, eius approbation. petens.